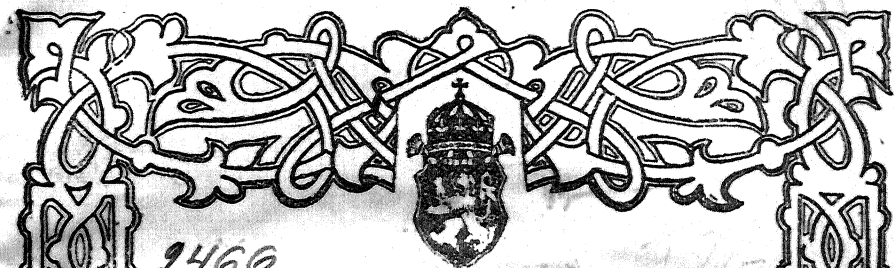

№ 64

ВОЕННА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ № 64

Димитър Митрев

2466
1943

Италианския правилникъ

(Норми)

за тактическата употреба на дивизията

(изд. 1928. г.);

Превелъ

★ В. А. Г. С. РАКОВСКИ

БИБЛИОТЕКА

ОСНОВЕН ФОНД

СОФИЯ

Печатница на Армейския военнo-издателски фондъ

1930

1117

42 447 +

ВЪВЕДЕНИЕ

(Н. Д. О. Н.)

ВЪВЕДЕНИЕ ВЪВЕДЕНИЕ ВЪВЕДЕНИЕ

(1928 г.)

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ ВЪВЕДЕНИЕ ВЪВЕДЕНИЕ

Предговоръ.

I. Настоящите норми за тактическата употреба на дивизията (Н. Д.) представляват развой и приложение на Общите норми за употребата на голъмитъ единици (О. Н.) относно включената дивизия отъ първата и втората лини.

Изложението се ограничава до дейността на дивизията на неукрепена мѣстност; досежно действията на сжщата на организирана мѣстност трѣбва да се има предъ видъ помѣстеното по този въпросъ въ О. Н.

Тѣзи норми сж предназначени не само за командиритѣ на дивизиитѣ, но така сжщо и за по-малкитѣ командири, които въ боя ще действуватъ въ обсега на дивизията.

II. Нуждата да се държатъ първитѣ и вторитѣ командири добре освѣтлени въ обстановката, при която се развиватъ тѣхнитѣ задачи, оправдава обстоятелството, че при описанието на всѣка фаза отъ действията се прибѣгва и до дейността на армейския корпусъ, а по нѣкога дори и до отдѣлната армия оправдава сжщо по-обширното развитие, особено за използване отъ по-малкитѣ командири, на нѣкои основни идеи, прокарани въ О. Н.

Настоящитѣ норми представляватъ по тѣзи причини съединителна брѣнка между О. Н. и инструкциитѣ за действията въ боя на отдѣлнитѣ родове войски.

III. Въ подробности, тѣзи норми даватъ обстойно изложение на взаимодействието между родоветѣ войски и особено между артилерията и пехотата.

Сжщо, инструкциитѣ на отдѣлнитѣ родове войски разглеждатъ ясно това взаимодействие, доколкото се отнася до тактическата употреба на подѣленията въ тѣзи войски.

IV. Названията, прокарани въ настоящитѣ норми, сж задължителни за всички; тѣ не трѣбва да бждатъ нито отмѣнявани, нито измѣнявани.

на дивизията, съ целъ да се действуватъ взаимно, по-точно, незадължително, върн, колкити цели, тѣзи норми, или всъщностъ важни, присъстването на които се предизвиква или е необходимо и е необходимо да бждатъ били безъ забави.

Съ О. Н. се означаватъ италските, германските, и др. за тактическата употреба на голъмитъ единици.

3. — Командирът на дивизията, въз основа на получените заповеди и на сведенията, които има за обстановката, създава въ общи линии (О. Н. 136) своята идея за действие и последващия от нея начин за приближаване.

Въ резултат на това, той установява: съображенията, въз основа на които трябва да се извърши приближаването, поделянето на колони, а така също и тяхното ешелониране; определя също скоковете, които трябва да се извършат от предната охрана и от главните сили; посвѣтява върху тези свои намѣрения подчинените си командири, особено тия на колоните и на артилерията; дава имъ необходимите за тази цел нареждания; определя задачата на всеки от тях, обекта за достигане и посоките за напредване. За да се осуети всяка възможна изненада, той трябва да е въ състояние да се намѣсва въ всеки мигъ съ огънь от артилерията, което налага тя да се държи готова за действие въ подкрепа на предната охрана.

Освенъ това, строежът за приближаване трябва да може толкова повече да се измѣнява и то дори твърде съществено, колкото по-неясна е началната обстановка.

4. — Препреването отъ походенъ строй въ такъвъ за приближаване не представлява никаква трудност, когато то се извършва при нормални условия, т. е. когато става презъ време на нощуването или поне презъ време на спирането. (О. Н. 125.)

Понѣкога частъ отъ приближаването може да се извърши нощемъ; това, обаче, изисква абсолютна сигурност въ сведенията за противника, на което трябва да се гледа като на истинско изключение. Въ такъвъ случай, при действия въ укрепена мѣстност, движението трябва да става подъ защитата на войски, които сж заели още преди стѣпяването определени точки отъ мѣстността и то съ огледъ да иматъ време да се запознаятъ съ участъка отъ мѣстността, който трябва да наблюдаватъ и съ посоките, отдето сж възможни опити за неприятелски изненади. Презъ време на нощното движение разстоянията между различните ешелони трябва да се намалятъ съ огледъ да станатъ нормални преди разсъпяването, за което е нужно едно ново спиране. Този маневъръ е изобщо твърде сложенъ и на него трябва да се гледа като на изключение.

По-честъ ще е случая презъ нощта да ставатъ последните движения отъ приближаването, съ целъ да се извърши *развърщането за атака* (О. Н. 137).

Въ планината, запазвайки неизмѣнна задачата и обекта на голѣмата войскова единица, трябва да се остави най-широка свобода за действие на командирите на отделните колони, като имъ се дадатъ необходимите сръдства за практическото осществяване на тази свобода.

ако преминаването въ строй за приближаване трябва да се извърши когато дивизията се намира въ походъ, въ една или въ повече колони, командирът на дивизията, въ зависимост отъ сведенията които има въ тази минута:

а) решава главните особености на строя за приближаване и, задържайки на закрити мѣста и вънъ отъ пжтищата частите, които трябва да бждатъ задминати отъ другите, заповѣда да се извършатъ движенията, които сж необходими за образуването на нови колони;

б) назначава командирите на колоните за презъ време на приближаването;

в) дава на тези командири заповѣди за образуването на частни предни охрана; за движенията и действията на тия последните и за съгласуването на тези действия съ онѣзи на артилерията, която би била придадена на съответните колони; за движението на главните сили на колоните; за свързката на всяка колона съ командира на дивизията и съ страничните колони; за функционирането на службите;

г) съобщава на всички непосредно подчинени командири мѣстото или последователните мѣста, избрани за щаба на дивизията за презъ фазата на приближаването и, ако не отива тамъ веднага, изпраща единъ офицеръ отъ своя щабъ съ персоналъ и сръдства за превозъ и за съобщение, като се държи въ свързка съ този офицеръ;

д) заповѣда на подчинените му командири на въздушните войски, на близкото разузнаване, на артилерията и на инженерните войски да произведатъ разузнавания върху точни обекти, добре определени по време и пространство, съ целъ:

— да се установятъ характерните особености на неприятелската организация;

— да се уясни точно положението, съставътъ и поведението на най-предните неприятелски елементи;

— да се разучатъ подробностите за първото развърщане на артилерията;

— да се разузнае проходимостта на мѣстността, пжтищата и да се установи, какви работи трябва да се извършатъ веднага.

Тези сж, изобщо, първите необходими разпореждания; други заповѣди относно: скоковете на непосредно подчинената му артилерия, по-нататъшните задачи на въздушните войски, придадени на дивизията, силата и отдалечението на дивизионния резервъ (8) и др. могатъ да бждатъ дадени покъсно — следъ едно по-зрѣло обсъждане.

Б. — Строежът за приближаването.

6. — Въ строя за приближаване, разпредѣлението на родовете войски, на войсковите подѣления, на службите и

3. — Командирът на дивизията, въз основа на получените заповѣди и на сведенията, които има за обстановката, създава въ общи линии (О. Н. 136) своята идея за действие и последващия отъ нея начинъ за приближаване.

Въ резултатъ на това, той установява: съображенията, въз основа на които трѣбва да се извърши приближаването, подѣлянето на колони, а така сжщо и тѣхното ешелонирване; опредѣля сжщо скоковетѣ, които трѣбва да се извършатъ отъ предната охрана и отъ главнитѣ сили; посвѣтвява върху тѣзи свои намѣрения подчиненитѣ си командири, особено тия на колонитѣ и на артилерията; дава имъ необходимитѣ за тази целъ нареждания; опредѣля задачата на всѣкото отъ тѣхъ, обекта за достигане и посокитѣ за напредване. За да се осуети всѣка възможна изненада, той трѣбва да е въ състояние да се намѣсва въ всѣки мигъ съ огънь отъ артилерията, което налага тя да се държи готова за действие въ подкрепа на предната охрана.

Освенъ това, строятъ за приближаване трѣбва да може толкова повече да се измѣнява и то дори твърде сжщественно, колкото по-неясна е началната обстановка.

4. — Премаването отъ походенъ строй въ такъвъ за приближаване не представлява никаква трудност, когато то се извършва при нормални условия, т. е. когато става презъ време на нощуването или поне презъ време на спирането. (О. Н. 125.)

Понѣкога частъ отъ приближаването може да се извърши нощемъ; това, обаче, изисква абсолютна сигурност въ сведенията за противника, на което трѣбва да се гледа като на истинско изключение. Въ такъвъ случай, при действия въ неукрепена мѣстностъ, движението трѣбва да става подъ закрилата на войски, които сж заели още преди стѣмвяването опредѣлени точки отъ мѣстността и то съ огледъ да иматъ време да се запознаятъ съ участъка отъ мѣстността, който трѣбва да наблюдаватъ и съ посокитѣ, отдето сж възможни опити за неприятелски изненади. Презъ време на нощното движение разстоянията между различнитѣ ешелони трѣбва да се намалятъ съ огледъ да станатъ нормални преди разсѣмвяването, за което е нужно едно ново спиране. Този маневъръ е изобщо твърде сложенъ и на него трѣбва да се гледа като на изключение.

Почестъ ще е случая презъ нощта да ставатъ последнитѣ движения отъ приближаването, съ целъ да се извърши *развърщането за атака* (О. Н. 137).

Въ планината, запазвайки неизмѣнна задачата и обекта на голѣмата войскова единица, трѣбва да се остави най-широка свобода за действие на командиритѣ на отдѣлнитѣ колони, като имъ се дадатъ необходимитѣ сръдства за практическото осществяване на тази свобода.

то въ 5. отъ Ако преминаването въ строй за приближаване трѣбва да се извърши когато дивизията се намира въ походъ, въ една или въ повече колони, командирътъ на дивизията, въ зависимост отъ сведенията които има въ тази минута: а) решава главнитѣ особености на строя за приближаване и, задържайки на закрити мѣста и вънъ отъ пжтищата частитѣ, които трѣбва да бъдатъ задминати отъ другитѣ, заповѣда да се извършатъ движенията, които сж необходими за образуването на новитѣ колони; б) назначава командиритѣ на колонитѣ за презъ време на приближаването;

в) дава на тѣзи командири заповѣди: за образуването на частни предни охрана; за движенията и действията на тия последнитѣ и за съгласуването на тѣзи действия съ онѣзи на артилерията, която би била придадена на съответнитѣ колони; за движението на главнитѣ сили на колонитѣ; за свързката на всѣка колона съ командира на дивизията и съ страничнитѣ колони; за функционирането на службитѣ; г) съобщава на всички непосредно подчинени командири мѣстото или последователнитѣ мѣста, избрани за щаба на дивизията за презъ фазата на приближаването и, ако не отива тамъ веднага, изпраща единъ офицеръ съ своя щабъ съ персоналъ и сръдства за превозъ и за съобщение, като се държи въ свързка съ този офицеръ; д) заповѣда на подчиненитѣ му командири на въздушнитѣ войски, на близкото разузнаване, на артилерията и на инженернитѣ войски да произведатъ разузнавания върху точни обекти, добре опредѣлени по време и пространство, съ целъ: — да се установятъ характернитѣ особености на неприятелската организация;

— да се уясни точно положението, съставтъ и поведението на най-преднитѣ неприятелски елементи;

— да се разучатъ подробноститѣ за първото развърщане на артилерията;

— да се разузнае проходимостта на мѣстността, пжтищата и да се установи, какви работи трѣбва да се извършатъ веднага.

Тѣзи сж, изобщо, първитѣ необходими разпореждания; други заповѣди относно: скоковетѣ на непосредно подчинената му артилерия, по-нататъшнитѣ задачи на въздушнитѣ войски, придадени на дивизията, силата и отдалечението на дивизионния резервъ (8) и др. могатъ да бъдатъ дадени покъсно — следъ едно по-зрѣло обсъждане.

Б. — Строятъ за приближаването.

6. — Въ строя за приближаване, разпредѣлението на родоветѣ войски, на войсковитѣ подѣления, на службитѣ и

начини на тяхното движение престава постепенно да отговаря на условията за удобство и започва да зависи повече от тактическите изисквания. Разпредлението силите под фронта и въ дълбочина представлява въ зародиш онова, което въ последствие ще бъде при развърщането на дивизията за атака. Това разпредление ще бъде после измѣнено и усъвършенствувано споредъ по-подробнитѣ сведения и споредъ последователното оточняване на идеята за действие; обаче неговиятъ първоначаленъ строежъ ще се чувствува чакъ до края на действията.

Държайки смѣтка за тактическите изисквания, трѣбва да се взематъ всички мѣрки, които сж необходими за да се запазятъ физическите сили на войските и да се съживятъ духовнитѣ имъ качества. Отъ първоначалната идея за действията и отъ вида на развърщането, което командирѣтъ на дивизията предвижда за атаката, зависи, въ всѣки случай, числото на колонитѣ, силата и състава имъ. Ако избраното развърщане е съ центъръ на усилие къмъ единъ отъ фланговетѣ, което се предпочита при нормални условия дивизията се подѣля на две колони, обикновено неравни по силата си. Като изключение, въ случай на широкъ фронтъ, на закрыта и пресѣчена мѣстность, или срещу слабъ и разпръснатъ противникъ, колонитѣ могатъ да бъдатъ три. Следователно, по този начинъ ще има една дясна колона, една лѣва колона и евентуално една срьдна колона.

Дивизията ще напредва въ една колона въ рѣдки случаи, напр. когато трѣбва да действува срещу много тѣсенъ фронтъ или срещу неприятелска позиция твърде силна и много дълбока.

Командирѣтъ на дивизията повѣрва обикновено на командира на пехотната бригада командуването на колоната, която има, или е назначена да има, по-важната задача; ако дивизията напредва въ една колона, задачата на казания командиръ на бригадата се установява въз основа на сжщото съображение, имайки предвидъ развърщането за атаката.

8. — Формиранъ напълно, строятъ за приближаване на дивизията обема:

а) въ дълбочина: единъ *първи ешелонъ*, или *дивизионна предна охрана*, съставена отъ всичките частни предни охранни; единъ *втори ешелонъ*, представенъ отъ главнитѣ сили на отдѣлнитѣ колони и единъ *трети ешелонъ* или *дивизионенъ резервъ*;

б) по фронта: една, две или три колони съ значение да действуватъ при ударъ срещу упоритъ противникъ, по назначенитѣ посоки на всѣка колона, съгласувани отъ командира на дивизията.

Умѣстно е да се припомни, че подъ името *дивизионенъ резервъ* се подразбиратъ всичките подѣления отъ разнитѣ родове войски, които се държатъ за непредвидени случаи въ непосредно разпореждане на командира на дивизията. Артилерията не трѣбва никога да бъде включена въ този резервъ; въ действителностъ този родъ войска съставлява винаги огневи резервъ, готовъ за бързо действие сжщо и когато е ангажиранъ (100).

Съ така изложенитѣ мѣрки, дейността на командването и ориентирането на изпълнителитѣ е напълно улеснена; изпълнението на мѣроприятията, целящи да бъде използвана или посрещната всѣка случайность, макаръ и необмислена, ще бъде лесно и бързо.

9. — По отношение на *разпредлението на силитѣ въ всѣка отдѣлна колона* командирѣтъ на дивизията определя състава на всѣка частна предна охрана и началното разстояние, на което трѣбва да следватъ главнитѣ сили на всѣка колона (33); по отношение на последнитѣ (главнитѣ сили), той дава ограничени указания относно първоначалното положение на артилерията, която се намира въ негово непосредно разпореждане (13, 14) и за състава и отдалечението на ешелона, който ще получи после назначение да образува дивизионниятъ резервъ (8).

10. — При образуването на различнитѣ колони, добре е да не се дробятъ пехотнитѣ полкове и артилерийскитѣ отдѣлення. Никога, обаче, не трѣбва да се кжсатъ пехотнитѣ дружини и батареитѣ.

11. — Дивизионната артилерия въ приближаването ще бъде съставена:

а) нормално: отъ пехотнитѣ орджия и отъ организационно придадената на дивизията артилерия (товарна или возима);

б) освенъ това, евентуално: отъ леката артилерия, придадена ѝ за засилване отъ командира на армейския корпусъ;

отъ тежката полска артилерия, или тежката артилерия, сжщо придадени ѝ отъ корпусния командиръ за специални задачи;

въ нѣкои случаи и обикновено къмъ края на приближаването, или когато атаката е предстояща, отъ леката артилерия, принадлежаща на дивизията отъ втората линия (О. Н. 144), или отъ автомобилната артилерия, принадлежаща на армията, разпредѣлена между подчиненитѣ ѝ голѣми единици.

Пехотнитѣ орджия на полковетѣ, които иматъ дружини въ предната охрана, се движатъ съ тѣзи последнитѣ дружини.

Може да стане необходимо, държайки смѣтка за трудността на мѣстността и на свързкитѣ, да се придадатъ

начини на тяхното движение престава постепенно да отговаря на условието за удобство и започва да зависи все повече от тактическите изисквания. Разпределението силите по фронта и свързълбочина представлява възраодище, което въ последствие ще бъде при развърщането на дивизията за атака. Това разпределение ще бъде после измѣнено и усъвършенствувано споредъ по-подробнитѣ сведения и споредъ последователното оточняване на идеята за действие; обаче неговиятъ първоначаленъ строежъ ще се чувствува чакъ до края на действията.

Държайки сметка за тактическите изисквания, трѣбва да се взематъ всички мѣрки, които сж необходими за да се запазятъ физическите сили на войскитѣ и да се съживятъ духовнитѣ имъ качества. Отъ първоначалната идея за действията и отъ вида на развърщането, което командирѣтъ на дивизията предвижда за атаката, зависи, въ всеки случай, числото на колонитѣ, силата и състава имъ. Ако избраното развърщане е съ центъръ на усилие къмъ единъ отъ фланговетѣ, което се предпочита при нормални условия, дивизията се подѣля на две колони; обикновено неравни по силата си. Като изключение, въ случай на широкъ фронтъ, на закрыта и пресѣчена мѣстность, или срещу слабъ и разпрѣснатъ противникъ, колонитѣ могатъ да бъдатъ три. Следователно, по този начинъ ще има една дясна колона, една лява колона и евентуално една орѣдна колона.

Дивизията ще напредва въ една колона въ рѣдки случаи; напр. когато трѣбва да действува срещу много тѣсенъ фронтъ или срещу неприятелска позиция твърде силна и много дълбока.

Командирѣтъ на дивизията повѣрваа обикновено на командира на пехотната бригада командването на колоната, която има, или е назначена да има, по-важната задача; ако дивизията напредва въ една колона, задачата наказания командиръ на бригадата се установява въз основа на сжщото съображение, имайки предвидъ развърщането за атаката.

8. — Формирани напълно, строятъ за приближаване на дивизията обема:

а) въ дълбочина: единъ първи ешелонъ, или дивизионна предна охрана, съставена отъ всичките частни предни охранни; единъ втори ешелонъ, представенъ отъ главнитѣ сили на отдѣлнитѣ колони; и единъ трети ешелонъ или дивизионенъ резервъ;

б) по фронта: една, две или три колони съ значение да действуватъ при ударъ срещу упоритъ противникъ, по назначенитѣ посоки на всѣка колона, съгласувани отъ командира на дивизията.

Умѣстно е да се припомни, че подъ името дивизионенъ резервъ се подразбиратъ всичките подѣления отъ разнитѣ родове войски, които се държатъ за непредвидени случаи въ непосредно разпореждане на командира на дивизията. Артилерията не трѣбва никога да бъде включена въ този резервъ; въ действителность този родъ войска съставлява винаги огневи резервъ, готовъ за бързо действие сжщо и когато е ангажиранъ (100). Съ така изложенитѣ мѣрки, дейността на командването и ориентирането на изпълнителитѣ е напълно улеснена; изпълнението на мѣроприятията, целящи да бъде използвана или посрещната всѣка случайность, макаръ и необмислена, ще бъде лесно и бързо.

9. — По отношение на разпределението на силитѣ въ всѣка отдѣлна колона командирѣтъ на дивизията определя състава на всѣка частна предна охрана и началното разстояние, на което трѣбва да следватъ главнитѣ сили на всѣка колона (33); по отношение на последнитѣ (главнитѣ сили); той дава ограничени указания относно първоначалното положение на артилерията, която се намира въ негово непосредно разпореждане (13, 14) и за състава и отдалечението на ешелона, който ще получи после назначение да образува дивизионниятъ резервъ (8).

10. — При образуването на различнитѣ колони, добре е да не се дробятъ пехотнитѣ полкове и артилерийскитѣ отдѣления. Никога, обаче, не трѣбва да се кжватъ пехотнитѣ дружини и батареитѣ.

11. — Дивизионната артилерия въ приближаването ще бъде съставена:

а) нормално: отъ пехотнитѣ орджия и отъ организационно придадената на дивизията артилерия (товарна или возима);

б) освенъ това, евентуално: отъ леката артилерия, придадена и за засилване отъ командира на армейския корпусъ;

отъ тежката полска артилерия, или тежката артилерия, сжщо придадени и отъ корпусния командиръ за специални задачи;

въ нѣкои случаи и обикновено къмъ края на приближаването, или когато атаката е предстояща, отъ леката артилерия, принадлежаща на дивизията отъ втората линия (С. Н. 144), или отъ автомобилната артилерия, принадлежаща на армията, разпредѣлена между подчиненитѣ и полѣми единици.

Пехотнитѣ орджия на полковетѣ, които иматъ дружини въ предната охрана, се движатъ съ тези последнитѣ дружини. Може да стане необходимо, държайки сметка за трудността на мѣстността и на свързките, да се придадатъ

нѣкои подѣления отъ организационната дивизионна артилерия, кѣмъ всѣка колона или кѣмъ нѣкоя отъ тѣхъ. За тази целъ сѣ най-подходящи подѣления отъ товарната артилерия, обаче, при особено благоприятни условия за проходимость, може да бжде умѣстно да се назначаватъ артилерийски единици и съ конско теглене.

Гореказанитѣ артилерийски подѣления сѣ предназначени да дадатъ една първа и бърза флора (или закрила) на съответнитѣ предни охрани, когато ще закъснѣе намѣсата на останалата огнева маса.

Командиритѣ на колонитѣ установяватъ мѣстото и задачите на тѣзи подѣления въ духа на гореказаната идея въ зависимости отъ нарежданията отъ командира на дивизията.

12. — Този последниятъ употребява непосредно останалата частъ отъ артилерията на дивизията, — организационната или придадената ѝ само за засилване, — като установява нейното разпредѣление, мѣсто, задачи и скокове, въ зависимостъ отъ предвижданията, които той може да направи за една нейна по-бърза или по-бавна употреба (обстановка, проходимость на мѣстността, подвижностъ и лесно използване на материалната частъ). Обшитѣ съображения за неговитѣ мѣроприятия сѣ:

а) да следватъ въ опашкитѣ на колонитѣ единицитѣ, които той предвижда, че не ще е необходимо да се употребятъ рано, забавяйки, когато е потребно, тръгването на онѣзи, които могатъ бързо да се движатъ;

б) да се разпредѣлятъ другитѣ единици по различни пѣтища, предпочитайки онѣзи, по които не се движатъ колонитѣ;

в) отъ всичката тази артилерия да се образуватъ различни ешелони, които последователно да заематъ позиции и то отъ оня моментъ, отъ който ще е възможно да бжде подкрепена предната охрана на дивизията.

Колкото тѣзи ешелони се движатъ въ повече отдѣлни пѣтища, толкова последователната имъ намѣса ще бжде по-лесна, безъ да си прѣчатъ взаимно и безъ да затрудняватъ движението на колонитѣ.

Чести ще бждатъ случаитѣ, когато последното нѣма да бжде възможно. Тогава колонитѣ трѣбва да се движатъ въ строй, който ще позволи свободното преминаване на артилерията.

Още въ началото на приближаването, командиритѣ на артилерийскитѣ единици, заедно съ съответнитѣ органи за командване за свързка и за наблюдение, трѣбва да излизатъ напредъ бързо при преднитѣ охрани за да разучатъ мѣстността, да избиратъ позицитѣ, да опредѣлятъ целитѣ, да намѣрятъ наблюдателнитѣ мѣста, да организиратъ свързкитѣ и да започнатъ подготовката на стрелбата.

13. — Върху подробноститѣ за разпредѣлението на артилерията по разнитѣ пѣтища ще влияятъ не само относителнитѣ нужди на отдѣлнитѣ колонии, но така сжщо и удобствата, които представлява мѣстността за използването на огъня въ полза на съселнитѣ колонии.

Това последното условие придава особена важностъ въ планината, където колонитѣ, съ които могатъ да се движатъ и действуватъ трудно едва нѣколко планински батареи, могатъ и трѣбва да получатъ широка подкрепа и закрила отъ артилерия, която следва по удобна мѣстностъ; по тази последната трѣбва, въ този случай да се насочва по-голямата частъ отъ дивизионната артилерия съ задача да развие огънь въ полза и на съседнитѣ колонии.

14. — За артилерията, непосредно приддена на колонитѣ е въ сила предписанието (винаги подбрано, макаръ и да не бжде изказано), че исканията на огънь, направени направо отъ командира на дивизията, или отъ негово име чрезъ командира на дивизионната артилерия, трѣбва да иматъ предимство предъ онѣзи, направени отъ командира на колоната или отъ подчиненитѣ му.

Може да се случи, като изключение, щото една отъ колонитѣ да бжде назначена да действува единъ отъ обсега на действителния огънь на дивизионната артилерия, играейки така ролята на отдѣленъ отрядъ отъ дивизията. Въ такъвъ случай тази колона трѣбва да бжде направена независима, придавайки ѝ всички необходими средства, за да може да изпълни задачата си. По отношении на тази колона, намѣсата на командира на дивизията ще се ограничи въ съгласуване на действията, изразено чрезъ директиви и заповѣди, обаче, не и чрезъ подкрепа съ огънь или съ войски. Това може да се случи твърде често въ планинска мѣстностъ. При това положение придобива особена важностъ свършенното организиране на свързкитѣ.

15. — Презъ време на приближаването *бойнитѣ кола* не влизатъ въ състава на колонитѣ; тѣ се запазватъ за атаката и за използването на успѣха, поради което въ началото не може да се опредѣли, къде ще е възможно и полезно да бждатъ употребени. Затуй тѣ се държатъ назадъ, на мѣста отъ които могатъ да напреднатъ въ необходимата минута къмъ участъка отъ фронта, където е най-вѣроятно да бждатъ употребени.

16. — *Командиритѣ на дивизията* опредѣля своето мѣсто въ строя за приближаване по начинъ щото да се осигури бързина въ предаване на съобщенията отъ и за разнитѣ колонии и да може да се чувствува неговото лично въздействие върху всички, непосредно подчинени му елементи. Изобщо, той не трѣбва да излуша изъ видъ, че е длъженъ да ръководи действията на частнитѣ предни охрани, които

въ същностъ трѣбва да съставляватъ, всички заедно, единствената предна охрана на дивизията; трѣбва да се припомни, че неговиятъ главенъ инструментъ за въздействие е подчинената му артилерия, чрезъ която той ще осигури постоянна подкрепа на различните подѣления отъ предната охрана.

Всичко това показва, че мѣстото на командира на дивизията е къмъ главата на главните сили на една отъ колоните и, ако е необходимо, още по-напредъ.

Веднѣжъ установено мѣстото му, то не трѣбва да се смѣнява безъ сериозни причини; напр., когато се очертае ясно обстановката и се опредѣли общия ходъ на главното действие, командирѣтъ на дивизията трѣбва да се премѣсти по-близо до колоната, която е натоварена да извърши главната атака. Когато сиѣни мѣстото си, командирѣтъ на дивизията трѣбва да остави на старото си мѣсто единъ офицеръ отъ щаба си, съ когото се държи свързанъ чрезъ разнородни свързочни сръдства.

Командирѣтъ на дивизионната артилерия остава при командира на дивизията.

17. — *Командиритѣ на отдѣлните колони се движатъ при своята предна охрана,* като следватъ посоката на нейното движение по начинъ, че да бжде улеснена свързката съ всички подчинени елементи.

18. За *свързките* (О. Н. 41) въ началото на приближаването, фаза въ която движението запазва голѣма скоростъ, е умѣстно да се посетятъ жицните сръдства, които бързо се повреждатъ отъ последователните разставяния и събирания.

19. — Телеграфните подѣления се разпредѣлятъ между колоните, за да могатъ да ги свържатъ съ дивизионната свързочна ось, когато действията се очертаватъ. Презъ време на движението сж по-практични радиоелектричните сръдства, стига да може да се нареди да функциониратъ и въ време на движението, или, ако е възможно, да се придадатъ къмъ всяко командване по две станции, които да се премѣстватъ съ последователни скокове по начинъ, че винаги едната станция да е въ действие.

По-малко подходящи сж свѣтлинитѣ станции, обаче въ планината и особено когато движението е бавно, тѣ могатъ да замѣнятъ отчасти липсата на радиоелектричните сръдства.

Намиратъ полезна употреба, за уговорени отъ по-рано сигнали, ракетитѣ и pistolетитѣ Вери.

20. — *Пионерно-мильорнитѣ части* отъ инженернитѣ войски трѣбва, при приближаването, да бждатъ употребени въ маса, — не разпрѣснати на малки подѣления — тамъ, където се предполага, че ще има нужда да се извършватъ работи, макаръ и отъ най-малки размѣри.

Тѣзи последнитѣ дребни работи може да се извършватъ и отъ пехотнитѣ и артилерийскитѣ подѣления, непосредно

заинтересовани отъ тѣхното извършване; инженернитѣ войски се запазватъ за важни работи. Сили такива, постройка на които представлява значителна техническа трудностъ.

При еднакви други условия, предпочита се, пионеритѣ да се назначаватъ въ колоната, която има повече артилерия и по-многобройни обози, а не въ отнасящата се колоната. Но 21. — Деростатичните станции, които биха били придани къмъ дивизията, трѣбва да се движатъ въ опасната на главните сили на онѣзи колони, въ посоката на движението на които се намиратъ мѣста, удобни за издигането на балона. Тѣ могатъ да бждатъ дадени още въ началото въ разпореждане на командира на дивизионната артилерия.

22. — Елементитѣ на *санитарната служба* се придаватъ къмъ колоните въ пропорция на силитѣ имъ; всяко друго разпредѣление е преждевременно и може да бжде вредно. За непредвиденото и тукъ трѣбва да се държи сметка, като се държатъ сръдства събрани въ резервъ на централно мѣсто, предпочитайки за тази целъ най-подвижните сръдства.

Функционирането на *службата по водоснабдяването* и тази за *прехраната на войскитѣ* трѣбва да бжде осигурено, избѣгвайки да бждатъ утѣжнени войскитѣ, особено предната охрана.

По отношение на тази последната и на артилерията трѣбва да се осигури изобилното снабдяване съ бойни припаси, съ целъ да имъ се гарантира надмощие въ огъня, което трѣбва да бжде постигнато още въ момента на влизането въ съприкосновение съ противника.

Съ войсковитѣ подѣления трѣбва да следва *товарниятъ и бойниятъ имъ коларски обозъ*.

Елементитѣ, за които се предвижда, че нѣма да бждатъ употребени презъ време на приближаването, се държатъ изобщо при дивизионния резервъ, движейки се въ редъ обратенъ на бързината на движението имъ, съ огледъ на пжтищата и на мѣстността, която трѣбва да преминатъ, когато бждатъ извикани напредъ.

В. — Какъ се развива приближаването.

23. — Приближаването на дивизията отъ първа линия се развива въ духа на нарежданията отъ командира на армейския корпусъ, въ съгласие съ действията на далечното разузнаване, ако има такова, сжщо въ съгласие съ въздушнитѣ сили на по-висшиятѣ голѣми единици и съ помощта на артилерията на армията и на армейския корпусъ.

Командирѣтъ на дивизията трѣбва да бжде ориентиранъ непрекъснато върху резултатитѣ отъ гореказанитѣ дейности, доколкото това е въ свързка съ възложената задача на неговата единица.

24 — Далечното разузнаване се развива в тази фаза по начин, описан в О. Н. 80, и може да стане още по-мощно. 25 — *Въздушните сили*, придадени на повисшият от дивизията голъмтеданици изпълняват нападателни и охранителни задачи. Първите целят да парализират или да безпокоят извършването на неприятелските и неприятели. Вторите целят да охраняват от въздушни нападения войските, които извършват приближаването, а също да охраняват и въздушните сили, придадени на дивизията, с цел да могат последните да изпълняват възложени им задачи по разузнаването и наблюдението.

26 — *Армийската артилерия*, ако може да вземе участие, ще трябва да бъде далечните обекти, имащи голямо значение (войски в поход, важни центрове, далекобойна артилерия или артилерия силно защитена). Постепенно се напредването на приближаването, а също и корпусната артилерия, която не е придадена непосредствено към дивизията, трябва да влезе в действие. Найнапред главна задача е да играе ролята на контрол батареи, с цел да улесни приближаването, особено на войските, които влизат в състава на предните охраня и защитни роти, която поддържа последните.

Всички необходими сведения за това действие, и особено данните за неприятелските артилерийски позиции, трябва да бъдат събрани най-приближено. Тук трябва да съдействава, когато е необходимо, също и дивизионната артилерия чрез стрелби, които, предизвиквайки противодействие от страна на противника, ще го принудят да разкрие батареите си. Също и въздушните сили, придадени към дивизията, трябва да извършват по-бързи разузнавания на обектите, с цел да ги заварят още ненапълно закрити. 28 — Командирът на дивизията използва нормално въздушните сили, с които разполага, за да се разузнаят противниковите елементи в тила на оная тивици от неприятелското разположение, която е разузната от близкото дивизионно разузнаване, или от предната охрана, или пък за да се наблюдава резултата от стрелбите в участъците, които не се виждат от земята.

При нужда, той може да ги използва за свързка с много отдалечените подделения, или за да се разузнаят по-по-жението им, също, като изключение, той може да ги използва за да бъдат поразени с бомби или картечици твърде уязвимите или важните земни цели, срещу които не може да стреля артилерията.

Когато се установява свързката с въздушните елементи, които са в полет, трябва да се има предвид, че радиотелеграфните средства могат понекога, дори при шифър, да повредят на изненадата от наша страна. Затуй

понекога се налага да се прибегне само до хвърляне на димнесения или да се употребят установени сигнални знаци.

29 — Освен артилерийски наблюдатели, може да бъде полезно да се изпратят и разузнавателните аероплани офицери от щабовете и от инженерните войски, специално подготвени да летят.

Въздушните фотографии, за да бъдат полезни, трябва да разполагат с бързи способи за извършване и да дават възможност да се попълват подробностите, особено в ограничени участъци или върху строго определени обекти, на направените по-рано реконструкции на око.

30 — *Противовъздушната артилерия*, натоварена да охранява дивизията при приближаването, в допълнение на охраната извършвана от ловчийските аероплани, се ешелонира по начин, че да може да действа по цялото въздушно пространство над голъмата единица, или поне върху по-важната му част, посочена от командира на дивизията.

Тази артилерия следва движението, като се премества бързо и като следва, ако е възможно, по отделни пътища, при по-специални случаи, напр. когато се преминават теснини, военни мостове и други подобни, тя се съобразява с трудностите, които са създадени от присъствието на другите войски по указание от дивизионното командване.

В планината това движение на скокове е възможно обикновено само в дължък на долините, които отбелязват пътищата, предпочитани от въздухоплавателите. Противовъздушните батареи могат, при все това, да се преместват и към височините, когато се разполага с удобни подстъпи, и то с цел да се разшири обсега на тяхното полезно действие.

Особена важност придобива в планината охраната против нападения от въздуха на местата за спиранията на тия за кацанията на аеропланите, на складовете и на най-важните пътища за съобщение.

31. Така организирано и охранявано, движението на голъмата единица се извършва предшествувано от ядрото на близкото разузнаване (О. Н. 85).

За поведението на ядрото от близкото разузнаване през време на приближаването да се види О. Н. 131.

32. — Във зоните трудни за движение от бързите родове войски, близкото разузнаване се навърва на организационни подделения от пехотата, обикновено не по-малки от дружина, тласнати напред на разстояние пропорционално на възможността, която те имат в тази местност и при тази обстановка, за да се съпротивляват или за да се откъснат, ако са атакувани от превъзходни сили (О. Н. 92).

Тези подделения, поради бавното им движение, могат да определят слабия участък от неприятелския

фронтъ; ето защо, необходимо е грижливо да се насочватъ тѣхнитѣ действия, като имъ се съобщаватъ повечето отъ сведенията, добити чрезъ други източници; възлага имъ, се главно да ги проверятъ. Кждето това не може да даде резултатъ, съпротивителната сила на разнитѣ участъци отъ неприятелския фронтъ ще се открие, главно, чрезъ атака отъ пехотата на подѣленията, подкрепена отъ артилерия, или пъкъ като се вкара въ действие предната охрана, или главнитѣ ѝ подѣления.

33. — Задъ ядрото на близкото разузнаване, отдалечението на което постепенно се намалява, напредва дивизията съ своитѣ главни сили, разпредѣлени въ различнитѣ колони, и предшествувани отъ съответнитѣ частни предни охрани, които всички заедно съставляватъ предната охрана на дивизията (О. Н. 127).

Предната охрана и главнитѣ сили напредватъ на скокове (О. Н. 124), уредени въ зависимостъ отъ характера на мѣстността, съгласно заповѣдитѣ отъ командира на дивизията.

Основенъ критерий за определяне на скоковете е: да се създадатъ необходимитѣ условия за безопасностъ на движението на главнитѣ сили, при особена грижа за свободата на движението и за огъня на артилерията, която въ тази фаза трѣбва вече да действа. Установени скоковете на главнитѣ сили, командира на дивизията опредѣля тѣзи на предната охрана. Шомъ се пристъпи, обаче, къмъ изпълнението на скоковете, отношението се обръща: движението на главнитѣ сили се регулира по онова на предната охрана. (35).

Предната охрана може да получи задача, особено въ планината, да изпревари врага върху важни позиции, чието владение осигурява развоя на по-нататъшнитѣ тактически действия.

Строгото съгласуване на всичкитѣ тѣзи движения е задача и отговорностъ на командира на дивизията.

34. — *Отстоянието на главнитѣ сили отъ заднитѣ елементи на предната охрана трѣбва да бжде такова, че първитѣ да бждатъ внѣ отъ действителния огънь на лека та неприятелска артилерия.*

На равна и леко нахълмена мѣстностъ това разстояние ще бжде 2 до 3000 метра (О. Н. 95). Въ планината то може да се различава отъ горната норма (предпочтително въ по-малкѣ размѣри), поради голѣмото влияние, което въ това отношение упражняватъ рѣзкитѣ форми на мѣстността.

Въ планината главнитѣ сили не трѣбва да отиватъ напредъ, за да не се изложатъ на нападения отъ господствующитѣ височини, до като предната охрана не е осигурила владението на последнитѣ.

Освенъ разстоянието, взето въ истинския смисълъ на думата, трѣбва изобщо да се държи сметка за времето, потребно да бжде изминато това разстояние отъ главнитѣ сили, съ огледъ да бждатъ тѣ въ състояние да влѣзатъ въ действие преди противника, който се е сблъскалъ съ предната охрана; да има време да се осигури собствената подготовка, било за съпротива, било за атака. Отъ това следва, че въ планината казаното разстояние може на практика да се намали презъ време на движението до степенъ дори свършено да се унищожи, по причина на разтягането. Обаче, предната охрана запазва подѣленията си въ движението по пжтищата или пжтекиѣ.

35. — Командиритѣ на колонитѣ насочватъ, споредъ заповѣдитѣ на командира на дивизията, действията на своята частна предна охрана, тласкайки я или закриляйки я, като осигуряватъ бързата намѣса на артилерията, която имъ е непосредно подчинена. Тѣ командуватъ съответнитѣ главни сили, като заповѣдватъ тѣхнитѣ скокове въ зависимостъ отъ напредването на съответната предна охрана (33).

36. — Главнитѣ сили на колонитѣ извършватъ заповѣднитѣ скокове като запазватъ възможно по-дълго време походния редъ по пжтищата (съ изключение на артилерията, която е назначена да поддържа предната охрана) изпслувайки всичкитѣ пжтища, които сж на тѣхно разположение, включително и колоннитѣ такива презъ полето.

Тѣ не напускатъ позицията, която сж достигнали, ако предната охрана не е овладѣла и задминала предшествувашата, посочена предварително отъ командира на дивизията. Ако мѣстността е много трудна и обстановката неясна, главнитѣ сили започватъ движението следъ всѣки скокъ само по заповѣди на командира на дивизията.

Съ постепенното намаляване на разстоянието до противника и съ засилването на действията на предната охрана, главнитѣ сили намаляватъ постепенно своето отдалечение отъ предната охрана, като въ сжщото време отъ тѣхъ се обособява по най-рѣзкъ начинъ третиятъ ешелонъ, назначенъ за дивизионенъ резервъ. На този последния може, ако е необходимо, да се заповѣда да се спре на подходяща мѣстностъ, за да вземе разстояние.

37. — Когато предната охрана и главнитѣ сили трѣбва да се спратъ, тѣ се разполагатъ на такова мѣсто и по такъвъ начинъ, че да се улесни съпротивата имъ въ случай на неприятелска атака. Затова, въ зависимостъ отъ обстановката, организира се неподвижната охрана, като ѝ се даде форма било както когато предстои походъ или такава на бързо организирана отбрана (когато предната охрана е въ съприкосновение съ врага или много близко до него).

През време на спирането трябва да се осигури най-грижливо свързката с отпредстоящите елементи, особено с ядрото на близкото разузнаване; трябва да се организират кръстосани огньове, добре разпредѐлени по фронта; за подѐленията, които почиватъ, се избиратъ за разполагане най-подходящи форми, съ огледъ на бързата намѣса, когато иждето е необходимо.

ГЛАВА II.

Приближаването — II. Действията на предната охрана.

А. Какъ напредва предната охрана.

38.— Въ приближаването предната охрана на дивизията е съставена, изобщо, отъ две или три организационни дружини, разпредѐлени въ частни предни охрани (всѣка силна отъ една до две дружини) подъ началството на к-ра на дружината въ първия случай, или на к-ра на полка въ втория (О. Н. 126, 127).

39.— На мѣстностъ силно пресѣчена или много закрыта, или пъкъ по която запрѣгатитѣ батареи не могатъ да се движатъ съ скоростъ двойна на тази на пехотата, къмъ предната охрана се придава товарна артилерия.

Останалата частъ отъ дивизионната артилерия остава въ непосредно разпореждане на командира на дивизията, който осигурява съ нея съдействието на предната охрана съ маневренъ огънь (О. Н. 127, 129).

40.— *Далекобойната артилерия*, за която се говори въ точка 2, следва предната охрана, но обикновено не е подчинена на к-ра на колоната, а на к-ра на дивизията, който я употребява за цели и срещу обективи установени отъ командира на армейския корпусъ. При движенията тази артилерия изпълнява установения редъ въ похода за другитѣ войски отъ дивизията, когато не може да използва отдѐлни пжтища. Това е особено необходимо при преминаването презъ населени мѣста, тѣснини и военни мостове.

Съ изключение на тѣзи подѐления отъ казаната артилерия и оная, която би била назначена като поддръжка (11), единицитѣ отъ тежката артилерия и отъ тежко-полската такава се движатъ въ началото на приближаването задъ дивизиятѣ отъ първа линия. Специалнитѣ органи, обаче, отъ тази артилерия, както и отъ дивизионната и отъ онази, назначена въ поддръжка, се изпращатъ напредъ съ предната охрана, за да разузнаятъ мѣстността, за да избиратъ позициитѣ и за да установятъ работитѣ, които трябва незабавно да се извършатъ. Тамъ се движи сжщо персоналъ и срѣдства, необходи-

ми за извършването на казанитѣ работи и за подготвяне, щомъ е възможно, стрелбата на съответнитѣ артилерийски подѐления.

41.— *Пионерно миннитѣ части* отъ инженернитѣ войски следватъ нормално пехотата на предната охрана; понекогата се разпредѐлятъ между казаната пехота; може сжщо да се придаватъ и къмъ главнитѣ сили на дивизията.

Тѣхното мѣсто въ колонитѣ, къмъ които сж придадени за приближаването (20), както онова на всѣко друго войсково подѐление или служба, зависи отъ времето и отъ мѣстото на което се предвижда, че ще бждатъ употребени и отъ бързината, съ която се предполага, че ще могатъ въ съответната минута да отидатъ тамъ, кждето трябва да бждатъ употребени.

42.— *Задачитѣ и поведението на предната охрана* сж изложени въ О. Н. чл. 128 и 129.

Движението на предната охрана се развива въ тѣсна зависимостъ отъ това на главнитѣ сили, като последното и първото се уреждатъ отъ командира на дивизията (33 и О. Н. 130).

Този хармониченъ развой на приближаването, напълно съгласуванъ съ общата идея на действията, придава единство въ цѣлата дейностъ на голѣмата единица, осигурява, когато е необходимо, бързата намѣса на главнитѣ сили и предпазва, щото активността на предната охрана, толкова полезна за целитѣ на настѣпателното сражение, да стане причина за изпадането ѝ въ опасно изолирано положение.

Личната намѣса на к-ра на дивизията въ това отношение съдействува, щото отдѐлнитѣ епизоди да не нарушатъ последователността и мощьта на общата дейностъ.

При все това, ерархическата подчиненостъ на командиритѣ на колонитѣ не трябва да бжде нарушена, защото приближаването може въ всѣка минута да се преобърне въ бой на цѣлата голѣма единица, а това прибрзване на събитията трябва да свари всички командири ориентирани, свързани и дейни.

43.— *На мѣстностъ пресѣчена, закрыта и планинска* мъчно се постига единството на предната охрана и на нейнитѣ действия, макаръ това тукъ да е по-необходимо отколкото при други условия.

На пресѣчена и закрыта мѣстностъ затуй е необходимо да се намалятъ, пропорционално на закрытостьта и на труднопроходимостьта разстоянията и междинитѣ или пъкъ да се назначатъ въ първитѣ и вторитѣ охранителни патрули и такива за свързка. На такава мѣстностъ, както и въ планината, единството въ действията на предната охрана се постига чрезъ решителното напредване на отдѐлнитѣ предни охрани къмъ назначенитѣ имъ обекти.

Тук е необходимо, повече отколкото на всяко друго място, щото подчинените командири да действуват във съгласие с целта и въ духа на общата дейност, като се предпазват от сепаратични прояви.

Подобна проява съставя най-тежката вина за всяка командир.

44.—Необходимостта от духовната саръзка не намалява ползата от материалните саръзки за употребата на които да се види О. Н. 41 и сл.

Грижата за материалната саръзка не трябва да причини едно сковаване на системата. Който може да напредва, трябва да напредва и без грижливо уредени саръзки; който е принуден да спре, трябва да използва всяко средство, за да превъзмогне срещнатата съпротива; ако не може да я обходи, трябва да е готов да използва напредването на съседите, за да се нахвърля отгоре й.

Такова едно действие е необходимо и се налага, особено когато неприятелското противодействие се проявява срещу най-напредналите елементи на атакующия.

45.—Скоковете на предната охрана трябва да следват един след друг, до като е възможно, без спирания. Понякога, обаче, особено въ планината, ще бжде необходимо да се установи между движенията на частните предни охранни взаимна зависимост, въ смисъл, напимър, едната да се спре повече или по-малко време за да дочака развоя на действията на другите.

Всичко това трябва да бжде предвидено, установено и регулирано от командира на дивизията.

46.—За подделенията, които трябва да се движат по полски пжтища, без пжтища, презъ полето или по пжтеки, е необходимо да се изчисли, съ възможно по-голяма точност, времето, за което те ще ги преминат; грешките въ това изчисление сж вредни за извършването на движението. Установеното време трябва да се спазва до като се завърже бой или настъпят други неочаквани събития, за които е необходимо да се дадат нови нареждания.

На мѣстност непроходима вънъ от пжтищата никакво подделение не трябва да се ангажира върху който и да било участък от пжтя, ако още от началото не е изключена необходимостта то да напусне пжтя.

47.—Въ началото на приближаването частните предни охранни сж съставени и подделени както при похода близо до прѣтивника (О. Н. 94 и сл.). Моментата, когато този строй започва да се измѣнява (О. Н. 126), за да премине постепенно въ боенъ строй, зависи прѣдимно от по-голямата или по-малката ясност на обстановката, от възможността за среща на предната охрана съ бързоходните неприятелски сили, от мѣстността и от отдалечението на линията, наз-

начена за първия скок. Аже сж възможни набѣзи на бързоходни неприятелски войски, преминаването от походенъ строй въ боенъ такъвъ става едновременно съ започване на приближаването.

Предните подделения и главните сили на всяка частна предна охрана взематъ необходимата дълбочина и се разчленяват по фронта, изпълнявайки съответно функциите на челна и предна стража, а главните сили—на елементъ за поддръжка. Предъ челната стража се изпращатъ силни патрули, обикновено от цѣли ударни отделения.

Началникътъ на предната охрана, която е съставена още въ предшествующите дни на похода, може, когато е необходимо, да засили предните й подделения, съ целъ главно да ги направи способни да извършатъ по усилено разузнаването, имайки, обаче, предъ видъ, че винаги въ позадните елементи на предната охрана трябва да се запазятъ достатъчното сили за момента, когато тя ще трябва да се вкара въ действие.

Съ постепенното напредване на приближаването, разстоянието между предните подделения от предната охрана и главните й сили се намалява, съ огледъ, обаче, да не се изложатъ на значителни загуби главните сили на предната охрана от огъня на картечниците, насоченъ срещу предните й елементи. Едно по-голямо разстояние ще даде на неприятелските елементи, задминати от нѣкое предно подделение на предната охрана, възможността да се опомнятъ и като последица от това да стане трудно тяхното унищожаване от страна на главните сили на предната охрана, което унищожаване трябва да бжде бързо (52).

Когато, поради развоя на разните мѣстни схватки, ешелонирането на частната предна охрана претърпи значителни измѣнения, необходимо е, щомъ бжде възможно, то да бжде възстановено отново.

Въ сжщото време, съ засилването на мѣстните схватки, от което става допустима необходимостта за една почувствителна намѣса на предната охрана, главните сили на колоната постепенно се приближаватъ къмъ нея, подготвяйки се да я подкрепятъ съ своите най-предни части, ако това бжде необходимо.

48.—Началниците на отделните предни охранни избиратъ мѣстата си по начинъ, че да бжде улеснявана саръзката имъ, било съ предните подделения на предната охрана, чиито задачи сж доста трудни, било съ главните й сили, които сж въ тяхно разпореждане.

49.—Артилерийските патрули, изпратени при пехотните подделения на предната охрана, оставатъ при командва-

нията на сжшитѣ докато продължава движението. Шомъ боятъ се завърже, тѣ отиватъ на онова мѣсто, отъ което могатъ да видятъ фронта, който нормално се назначава за действие на единицата, която ги е изпратила (батарея или артилер. отдѣление) и се държатъ добре свързани, било съ последната, било съ командира на пехотното подѣление. Тѣ създаватъ въ действителностъ предно наблюдателно мѣсто, готово да започне полезно действие.

50. *Командиритѣ на колонитѣ*, когато предната охрана, съ която сж се движили (17), се ангажира въ упоритѣ бой, отиватъ бързо на такова мѣсто, отъ което могатъ да наблюдаватъ по-големата частъ отъ мѣстността, на която ще се разиграятъ действията и въ сжщото време да могатъ отъ тамъ да се държатъ въ връзка, било съ предната охрана, било съ главнитѣ сили на колоната; предпочтително е да бждатъ по-близо до първата, отколкото до вторитѣ.

51. Отдѣлнитѣ подѣления на предната охрана напредватъ, предшествувани отъ патрулитѣ (47), използвайки въ началото всѣки пътъ или посока, удобни за движение.

Шомъ неприятелската артилерия започне да бие пжтищата и собствената артилерия влѣзе въ действие, става необходимо движението да се извършва презъ полето. Това изисква повече време и е уморително, но позволява да се намали уязвимостъта на подѣленията и да се прикриятъ по-добре движенията, когато и кждето сжществува едно естествено закритие.

По-малкитѣ подѣления напредватъ до като могатъ въ колони; после се разчленяватъ и напредватъ въ колони по отдѣления, до като бждатъ принудени да употребятъ своето оръжие срещу неприятелскитѣ съпротиви; тогава тѣ се разръщатъ и откриватъ огънь.

Междинитѣ и разстоянията сж толкова по-големии, колто мѣстността е по открита.

Намѣсата на неприятелската артилерия не трѣба да причинява спиране или забавяне на движението. Това последното, напротивъ, трѣбва да продължи съ по-големъ импулъсъ, защото спирането или забавянето улеснява неприятелския огънь, като го правятъ много действителенъ. Вънъ отъ това, присжствието на лека артилерия въ поддръжка на неприятелскитѣ елементи не е достатъчно доказателство, че сж срещнати главнитѣ неприятелски сили.

Необходимо е затова да се напредва по-разредено и съ по-голема грижа къмъ прикриването, но още по-решително отколкото по-преди.

Дейността на въздушнитѣ сили, засилена въ тази фаза, трѣбва да се стреми да открие неприятелската артилерия съ огледъ да бжде сразена шомъ се открие съ огъня си и дори по-рано, ако е открита по другъ начинъ.

52. — За да може да напредва, предната охрана трѣбва да отхвърли неприятелскитѣ елементи, които среща.

Въ началото тѣ ще бждатъ елементи доста подвижни, които, избѣгнали отъ ядрото на нашето близко разузнаване, ще завържатъ схватки отъ малка важностъ, които ще се решатъ, изобщо, бързо чрезъ действия само отъ пехотата (47). Следъ тѣхъ ще се срещне охранителната линия на противника, съ която ядрото на близкото разузнаване се е ударило, безъ да я е пробило, или най-много засѣгнало я само въ нѣкоя точка.

Тогавя става необходимо да се намѣси артилерията и действията се развиватъ по начинъ, посоченъ въ точкитѣ 59 и следнитѣ.

53. — *Може да се случи, шото срещнатитѣ неприятелски ядра и да се стремятъ да настѣпятъ.* Въ този случай нѣкои отъ тѣхъ се спиратъ временно, за да откриятъ огънь, когато пъкъ други използватъ това, за да се движатъ бързо.

Срещу първитѣ се действува чрезъ неутрализиране съ артилерийски огънь (или съ такъвъ отъ тежки пех. оръжия, ако не сж укрити) и съ последователно отхвърляне, както е казано въ точка 47.

Срещу онѣзи, които сж въ движение, трѣбва да се постигнатъ сигурно най-големитѣ възможни материални резултати, съ огледъ, шото тѣ, спирайки се, да не могатъ да съставятъ сериозно препятствие за движението на предната охрана. За тази целъ огънятъ не трѣбва да се открива като по инстинктъ, шомъ се забележи отъ далечъ нѣкой човѣкъ, а трѣбва да врѣхлетява върху врага, когато се вижда добре, като отъ засада, въ видъ на неочакванъ вихъръ отъ кжсо разстояние.

Ефектътъ отъ тѣзи действия, използванъ незабавно отъ преднитѣ елементи за да напреднатъ, става окончателенъ съ намѣсата и на поддръжнитѣ.

Артилерията, чиито позиции сж доста назадъ, мжчно може да се намѣси въ тѣзи отдѣлни схватки за да не порази своята пехота; по тѣзи причини тя действува главно по тила на най-напредналитѣ неприятелски елементи, съ целъ да ги откъсне и да бие поддръжкитѣ имъ.

Артилерията на армейския корпусъ, която не се е намѣсила като контъръ батареи, се стреми да се нахвърля върху главнитѣ противникови сили, използвайки за тази целъ въздушното наблюдение.

Само такива действия могатъ да принудятъ противника да се почувствува по-слабъ и да се спре; една подобна негова проява на слабостъ трѣбва да бжде незабавно използвана, безъ да му се остави време да се опомни и да се затвърди на мѣстността.

54. — Въ своето напредване отделните предни охранни не подчиняват движението си на възможността за намъса от страна на артилерията върху тяхния фронтъ, освенъ въ случайтъ, когато срещнатитъ неприятелски сили ги принудятъ да се подчинятъ на това необходимо зло; тази способностъ на предната охрана да си открие пътъ съ собственитъ сръдства ще бжде ценна, особено въ планината, където артилерията се премъства твърде бавно.

Когато е необходимо да чака намъсата на артилерията за да напредва, предната охрана се спира на позиция, позволяваща най-добра употреба на собствения огънь. По нѣкога, особено въ планината, това спиране може да се избѣгне, благодарение на временната намъса на артилерията отъ съседнитъ колони (13).

55. — Артилерията, на свой редъ, тукъ, както винаги, трѣбва да прояви усилия за да осигури непрекъснатостъ на своитъ действия въ полза на пехотата, съ целъ да се спестятъ за последната спиранията, ако тѣ не сж нуждни по други съображения.

За тази целъ тя трѣбва да се премъства на ешелони, които последователно да се задминаватъ за да заематъ позиции една следъ друга, избрани и организирани предварително отъ елементи, гласнати своевременно напредъ (40). По такъвъ начинъ се улеснява сжщо едно развърщане на батареитъ съответно дълбоко за въ случай на среща съ надмощни и активни неприятелски сили.

Ако предната охрана извършва наскока безъ подкрепа на артилерията, тази последната се приготвя да я подкрепи презъ време на следния скокъ, заемайки съответни позиции щомъ като пехотата на предната охрана ги е задминала.

За да се осигури възможността и бързината на артилерийскитъ скокове, пионерни подѣления, засилени, ако е нужно, съ други спомагателни сръдства, приготвятъ или правятъ прелѣзи, очертаватъ посоки, или отбелязватъ пътища.

56. — Артилерията трѣбва да има възможната най-голяма свобода за изборъ на позиции, наблюдателни мѣста и начинъ на стрелбата, защото, ако не се съчетаятъ добре мѣстността и материалната частъ, може да се създадатъ невъзможни условия за произвеждане на огъня, когато, ако тѣ бждатъ използвани правилно, създава се ценна възможностъ за взаимодействие съ пехотата.

Въ това отношение, както винаги, касателно въпроситъ, засягащи артилерията, командиритъ на голѣмитъ войскови единици, на колонитъ и на отделнитъ предни охрани трѣбва, преди да взематъ решение, да изслушатъ съответния артилерийски командиръ.

57. — Безопасността на артилерията се осществява, освенъ чрезъ действията на предстоящата предна охрана, но така сжщо и чрезъ собствени мѣрки, осигуряващи бързата употреба на картечницитъ и на ржчното оржжие, предназначени за непосредната ѝ охрана.

Въ случай на абсолютна необходимостъ, наложена отъ особенността на обстановката, предимно въ страничнитъ колони, може да се назначи на артилерията специално прикритие, по заповѣдь отъ к-ра на дивизията или отъ к-ра на колоната въ чието тактическо подчинение се намиратъ единицитъ отъ прикритието.

К-рътъ на прикритието, щомъ като бжде ориентиранъ и получи отъ к-ра на съответната артилер. единица задачата си, има свобода въ действията за да постигне поставената му целъ.

Б. — Какъ се намъсва предната охрана.

58. — Въ последната фаза на своитъ действия, командирѣтъ на ядрото на близкото разузнаване е събралъ вече важни сведения, както върху състава и поведението на неприятелскитъ сили, срещу които се е спрѣлъ, така сжщо и върху различната имъ съпротивителна способностъ въ разнитъ участъци; тѣзи сведения той е донесълъ незабавно на командира на дивизията чрезъ командиритъ на колонитъ.

Подѣленията отъ ядрото на близкото разузнаване, спрѣни срещу постоянно сжстващитъ се неприятелски съпротивителни ядра, щомъ като бждатъ достигнати и замѣнени отъ подѣленията на предната охрана, се събиратъ задъ последната на подходяща мѣстностъ, установена отъ командира на дивизията.

Умѣстно е тѣзи подѣления да бждатъ запазени, доколкото е възможно, презъ последующия развой на сражението понеже сж войски, които се изтощаватъ бързо, а се възстановяватъ бавно и мжчно.

59. — Предната охрана отъ своя страна засилва дейността на своитъ патрули, опредѣляйки на всѣки отъ тѣхъ ясно опредѣлени задачи, съ целъ да се разузнае неприятелскиятъ фронтъ.

Подходящата употреба на огъня, особено отъ лекитъ картечници, е твърде полезна за тѣзи патрули съ целъ да се предизвика противника да противодейства и, следователно, да се разкрие; за да бждатъ, обаче, тѣзи разузнавания полезни, трѣбва, обикновено, да бждатъ съгласувани съ дейността на артилерията.

60. — Командирѣтъ на дивизията оценява всичкитъ сведения така събрани, сравнява ги и ги попълва съ онѣзи, които е получилъ и получава отъ всичкитъ други източници (осо-

бано от въздушните сили и от високо разположените наблюдатели) през време на приближаването. От тези всички сведения той добива едно достатъчно осветление, с което допълва общата картина за развърщането на неприятелската артилерия, както се е установило от нейните действия върху дивизионните колони и върху разузнавателните елементи, а така също допълва и сведенията върху общото положение, съобщени му от по-висшите инстанции (О. Н. 136).

61. Въз основа на тези сведения, с оглед на поставената му цел и на получените заповеди, командирът на дивизията решава (О. Н. 137):

а) или да атакува само с предната охрана, подкрепена от артилерията, и ако е необходимо, засилена и от най-предните пехотни единици от главните сили, насочвайки колоните предпочително върху онъзи участъци от неприятелския фронт, които се смятат най-слаби, с цел да се постигне бързо разстройство и преодоляване на неприятелската съпротива;

б) или да задържи с предната охрана, подкрепена от артилерията, противника, с цел да го прикове възможно по-дълго време, за да има време да организира и подготви атаката с цялата дивизия.

Първото решение отговаря на сигурността, че срещнатата линия не е много силна; второто подхожда когато обстановката не е ясна, или когато противника е силно организиран за съпротива или за атака.

62. — Необходимостта щото предната охрана да не се ангажира срещу мощни съпротиви, с цел да не загуби предимствата на изненадата и да не се изтощи преждевременно значителна част от дивизионната пехота, налага умъреност във действията ѝ. Тръбва, обаче, да се установи дали фактора време няма да е във по-голяма полза за противника отколкото за насъ.

Когато е вероятно първото, налага се да се действа бързо, с цел да се използва случая докато врагът ѝ нее още съсредоточенъ, нито пъкъ организиранъ. Тръбва да се има предвидъ, че една твърде осторожна и вяла употреба на предната охрана дава възможност на противника да събере важни сведения, да се ориентира, да премести силите си и да поправи своя планъ за действие.

Действията само с предната охрана, засилена или не от най-предните подделения на главните сили на колоната, и майки при това отбранителенъ или нападателенъ характеръ, тръбва да бъдат подкрепени от сигурно надмощенъ огънь, особено артилерийски.

63. — За тази цел, щомъ получи сведение, че близко-то разузнаване е спрѣно, командирът на дивизията тръбва да вземе артилерията по-здраво въ ржцетъ си, като подтик-

не бързо напредъ стоящите по-назадъ нейни единици, с огледъ да може въ нужната минута да я развърне съобразно идеята му за действие. Съгласувано съ необходимостта да развива силенъ и действителенъ огънь, това развърщане тръбва да представлява едно сигурно ешелониране въ дълбочина (55).

Употребата на артилерията въ боя на предната охрана срещу една непрекъсната линия тръбва да бъде въ маса; това ще стане толкова по-лесно, колкото по-силна бъде онази част от артилерията, която командирът на дивизията е запазилъ въ свое непосредно разпореждане с цел да маневрира съ огънь по цялия фронтъ на голѣмата единица (12).

64. — Командирът на дивизионната артилерия тръбва да вземе постепенно и на време всички мѣрки за организирането на това маневриране, особено по отношение избора на позициите, наблюдателната служба, свързките, снабдяването съ бойни припаси; това тръбва да бъде извършено въз основа на указанията, своевременно получени от командира на дивизията.

Една добра предварителна подготовка на артилерията уголъмява възможността да се отвори пътя на дивизията безъ да се употребятъ главните ѝ сили и осигурява бързото вкарване и ориентиране на артилерийските подкрепления, които биха били притеглени въ последующите действия. Бързината въ действията на предната охрана налага да се държи винаги смѣтка за казаното въ О. Н. 141.

Лесното вкарване на подкрепления е особено ценно, когато боята тръбва да продължи безъ прекъсване следъ действията на предната охрана.

65. — Артилерията на армейския корпусъ тръбва да се изнесе напредъ и да се развърне по начинъ, че да може да развие успешни действия като контъръ батареи срещу неприятелската артилерия, която се е разкрила въ значително число презъ последния периодъ на приближаването. Предната охрана, влизайки въ по-тѣсенъ контактъ, ще предизвиква да се обаждатъ нови неприятелски батареи; корпусната артилерия тръбва по-скоро да определя мѣстата имъ и да ги обстреля най-силно.

Когато откритите цели не могатъ да заангажиратъ всичката корпусна артилерия, тогава тя може да съдействува на армейската артилерия за да се възприпятствува на вкарването на нови неприятелски сили и за да се разстрои функционирането на командванията и на службите на противника.

66. — Въ момента, когато предната охрана е готова да се намъси съ всичките си сили, безразлично какъвъ ще бъде характера на действията ѝ, главните сили на пехотата въ дивизията тръбва да се сгъстятъ напредъ и да бъдат готови да се вкаратъ въ действие.

67. — При ангажирането на предната охрана, командирът на дивизията не трябва да вкара още въ началото всичката пехота срещу неприятелската линия, но съ подкрепата на едно мощно артилерийско действие трябва да тласне напред достатъчни сили, с цел да се установи дълбочината и силата на неприятелската позиция.

Това трябва да се извърши отъ предните подразделения; поддръжките трябва да действуватъ презъ пробивите за да ги разширятъ, като обхождатъ съпротивителните центрове.

Ако неприятелската линия е слаба, тя не може да се съпротивлява на тези действия и се разпада отъ бързото увеличение и повторение на ударите.

Действията въ своята общностъ сж силни и кратки; изходътъ, бързо и ясно благоприятенъ или напълно отрицателенъ, има за резултатъ едно решително напредване или едно спиране, с цел организиране атаката съ всичките сили.

68. — Ако тези действия успяватъ, предната охрана трябва веднага да напредне решително, поддръжана отъ огъня на дивизионната артилерия, съответно преместена напредъ и да извърши усилено разузнаване, за да определи същността и стойността на разположения назадъ противникъ.

Може, действително, да се случи, че отхвърлената линия да бжде само една завеса, разположена предъ една силно организирана неприятелска позиция, о която могатъ бързо да се изтощатъ главните сили на атакующия, който, вървайки че ще трябва да използва успеха на предната охрана би настъпилъ безъ подходяща подготовка.

Опасността за тези войски ще бжде особено голъма, ако разстоянието между овладяната отъ предната охрана линия и разположената по-назадъ позиция е почти равно на действителната далечина на неприятелската полска артилерия, особено пъкъ когато тази далечина е по-голъма отъ онази на полската артилерия на атакующия.

Въ този случай приближаването трябва да започне подкрепено отъ по-силенъ артилерийски огънь, чрезъ вкарването на повече отъ корпусната и армейската артилерия, чрезъ по-пълна подготовка на стрелбата и чрезъ по-бързо огнестрелно снабдяване.

69. — Ако противникътъ напада съ химически (газови) средства, взематъ се нужните противомърки.

Въ това време войските, предизвестени отъ специалните си органи, поставятъ противохимическите защитни средства и продължаватъ настъпването, стремейки се да преминатъ презъ участъците, където мъчно могатъ да се застоятъ химическите (газовите) средства.

Всѣка единица, предизвестена за такова нападение, трябва да го съобщи незабавно, съ най-бързи средства, на

командуването, на което е тактически подчинена и на съседната единица.

Особено предната охрана (независимо отъ онова, което по този случай сж донесли разузнавателните части) е длъжна да предизвестява за мѣстото, обширността, положението и границите на участъците, заразени отъ противника съ химически (газови) средства.

Тези сведения, изследвани заедно съ другите, съ които се разполага, могатъ да дадатъ признаци доста убедителни относно намъренията и разпоредженията на противника.

70. — Ако дивизията е на фланга, предната охрана, ако се натъкне фронтално срещу противника, трябва да се стреми да го прикове съ силенъ огънь, какъвто и да бжде съставътъ му.

Обхватътъ на неприятелския флангъ, ако последния е приблизително срещу фланга на атакующия, трябва да се възложи на части отъ главните сили на дивизията, насочени своевременно въ необходимата посока.

Ако неприятелскиятъ флангъ се е насочилъ въ обхватъ, налага се пакъ на главните сили, на външната колона, да се противопоставятъ.

71. — Ако действията на предната охрана не успяватъ, тя трябва да се спре на завладяната мѣстностъ и да застане на очаквателна позиция, с цел да създаде база за последующите действия на голъмата единица. Въ този случай попълването на разузнаването съ по-подробни и по-точни сведения става необходимо и належаще, защото добитите резултати показватъ, че елементите, въз основа на които е взето решението за действията на предната охрана, сж били неточни и непълни.

За тази целъ необходимо е да се засили въздушното наблюдение; това, обаче, може да достигне най-голъмъ резултатъ само когато е съгласувано съ действията на пехотата и на артилерията, които, предизвиквайки противодействие отъ страна на противника, принуждаватъ огневите му средства да се разкриятъ, а отъ положението и разпределението на последните, въздушниятъ наблюдател излича признаци за да установи по-лесно положението на поддръжките, резервите и командуванията.

72. — Спирането може сжщо да бжде заповѣдано отъ по-горните инстанции поради събития станали на друго мѣсто.

То става винаги подъ закрилата на артилерията и на възможно по-голъмата частъ отъ тежките пехотни оръжия, бързо разположени, за да фланкиратъ съ кръстосани огънове очаквателната позиция; предната охрана ще продължи, въ всеки случай, да развива онѣзи малки действия, които сж необходими и възможни с цел да се подобри стигнатата

позиция, съ огледъ да може да се развива по действителенъ огънь и по сигурно наблюдение.

Ако очаквателната позиция трѣбва да се избере малко по-назадъ отъ достигнатата съ бой линия отъ предната охрана, върху тази позиция трѣбва да се развърнатъ най-напредъ по зиднитѣ елементи отъ предната охрана, или най-преднитѣ подѣления отъ главнитѣ сили на колоната; подѣленията, които сж останали предъ позицията, ще се оттеглятъ после постепенно задъ нея, или върху нея, ако това е необходимо, щомъ като казаната позиция стане способна за действителна съпротива.

Открититѣ флангове и междинитѣ между колонитѣ и дивизиитѣ трѣбва добре да се охраняватъ и отбраняватъ.

Земнитѣ и въздушнитѣ наблюдатели трѣбва да наблюдаватъ и сигнализиратъ всѣко действие на противника и особено всѣки признакъ за преминаване въ настѣпване отъ негова страна.

Необходимостта да се държи здраво избраната мѣстностъ и да се подготви тя за по-нататъшния ходъ на действията ще наложи почти винаги да се извършватъ укрепителни работи, които трѣбва да се въздигнатъ бързо, макаръ на последователни стадии, всѣка отъ които да дава възможностъ да бжде напълно използувана за въ случай на бой. Тѣзи работи ще се извършватъ предпочитително отъ сжшитѣ подѣления, които сж предназначени да ги използуватъ, като на пионернитѣ роти ще се възложатъ най-важнитѣ и най-мжчнитѣ работи.

73. — Въ силно закрыта мѣстностъ, гжсти и обширни гори и при продължение на боя въ тъмнината, действията на предната охрана добиватъ характеръ посоченъ въ гл. IX отъ О. Н., оставайки неизмѣнени главнитѣ линии, описани въ предшесдуващитѣ параграфи.

ГЛАВА III.

Организиране на атаката.

74. — *Вотъпление.* Указанията, които се съдържатъ въ тази глава, обематъ всичкитѣ действия, що командира на дивизията отъ първа линия трѣбва да извърши и разпореденията, които трѣбва да даде, за да бжде пълна организация на атаката.

Пълната картина, която произлиза отъ съвокупността на тѣзи указания, трѣбва да изтъкне особено силно необходимостта, щото презъ време на приближаването да бждатъ проявени голѣми усилия съ огледъ да се намалятъ до минимумъ въ решителната минута поправкитѣ въ раз-

пореданията, които сж вече въ изпълнение; това трѣбва да се направи съ целъ, щото нуждното спиране за допълване организацията на атаката да бжде възможно по-кратко и дори да се премахне.

Да се има предъ видъ, че организацията на атаката започва въ действителностъ отъ момента, когато се даватъ разпореденията за приближаването, продължава презъ време на последното и презъ време на подготовката на атаката на дори, попълно за известни подробности, трае и презъ време на самото изпълнение на атаката.

Да се има предъ видъ още предупреждението въ О. Н. 141. относно развърщането на артилерията, предупреждение, което може и трѣбва да бжде разширено по отношение на всичкитѣ мѣрки, които засѣгатъ пълната организация на атаката.

75. — *Решението да се атакува съ цялата дивизия,* възъ основа на резултатитѣ отъ действията на предната охрана, е длжностъ, обикновено, на всѣки командиръ на дивизия отъ първата линия (О. Н. 137); важността, обаче, на това решение надхвърля обсега на тази голѣма единица и засѣга сериозно по-висшитѣ голѣми единици и съседнитѣ такива.

Затова на командира на дивизията, особено въ този моментъ, се налага дългъ да насочва своитѣ действия строго съобразено съ целта, поставена му чрезъ директивитѣ отъ командира на армейския корпусъ.

76. — Чрезъ заповѣдитѣ, директивитѣ и съобщенията, които е получилъ отъ командира на армейския корпусъ преди приближаването и презъ време на сжщото, командирѣтъ на дивизията разполага вече съ точни указания върху всичко, което засѣга:

- а) общата дейностъ, която трѣбва да развие армейскиятъ корпусъ;
- б) обекта, или най-малко целта на действията на дивизията и на съседнитѣ такива;
- в) участъка, назначенъ на дивизията за атакуване;
- г) указания за взаимното съгласуване и подпомагане между съседнитѣ дивизии;
- д) подкрепленията въ пехота (включително картечни единици и такива отъ бойни кола), артилерия, други войски и разни сръдства, които се придаватъ къмъ дивизията;
- е) действията, които ще развие армейската и корпусната артилерии;
- ж) действията, които ще развиятъ армейскитѣ и корпуснитѣ въздушни сили;
- з) времето, точно или приблизително, за началото на подготовката и на атаката и за извършването ѝ или за достигането на нѣкои обекти;
- и) функционирането на службитѣ;

к) мѣстото на командира на армейския корпус.
77. — Така ориентиранъ и освѣтленъ още по добре отъ по-сетнешнитѣ свѣдения, които е получилъ, а така сжщо и отъ констатациитѣ, които е направилъ презъ време на приближаването и презъ време на действията на предната охрана, командирътъ на дивизията е успѣлъ да уточни и да усъвършенствува своята идея за действие (О. Н. 136).

Въ сжщото време, благодарение на мѣрките, взети още въ началото на приближаването, разпредѣлението на силитѣ и срѣдствата, придадени къмъ голѣмата единица, се е нагодило споредъ изискванията на плана за маневъра и е станало близко до онова, което ще се употреби при развоая на атаката.

78. — *Организирането на атаката, чрезъ което, въ сжщностъ, се поставя основата на сражението, е, по този начинъ, въ по-голѣмата си частъ извършено.* Съ постепенното сформирание на идеята за действието е станало и едно все по-точно разпредѣление на силитѣ и срѣдствата между разнитѣ колони, съ огледъ на възложенитѣ задачи на всѣка отъ тѣхъ; силата и мѣстото на резерва сж постепенно опредѣлени; уточнени сж мѣрките за разврѣщането на артилерията; важнитѣ точки отъ мѣстността, особено наблюдателнитѣ мѣста сж заети или е предвидено заемането имъ, като е установенъ и начинътъ, по който това трѣбва да стане въ началнитѣ действия, които се включватъ въ подготовката на атаката; позициитѣ за артилерията сж разузнати и пжтищата до тѣхъ приготвени или се приготвяватъ; свързкитѣ сж разставени, усъвършенствувани, или се усъвършенствуватъ и пр. Цѣлата дейность, извършена презъ време на приближаването и презъ време на действията на предната охрана, сега вече дава своитѣ плодове; колкото повече тази дейность е насочвана благоразумно и настойчиво, толкова по-проста и по-бърза ще бжде дейността, която остава да се извърши, за да се завърши организирането на атаката (О. Н. 137).

Малкитѣ движения, които е необходимо да се извършватъ, ставатъ на закрито и по отдѣлни пжтища. Елементи отъ командуванията и отъ свързкитѣ предшествоватъ войскитѣ.

Денемъ, ако естественитѣ закрития липсватъ, ще се прибѣгва къмъ подготовка отъ артилерията, която, ако има нужда, употребява и димни снаряди.

79. — Спечеленото време въ това усъвършенствуване на организацията на атаката е въ сигурна полза за нападателя.

Ако действията на предната охрана продължаватъ до вечерята, допълването на организацията ще стане презъ

нощта съ цель да започне атаката въ първитѣ часове на следната сутринъ (О. Н. 137).

Въ този случай и винаги, когато е необходимо да стане едно спиране между приближаването и атаката, предната охрана се разполага на *очаквателна позиция*, закриляна отъ артилерията, като подобрява достигнатата линия; войскитѣ извършватъ тамъ нѣкои укрепителни работи, ако е потребно (72).

Останалата пехота се сгжства напредъ (86), като се разполага сжщо и тя на *очаквателна позиция* и се прикрива.

Презъ време на това спиране, строеветѣ се сгжстватъ или разреждатъ, въ зависимостъ отъ закритията на мѣстността; по-късно, при започването на атаката, тѣ се нормализиратъ.

80. — *Организирането на атаката обема, на първо мѣсто, разврѣщането за атаката на войскитѣ и на артилерията.*

81. — *Разврѣщането на войскитѣ.* Разврѣщането на войскитѣ за атаката отражава въ себе си идеята за действие на командира на дивизията. Отъ простотата и ясността на тази идея (О. Н. 105) трѣбва да произлѣзатъ яснитѣ и прости разпореждания за допълване разврѣщането на войскитѣ и това и за артилерията, както и за всѣко друго действие, което засѣга организирането на атаката.

82. — Фронта за атакуване, нормално опредѣлянъ на дивизията (1500—2500 м.), не може обикновено да бжде атакуванъ съ еднакви усилия по цѣлата му дължина само съ организационнитѣ срѣдства на тази голѣма единица (О. Н. 107, 125) и съ онѣзи, които нормално могатъ да ѝ се придадатъ въ подкрепа, особено когато дължината на този фронтъ се различава отъ малкия предѣлъ, посоченъ по-горе и се доближава до по-голѣмия такъвъ. Затова командирътъ на дивизията, чрезъ плана на своя маневъръ, трѣбва да се стреми да съсредоточи усилията на дивизията само на единъ участъкъ отъ атакувания фронтъ, съ огледъ да придаде на този участъкъ максимална способность за пробивъ, подкрепяйки това *главно действие* съ други такива, развити по останалата частъ отъ фронта и имащи характеръ на *второстепенни*) действия*, съгласно предписанията на О. Н. 107. Главното действие и второстепеннитѣ такива се стремятъ да достигнатъ и да надминатъ материалнитѣ обекти, установени въ *оперативната заповѣдь*.

83. — Голѣмината на главната колона трѣбва да бжде опредѣлена съ огледъ на онази сила, която се желее да

*) Въ италианския текстъ сж наречени: „съпровождачи действия.“
Военна библиотека № 64

удари върху обекта, като се държи смътка и за загубитъ, щотя ще претърпи презъ време на действията. Сръдна норма се счита: една дружина отъ първи ешелонъ за всъки 400—600 м. отъ фронта.

За второстепеннитъ действия трѣбва да се назначатъ само толкова сили, колкото сж необходими за да се осигури на тѣзи действия способността, потрѣбна да гарантира успѣха на главнитъ действия.

Останалитъ сили се оставатъ въ резервъ. Трѣбва да се проявява стремежъ да се оставя въ резервъ $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ отъ пехотата на дивизията. Умѣстно е, когато се предвижда да се употребява резерва само въ една посока, да се съставява той отъ единъ организационенъ пехотенъ полкъ.

Дружинитъ черноризци, придадени къмъ дивизията, се употребяватъ, въ зависимостъ отъ нуждата, събрани или раздѣлени съ атакуващитъ колони или пъкъ съ дивизионния резервъ.

Ако картечната дружина на армейския корпусъ е придадена цѣла или една нейна частъ къмъ дивизията, командирътъ на последната я употребя обикновено съ една или повече колони на дивизията, като я разпредѣля, ако е необходимо, по цѣли роти. Само въ изключителни случаи тѣзи подѣления се оставатъ при дивизионния резервъ (напр. когато дивизията е на фланга). Въ този случай, огъня на картечната дружина трѣбва да се използва въ фазата на подготовката или на атаката като далеченъ огънь (индиректно мѣрене), насоченъ срещу подрѣжкитъ, резервитъ, задължителнитъ мѣста за минаване и други подобни (136).

Резервътъ, макаръ че има назначение да осигури успѣха, поради което той трѣбва да прибави цѣлата тежестъ на своитъ действия въ посока на главнитъ усилия, все пакъ не трѣбва да бжде разглежданъ като едно просто допълнение на главната колона, защото ходътъ на сражението може да наложи да бжде той употребенъ въ посока различна отъ оная, въ която действува главната колона (148).

84. — Въ планината взаимното влияние на резултатитъ отъ главнитъ и второстепеннитъ действия може да бжде много по-големо отколкото въ равнинна и хълмиста мѣстность; това обстоятелство тукъ се отразява силно върху опредѣлянето на силитъ и сръдствата за второстепеннитъ действия, защото развоа на последнитъ е свързанъ съ по-големо изхабяване на силитъ, а резултатътъ отъ тѣзи действия е много важенъ за изхода на главнитъ такива.

Недостъпнитъ участъци, неатакувани непосредно, трѣбва да се наблюдаватъ съ патрули и да се биятъ съ огънь, за да се попрѣчи на ненадейни покушения отъ тамъ върху фланговетъ на колонитъ.

85. — Касателно ешелонирането въ дълбочина на отдѣлнитъ колони за атаката, командирътъ на дивизията установява числото на дружинитъ отъ първия ешелонъ и опредѣля, дали сжщиятъ трѣбва да бжде съставенъ отъ предната охрана, засилена или не, или дали предната охрана (въ случаитъ, когато е претърпяла голѣми загуби) трѣбва да бжде задмината; въ последния случай опредѣля, ако смѣта за необходимо, момента, когато трѣбва да се извърши задминаването.

Първиятъ случай се прилага когато боятъ на дивизията следва безъ прекъсване действията на предната охрана; приложението на втория случай е по умѣстно, когато следъ действията на предната охрана последва спиране и, особено, ако въ това време предната охрана е била малко оттеглена (72).

Въ планината е умѣстно, често пжти, опредѣлянето силата на първия ешелонъ и всъко друго изхождаще отъ това нареждане, да се остави напълно на командира на колоната, особено ако последната действа въ относителна независимостъ спрѣмо останалата частъ отъ дивизията.

86. — *Вториятъ ешелонъ и резерва* се сгжстватъ напредъ възможно повече и съ огледъ да сж достатъчно защитени, използвайки най-добре закритието на мѣстността.

Разстоянието, обаче, отъ всъки елементъ до стоящия предъ него не трѣбва да бжде толкова малко, че стражничното измѣстване, когато такова е необходимо, на последния елементъ да става твърде бавно и да е свързано съ голѣми загуби. Желателното разрешение на въпроса въ този случай се постига, когато казаното разстояние позволява на задния елементъ да отива съ еднаква леснота къмъ единия и другия флангъ; върху който е въроятно да бжде употребенъ.

87. *Резервътъ* се държи по правило, събранъ. Рѣдъкъ е случая, когато е умѣстно да бжде той раздѣленъ на две части, отговарящи на дветъ посоки за най-въроятната му употреба. Необходимо е въ този случай всъка отъ дветъ части да може да бжде достигната отъ другата, преди първата да се намѣси или, най-късно, преди да е чувствително загубила своята нападателна способностъ.

Такава необходимостъ може да се прояви наложително въ планината или на друга мѣстность, мжчно проходима въ дължъ на фронта. Предимствата въ този случай сж: разполага се съ две посоки, намѣсто само съ една, съ войски готови да се противопоставятъ на неприятелскитъ конгръ-атаки, които въ планината могатъ повече, отколкото другаде, да влошатъ положението; намалява се времето за изтегляне, за въ случая, когато е необходимо да се употребѣ цѣлитъ резервъ по една само отъ дветъ предвидени посоки.

88. — Понѣкога е умѣстно да се назначаватъ на отдѣлните колони, освенъ *обекта за атаката*, сжщо единъ или повече *междинни обекти* — чието опредѣляне е полезно и за ясното установяване на сведенията и на заповѣдите.

Въ съответствие, на всѣки междиненъ обектъ може да бжде предвидено едно кратко спиране, съ цель да се осигури едно по действително съгласуване на действията между разнитѣ колони или за да се съсрѣдоточи повече артилерийски огънь въ полза на една отъ тѣхъ.

Може да се установи тоже, щото известенъ междиненъ обектъ да не се задминава безъ заповѣдь отъ к-ра на дивизията.

Последниятъ може сжщо, ако намира за полезно, да назначи на всѣка колона по единъ *вървятенъ обектъ* задъ обекта за атаката; посочването на такъвъ обектъ ще спомогне да се материализира посоката, която трѣбва да следватъ отдѣлните колони въ по нататъшното напредване и по този начинъ да се осигури поддържането на посоката отъ цѣлата голѣма единица (О. Н. 118).

За имената на мѣстните предмѣти чл. 174.

89. — Винаги, когато сж възможни взаимни размѣсвания между съседните колони, опредѣлятъ се за тѣхъ съответни участѣци, обозначавайки границитѣ имъ съ малко предмѣти, които ясно да се очертаватъ на мѣстността. Това може да стане още презъ време на приближаването.

90. — Когато къмъ дивизията сж придадени за атаката *бойни кола*, тѣхната употреба трѣбва да бжде съобразена съ идеята да бждатъ тласнати въ маса тамъ, където мѣстността позволява и където неприятелската съпротива е по-малко уязвима отъ огъня на артилерията.

Употребата въ маса не значи, обаче, сгжстяване; междинитѣ трѣбва да се държатъ широки, колкото е необходимо, за да не се увеличи уязвимостта на всѣка колона.

Трѣбва, освенъ това, да се държи смѣтка за ограниченията и за възможноститѣ на тѣзи деликатни сръдства, които обладаватъ малка независимостъ и мжчно могатъ да се подмѣняватъ.

Широки и дълбоки ровове, съ отвесни и здрави стени, стрѣмни склонове, напрѣчни на посоката на движението, гъсти високи гори, блата и мочури съ тинесто дъно прѣчатъ за употребата на бойнитѣ кола.

Собствената имъ защита, маневренната имъ способностъ, огънятъ, който могатъ да развиятъ, ги прави способни за да осигурятъ непрекъснатостъ и бързина въ напредването на пехотата, стига взаимнитѣ имъ действия съ последната да сж тѣсно свързани, което се постига като се подчинятъ бойнитѣ кола на к-ра на онази пехотна единица, съ която трѣбва да действуватъ.

91. — *Развърщане на артилерията.* Сжщо и това развърщане се очертава постепенно съ напредването на приближаването. Нѣкои подгрупи *) ще бждатъ на позиция, други въ движение или въ очакване; понѣкога всичката дивизионна артилерия ще бжде, въ време на приближаването, развърната. Командирѣтъ на дивизионната артилерия, освѣтленъ на време върху обстановката и намѣренията на командира на дивизията, получава отъ последния заповѣдь за цельта и главния характеръ на развърщането. Нужно е, преди да се започне подготовката на атаката, да се допълнятъ горнитѣ нареждания, съгласувайки ги съ направенитѣ усъвършенствавания въ плана за маневъра, постигнати особено следъ действията на предната охрана. Командирѣтъ на дивизията трѣбва да има предвидъ, че вънъ отъ изключителния случай, когато между действията на предната охрана и атаката ще има дълго спиране, подготовката на атаката съ артилерия (115) трѣбва да почне възможно по-скоро.

92. — За да даде необходимитѣ заповѣди за окончателното развърщане, командирѣтъ на дивизията трѣбва, освенъ своята идея за действие, да има предвидъ още:

а) главнитѣ сили за развърщането на корпусната и армейската артилерии, обектитѣ имъ, а така сжщо и предвиданията, които могатъ да се направятъ върху продължителността и силата на тѣхнитѣ действия (76);

б) характернитѣ особености и действителността не само на организационно придадената къмъ дивизията артилерия, но така сжщо и на оная, принадлежна къмъ сжщата само за засилване;

в) времето (изразено въ часове, или въ достигане на опредѣлени топографни линии, или тактически обекти); следъ изтичането на което ще се прибере придадената къмъ дивизията за засилването ѝ артилерия;

г) вида и предполагаемата сила на помощта, която трѣбва да се даде или получи и за която, съгласно директивитѣ отъ по-горнитѣ инстанции, предварително трѣбва да се влѣзе въ разбирателство съ командирѣтъ на заинтересуванитѣ голѣми единици (съседни дивизии или армейския корпусъ, отъ който дивизията зависи).

93. — Придаденитѣ за засилване на дивизията артилерийски единици, ако сж назадъ, се отправятъ напредъ по подходящи пжтища или презъ полето, като при опредѣлянето реда за движението имъ се държи смѣтка за характера на тѣхнитѣ действия и за бързината, съ която се движатъ и съ която преминаватъ отъ походенъ редъ въ такъвъ за бой.

*) Въ италианския текстъ нашата подгрупа (отдѣление) се нарича група, а нашата група (полкъ) рагруппалвента.Пр.

94. — Може да се случи, щото силно пресъчената мѣстност да наложи на командира на армейския корпус да възложи частъ отъ задачите на контъръ-батарея*) и на дивизиите; въ този случай една подходяща за тази целъ артилерийска частъ се включва въ придадената артилерия къмъ дивизиите за засилването имъ.

Тази мѣрка, обаче, отслабвайки значително действията въ маса на контъръ-батареята (на артилерията, предназначена за борба съ неприятелската артилерия), които трѣбва да бждатъ предимно маневрени и, въ сжщото време, прѣчейки за използването на цѣлата артилерия за постигането на успѣха, трѣбва да се прилага като изключение и то въ случаите, когато мъжноти въ изпълнението правятъ невъзможни действията на централизирана контъръ-батарея.

95. — Съ артилерията, съ която разполага, така организирана и засилена, командирътъ на дивизията съставлява *огневия маневъръ*, съ огледъ по свое желание да го насочва по време и пространство, за да може да постигне надмощие надъ врага въ исканото мѣсто и минута, обаче съ стремежъ за икономия, т. е. съ действия винаги пропорционални на резултатите, които се желае да бждатъ постигнати.

96. — Действията на артилерията, организационна и за засилване на една дивизия, която води нападателенъ бой, сж (О. Н. 139):

а) *разрушение* на съпротивителни центрове, на препятствия и закрития, на предни командни мѣста, на наблюдателни мѣста и пр. презъ време на подготовката на атаката и вънъ отъ непосредственото взаимодействие съ пехотата;

б) *подкрепа* на своята пехота, която атакува, срещу всѣкакви елементи (но не и артилерия), които право или косвено прѣчатъ на напредването ѝ;

в) *закрила* на своята пехота, когато стои на мѣсто и сж забелязани признаци за неприятелска контъръ-атака;

г) *засилване* действията за *подкрепа* или *закрила* за съседните дивизии;

д) *контъръ-батарея* (борба съ неприятелската артилерия, когато и кждето нуждите сж неотложни, за да се принуди неприятелската артилерия, срещу която не може да се намѣси бързо контъръ-батареята на армейския корпусъ или на армията, да замълчи.

Пехотните орждия извършватъ *придружаващи* действия презъ време подготовката на атаката и презъ време на последната; сжщите извършватъ действия за спиране презъ време на стоенето на мѣсто, срещу близки цели, избѣгнали

*) Въ италианския текстъ артилерията, която води борбата съ неприятелската артилерия, е наречена контъръ-батарея. Пр.

отъ огъня на другата артилерия и недосегаеми отъ нея на време.

97. — Заповѣдите на командира на дивизията засѣгатъ действията, които се възлагатъ на артилерията; обектите, които трѣбва да обстреля веднага, или които трѣбва да бие презъ време на атаката, моментите, посоките и сжщността на намѣсата на артилерията.

Заповѣдите ше бждатъ придружени отъ съобщения относно: очаквателната позиция на пехотата, подѣлянето пехотата на колони и ешелонирането ѝ въ дълбочина, посоките за атака и обектите на всѣка колона, разположението на резервите, границите на дивизионния участъкъ и на участците на колоните.

По сжщия начинъ се отнасятъ командирите на колоните спрямо артилерията, която имъ е непосредно подчинена.

98. — Въз основа на заповѣдите, получени отъ командира на дивизията, командирътъ на дивизионната артилерия разпорежда:

а) за разпредѣлението на задачите между подгрупите ѝ, при нужда, за организирането имъ въ зависимостъ отъ главните (или спомагателните) действия, които артилерията трѣбва да развие (96) и отъ количеството на огъня, който при всѣко отъ тези действия трѣбва да се даде (97);

б) за избора на позициите, попълвайки разузнаванията, започнати и продължени презъ време на приближаването;

в) за наблюдение и свързките;

г) за заемането и уреждането на позициите;

д) за подготовка на стрелбата;

е) за вида на пристрелките, ако е необходимо да бждатъ съгласувани, или пъкъ, ако сж дадени въ това отношение заповѣди отъ командира на дивизията;

ж) за огнестрелното снабдяване.

99. — Разпредѣлението на задачите трѣбва да бжде гъвкаво; първоначалните задачи трѣбва да е възможно да се измѣняватъ презъ време на действията, въ зависимостъ отъ заповѣдите на командира на дивизията.

Обикновено се опредѣлятъ задачите на подгрупите; за достигане на съсредоточени по време и пространство резултати, батареите трѣбва да действуватъ, до когато е възможно, едновременно срещу единъ и сжщъ обектъ.

Организирането на артилерийската маса зависи отъ възложените задачи и отъ устройството на командването и свързките. Трѣбва да се избѣгва, изобщо, да се създаватъ ненужни междинни командни инстанции, защото, като импровизирани, тѣ сж малко полезни, толкова повече, че не разполагатъ съ личенъ съставъ и средства, необходими за пробото имъ функциониране, а сжщо и не сж напълно опознати помежду си. Когато е необходимо да се разчлени масата

или да се съгласуватъ по-добре действията на повече под-групи, тогава може да се създаде и нѣкоя група.

Подгрупитѣ, които, за да подкрепятъ по-добре една колони, не биха могли да съдействуватъ на маневренитѣ действия на артилерийската маса, трѣбва да бждатъ поставени временно подъ непосредна зависимостъ на к-ра на колоната; когато подгрупитѣ сж повече отъ една, ще функционираатъ подъ заповѣдитѣ на най-старшия командиръ на подгрупата, ако не е възможно, или не се желае да се назначи една друга командна инстанция.

Това оставяне на артилерията въ колонитѣ ограничава, обаче, общия резултатъ отъ действията на сжщата; затуй къмъ тази мѣрка трѣбва да се прибѣгва, като изключение, когато се разполага съ голѣма артилерийска маса, или сжществуватъ голѣми трудности въ свръзката между подгрупитѣ и командването на дивизионната артилерия.

100. — Позициитѣ се избиратъ отъ командира на дивизионната артилерия, подпомогнатъ отъ к-ритѣ на групитѣ, подгрупитѣ и батареитѣ по начинъ посоченъ въ съответнитѣ инструкции на артилерията и съобразно съ заповѣдитѣ отъ командира на дивизията.

За да се даде нужната сила и действителностъ на огневия маневръ, нужно е щото всичкитѣ или почти всичкитѣ подгрупи да могатъ да биятъ цѣлия атакуванъ участъкъ отъ дивизията; по-голѣмата частъ отъ тѣхъ трѣбва да може да взема полезно участие въ главнитѣ действия.

Подгрупитѣ, назначени въ подкрепа, трѣбва да могатъ да извършватъ бързи и действителни съсредоточения на огъня по цѣлата мѣстностъ, преминава отъ атакуващитѣ колони (бити зони, свръзки).

Участъцитѣ или части отъ тѣхъ на съседнитѣ дивизии трѣбва да бждатъ включени въ бититѣ зони съобразно условията, посочени по-горе. Изключения сж оправдателни въ планинска и гориста мѣстностъ.

Не е умѣстно, обикновено, да се премѣстватъ подгрупитѣ, които сж вече на позиция до когато отъ последната могатъ да развиятъ резултатни действия; нужно е, освенъ това, да не се избѣняватъ отношенията за съдействие, установени презъ време на приближаването, между подѣленията отъ двата рода войски.

При избора на нови позиции трѣбва да се държи сметка щото да може да се произвеждатъ анфиладни стрелби, съ условие да не страдатъ отъ това свръзкитѣ; при атаката на неукрепена мѣстностъ трѣбва да се избѣгватъ позициитѣ, които сж вѣнъ отъ участъка на дивизията.

Върху всичкитѣ съображения трѣбва да преобладаватъ онѣзи, които могатъ да придадатъ на стрелбата най-голѣма действителностъ. При еднаквостъ на условията, да се пред-

почитатъ позициитѣ, отъ които батареитѣ ще могатъ да действуватъ по дълго време, защото артилерията, макаръ да може лесно да се откъсва отъ боя, изисква понѣкога доста време за да се приготви за ново действие на други позиции.

101. — Подгрупитѣ, които трѣбва да развиятъ действия на подкрепа, се свързватъ съ командиритѣ на съответнитѣ колони, а чрезъ специални патрули — и съ командиритѣ на дружинитѣ отъ първия ешелонъ.

Подгрупитѣ за подкрепа изпълняватъ, безъ друго, исканията на командиритѣ на колонитѣ, които трѣбва да подкрепятъ или на командиритѣ на дружинитѣ отъ първия ешелонъ стига само да не бждатъ заети въ други действия по заповѣдъ на к-ра на дивизионната артилерия. Въ последния случай трѣбва да известятъ гореказания командиръ, който е направилъ искането до тѣхъ и тогава последниятъ ще разпореди веднага, споредъ директивитѣ отъ командира на дивизията.

102. — Командирѣтъ на дивизионната артилерия избира своето наблюдателно мѣсто или нѣколко такива, които ще използва и, ако е необходимо, разпредѣля другитѣ земни наблюдателни мѣста между подгрупитѣ. Назначава, освенъ това, на подгрупитѣ, които иматъ нужда, балонитѣ и аеропланитѣ, дадени въ негово разпореждане отъ командира на дивизията, като установява начина за функционирането имъ и за свръзкитѣ.

По отношение на наблюдението и свръзкитѣ се придържа о казаното въ следнитѣ параграфи 108, 109 и 110.

103. — Заемането и организирането на позициитѣ и наблюдателнитѣ мѣста изисква фортификационни работи, за които к-рътъ на дивизионната артилерия дава заповѣди, като се придържа о казаното въ параграфъ 112.

За момента, когато трѣбва да се вземе позицията, за последователността на подгрупитѣ при насочването имъ къмъ позициитѣ и за мѣркитѣ, които трѣбва да се взематъ за прикриване отъ неприятелско земно и въздушно наблюдение, командирѣтъ на дивизионната артилерия се ръководи, освенъ отъ директивитѣ на к-ра на дивизията, още и отъ специалнитѣ условия на мѣстността, отъ освѣтлението и пр. и най-сетне и отъ системата на тягата и превоза, а сжщо и отъ маневреността на материалната частъ, съ която сж въоръжени подгрупитѣ.

104. — Подготовката на стрелбата се започва отъ к-тъ на подгрупитѣ веднага щомъ се опредѣлятъ позициитѣ и наблюдателнитѣ мѣста. Командирѣтъ на дивизионната артилерия имъ дава необходимитѣ директиви и имъ набавя елементитѣ, които сж отъ негова компетентностъ. Той взема мѣрки, щото съ личенъ съставъ и съ средства, съ които разполага, или пъкъ, като използва такива отъ по-близкитѣ

подгрупи, да се започне подготовката на стрелбата върху позицията на подгрупите, изпращани в подкрепа на дивизията, когато командирите на тези последните нямат възможност без бавене да направят потребното с своите средства.

Командирът на дивизията или по-висшият от него могат да дадат заповед до известен час да не се открива огън, дори само за пристрелка. Във такъв случай трябва да се има предвид, че стрелбата произведена срещу цели, върху които не е водена пристрелка, не ще бъде достатъчно точна и за да се осигури нейната действителност ще е необходимо да се изстрелят грамадно количество бойни припаси.

Затова такава стрелба трябва да бъде изобщо кратка и, когато трябва да се продължи повече, необходимо е да се прибегне до всички средства, за да бъде тя наблюдавана, с цел да се добият повече сведения върху нейния ход.

105. За близката охрана на батареите и подделенията от службите по снабдяването с огнестрелни припаси и с храна се вземат мерки съгласно § 57.

106. Отбраняващият намира във своите въздушни сили един мощен помощник за да може по-добре да използва закъснителното и изтощителното действие на своето оръжие, на мѣстността и фортификацията.

Атакующият има прочее интерес да задържа тези сили, да ги изтощава и да ги отблъсква.

Тази цел се постига най-добре от ловджийските въздушни части.

Противовъздушната артилерия въ нападателните действия при неукрепена мѣстност не се намира въ най-добри условия за да използва пълната си мощ и своя радиус за действие, а сжщо и своите средства, по причина главно на движението, което пречатства на наблюдението и на сигнализирането.

Затова на противовъздушните подделения трябва да се възлага да закрилят най-важните елементи или, най-малко, откритите такива, особено батареите, които заемат или смѣняват позиция дено и на мѣстност малко или никакъ не защитена.

107. — През време на организирането на атаката *въздушните сили*, придадени на голѣмитѣ единици, по-висши от дивизията, продължават своята охранителната дейност срещу нападение и наблюдение от въздуха; засилват дейността, целяща да открие, да определи и да сигнализира подделенията на неприятелското развърщане и да поразии войските му въ движение или на позиция.

Командирът на дивизията употребява апаратите, с които разполага, за да си достави сведения все по-точни

относно подробностите за неприятелското разположение именно: естество, ходъ и сжщност на препятствието, ако съществува такова; устройство на съпротивителните центрове, разположенне на резерва, положение на поддръжките, положение на тежките пехотни оръжия и на артилерията за близки действия, командни мѣста, пжтища и центрове за снабдяване. От така събраните сведения той извлича норми за своята дейност, за което дава сведения, било на командира на арм. корпусъ, било на подчинените му командири по отношение на онова, което ги интересува.

108. *Наблюдение и свързки.* Тогава, когато командуванията, войските и службите се разполагат за да започнат боя, събирането на сведения за мѣстността и противника се засилват с всичките разполагаеми средства въ допълнение на въздушното наблюдение.

Балоните се издигат шомъ като това нѣма да прѣчи за изненадата; допълват се свързките с предвидените наблюдателни мѣста и с онѣзи завладѣни и достигнати от предната охрана; пехотата изпраща силни разузнавателни патрули с прости и ясно определени задачи; продължава се непрекъснато все по-усилено наблюдението от прикриващите отряди върху открития флангъ.

109. — При нападателните действия на неукрепена мѣстност *наблюдателната служба* не може да се развива както става при дългите спирания на война въ укрепена *) мѣстност.

Трѣбва да се различават, с цел да може да се използват правилно, общото наблюдение от онова за артилерията; чрезъ първото се разясняват подробностите на обстановката, а чрезъ второто се събират сведения за произвеждане на стрелбата.

Органи на първото сж всичките подделения на пехотата от предния ешелонъ, наблюдателите на командуванията и разузнавателните аероплани.

Органи на второто сж патрулите от специалисти, изпратени при пехотата, земните наблюдатели, балоните и аеропланите въ услуга на артилерията.

Когато краткото време, сж което се разполага за организиране на атаката, не позволява да се избират грижливо земните наблюдателни мѣста и да се разпредѣлят споредъ зоните, които се виждат от всѣко от тяхъ, а така сжщо нѣма време и да се допълни дейността имъ сж службата на балоните и аеропланите, тогава трѣбва да се компенсира това неизбежно несъвършенство на наблюдателната система чрезъ рационална употреба на *свързките*.

Основен критерий е да се използват най-предните наблюдатели въ полза на командванията на малките едини-

*) Въ италианския текстъ е казано „организирана мѣстност“.

ци или за батареите, които непосредствено трябва да съдействуват на пехотата. По-високо разположените земни наблюдатели, балоните и аеропланите се употребяват по-ползотно от дивизионното командване и от артилерията непосредствено зависима от последното.

Наблюдателната служба трябва да бъде уредена при двойния критерий за економия и за маневриране с личния състав и съ средствата. Тези последните и първите трябва да се държат готови, за да продължат напред системата за наблюдение, преди още тя да е престанала да бъде полезна. Бързото използване резултатите от наблюденияето почива върху добрите връзки, затова е необходимо:

а) за общата наблюдателна служба — сигурност и бързина на връзките по реда на тактическата подчиненост и то до толкова, че да е възможно да пристигнат бързо и добре чак до дивизионното командване сведенията, които произхождат от разните пехотни подвълнения.

б) За артилерийската наблюдателна служба — възможност за свързване всеки път чрез телефонни централи всяко командване на подгрупа с наблюдателя, който вижда зоната, върху която тази подгрупа трябва да стреля в тоя момент на действие.

Радиотелеграфията може да даде в този случай ценни услуги, стига да е уредена по начин, че да се избягват взаимните безпокойства.

Артилерийското наблюдение може също да бъде, като изключение, организирано по групи, намъста по дивизионно, когато се разполага само с жична връзка и ако разставянето на последната е бавно.

110. — За останалото в службата по връзките гледай О. Н. 41 и след.

Командирите на групите, подгрупите и батареите от дивизионната артилерия, независимо от това, дали командването им е централизирано или не, трябва да се държат свързани с съответните им по-висши командувания от своя род войска и с командуванията на пехотните единици, на които са назначени нормално да съдействуват.

111. — По отношение на снабдителните служби основен критерий е, щото на всяко подвълнение в дивизията да се осигури снабдяването с всичко необходимо и достатъчно за действията.

Непосредственият контакт с действителността осигурява съответствието в снабдяването с вероятната консумация.

Всичките движения, било на подвоз, било на отвоз, включително и онъзи, които имат за цел да изравнят разликите в консумацията или в натрупването между колони и колона, между подвълнение и подвълнение, трябва да стават в дълбочина и никога паралелно на фронта. Сред-

ствата трябва да бъдат използвани от всеки командир економично и предвидливо, но без скъперничество: маневъра с тях, целящ да задоволи всяка единица съобразно с съответните и нужди, трябва да бъде осигурен чрез ешелонирване в дълбочина.

През време организирането на атаката, средствата и подвълненията на снабдителните служби биват спирани в очакване на по-нататъшни заповеди на мъста установени от командира на дивизията, съ оглед да не пръчат на движението на войските, които се насочват в боя.

Подробности в организирането на снабдяването с оръжие и бойни припаси, с инженерни средства, с храна, фураж, вода, отвоза на болните и ранените, пощенската и политическата служби — съставляват предмет на друга инструкция, чиито предписания, обаче, трябва да се приспособяват към обстановката; в това отношение в заповедта за атаката трябва да се дадат нужните указания.

Отговорните за отделните служби трябва да бъдат осветлени, щом е възможно, относно общия характер на боя, за развърщането на войските, за трудностите, които противникът, мъстността и различните изисквания на действията налагат върху развоя на отделните служби и да получат указания за правилното използване на общите пътища и средства от различните служби.

Независимо от многобройните и тежки трудности, които в нападателния бой на неукрепена мъстност, пръчат на редовното функциониране на службите, войските трябва да чувствуват, че за тяхното благосъстояние са взети мърки, повече от друг път, с умъние и самотречение (О. Н. 9).

112. — Атакующият има интерес да ограничи колкото е възможно повече фортификационните работи, които има да се извършат в фазата на организирането на атаката, поради времето, често пъти неколко, което те изискват.

Той трябва, следователно, да използва максимално особеностите на мъстността, корегирайки ги, усилавйки ги, кждето е необходимо с бързи способности.

Необходимо е, обаче, да се изследва винаги, какви работи би могло да се извършат в разполагаемото време с цел да се улеснят действията на войските и движението на подвоза и отвоза. Касае се в случая за:

- а) рампи за излизане от пътищата;
- б) пътища през полето за артилерията и обоза;
- в) пътища и подготвяне мъстото за разполагане батареите на позиции;
- г) поправка на малки разрушения и прехвърляне на мостчета;

д) маскировка и прикриване на подълненията, които дълго време трябва да останат на едно място спрени.

Тъзи работи трябва обикновено да бъдат извършени от войските, които ще ги използват. Само технически помачнитъ такива се възлагат на пионеритъ.

На артилерийскитъ единици, чийто личенъ съставъ е численно малкъ въ сравнение съ голъмната на работитъ, които има да се въздигнатъ, трябва да се назначаватъ, въ тѣзи случаи, освенъ пионери, още и други спомагателни подълнения.

113. — Организирането на сражението става по-просто и бързо, когато противникътъ, разстроенъ отъ предшествоващитъ боеве, проявява признаци за отстъпване. Действията тогава взематъ характеръ и ходъ за използване на успѣха (220).

Ако противникътъ, намѣсто да възприеме отбранително държане, се стреми да настъпи, необходимо е да бъде задържанъ тамъ, където неговитъ челни елементи могатъ сериозно да безпокоятъ развърщането, което е въ ходъ, като въ сжщото време съ превъзходни сили се нападнатъ фланговетъ на колонитъ му.

Въ планината тѣзи действия успѣватъ по-често съ малко войски, когато пъкъ въ гориста мѣстностъ може да се претърпятъ тежки изненади, ако не се взематъ мѣрки за подходяща осторожностъ (151 и 152).

ГЛАВА IV.

Подготовка и изпълнение на атаката.

А. — Подготовка на атаката.

114. — Подготовка на атаката има за целъ да направи временно или окончателно безвредни неприятелскитъ елементи, които прѣчатъ на атакуващитъ войски и следъ, препятствуватъ на напредването (О. Н. 146). Тукъ участвуватъ, въ зависимостъ отъ обстановката и отъ мѣстността, всичкитъ родове войски, обаче, преобладава дейността на артилерията. Тукъ се проявяватъ сжщо първоначалнитъ действия на пехотата, поддържана, обикновено, отъ артилерията.

115. Както организацията на атаката започва отъ момента, когато се даватъ разпорежданията за приближаването, така сжщо подготовката започва, обикновено, презъ време на развоя на последното съ действията на артилерията, насочени срещу неприятелската артилерия, срещу препятствията и активнитъ съпротиви на отбраняющия.

Огневитъ действия, които постепенно се засилватъ и предшествоватъ непосредствено атаката на пехотата, представляватъ сжщността на подготовката, която се развива непрекъснато и съставляватъ нейна сжществена частъ.

За простота въ изложението само тази фаза ще се нарича *подготовка на атаката*, когато въ сжщностъ тя е само заключителния периодъ на истинската подготовка.

116. — Тогава, когато артилерийскитъ стрелби, произведени по-рано, сж били почти разхвърлени по цѣлия фронтъ, което е дало възможностъ да се създаде у противника не-сигурностъ върху посоката за главното усилие на атакуващия, то презъ време на подготовката, така, както тя се опредѣли по-горе, цѣлата огнева дейностъ отразява по-ясно идеята за действията на командуването, защото тази дейностъ се съсредоточава върху участъцитъ отъ фронта, където трябва да се осъществи проникването. Тъй като, следователно, въ този моментъ не ще бъде възможно да се скрие отъ отбраняющия посоката на главното усилие, ясно е, че съ целъ да се използва въ практически граници ефекта отъ изненадата, става необходимо да се намали, доколкото е възможно, продължителността на тази фаза.

117. — Моментта, когато подготовката трябва да бъде започната, поставяйки въ действие всичкитъ разполагаеми огневи сръдства, се установява отъ командира на армейския корпусъ, държейки се смѣтка за ограниченията, които командующиятъ армията би наложилъ за исканията, които командиритъ на дивизиитъ отъ първата линия биха направили (О. Н. 137). Длъжностъ се налага на тѣзи последнитъ да донесатъ възможно най-скоро на своето по-високо командуване и то докато още траятъ действията на предната охрана, за нуждитъ и желанията имъ по отношение на огневата дейностъ, която трябва да се развие на тѣхния фронтъ отъ артилерията на по-висшитъ голѣми единици.

118. — Твърде често, при нападателнитъ действия въ неукрепена мѣстностъ, дейността на артилерията презъ време на подготовката не ще може да бъде предварително установена споредъ една подробна програма, защото много отъ важнитъ цели, които трябва да се биятъ, не ще бъдатъ известни въ началото на подготовката, или ще бъдатъ известни по несвършенъ начинъ. Ако едно такова пълно познаване на целитъ бъде поставено като необходимо условия за започване на подготовката, то тогава спирането действията следъ дейността на предната охрана би станало много дълго, което ще бъде отъ полза за отбраняющия.

119. — Подготовка на атаката ще може, следователно, да се започне и съ програма недостатъчно попълнена, стига даннитъ събрани презъ време на организацията на ата-

ката да позволяват да се използва още в началото по-важната част от разполагаемите огнени средства, употребени със пълна сила.

Щом това последно условие е задоволено, попълването на необходимите данни ще стане:

а) чрез предизвиканите у противника противодействия, било от артилерийската стрелба, било от предварителните действия на пехотата, които могат да бждат от една проста схватка до истински частни атаки със точно определени обекти и подкрепени от артилерията;

б) чрез засилване на наблюдателната служба, земна и въздушна, стремяща се да разкрие всичките елементи, които ще се проявят, вследствие на гореказаните противодействия, а така също и всичките движения, които противникът ще извърши, понекога дори прибрзано, и затуй съпоставяйки осторожност, със цел да подобри своето разположение за предстоящата атака и то във най-заstraшенитъ за него посоки, очертани вече доста ясно.

120. — Ако условията, за които се говори във предходния параграф, не сж задоволени, т. е. ако предварителните действия на пехотата, а така също и земното и въздушното наблюдение не сж успели да разкрият още елементи доста важни и многобройни, които биха оправдали започването на подготовката върху установенитъ участъци от фронта, то тогава ще бжде неизбежно едно по-продължително спиране, със цел да не се тласне дивизията от първата линия във едно тъмно и твърде неизвестно действие. Тогава се налага, за да се разясни обстановката, едно по-системно вкарване във действие на всички средства, които позволяват разузнаването, а също и да се развият мѣстни действия от различна голѣмина, подкрепени със съответно силен огънь, за да се предизвикат неприятелските елементи да се разкрият, да се заловят пленници и бѣгълци, да се поддържа едно изтощително напрежение въ духа на неприятелското командване и въ неговитъ войски, особено въ участъка от фронта, избранъ за главни действия, което пъкъ ще даде възможност да се запази и подобри духа на своитъ части. Подготовката ще се започне веднага щом като се съберат необходимитъ за нея сведения.

121. — Цѣлата дейност на артилерията през време подготовката на атака се урежда от командующия армията и командира на корпуса, чрезъ подчиненитъ имъ артилерийски командири, по отношение унищожителния огънь*) и този от контръ-батареи (за борба съ неприятелската артилерия и пр.).

*) Буквално преведенъ, този огънь се нарича „запретителенъ“.

На сжщитѣ командири лежи въ дългъ още, въз основа на резултатитѣ, които трѣбва да постигнатъ и съ огледъ на разполагаемитѣ средства, да определятъ на непосредно подчиненитѣ имъ голѣми единици границитѣ по време и пространство, въ които тѣ трѣбва да развиятъ своята огнева дейност; сжщо да посочатъ на всѣка отъ тѣхъ дали и на какви искания за подкрепа отъ страна на съседнитѣ голѣми единици могатъ и трѣбва да се съгласятъ при нормални условия и кои отъ тѣзи голѣми единици трѣбва да биятъ съ огънь нѣкои важни или особено разположени цели,

Въ така установенитѣ рамки, командирътъ на дивизията отъ първата линия, като държи смѣтка за своята идея за действие, развива, споредъ условията, които непосредно му се представятъ, огънь за разрушение, за подкрепа и, ако е необходимо, сжщо и за упора на началнитѣ действия на пехотата; командиритѣ на пехотнитѣ единици разпореждатъ отъ своя страна, щото пехотнитѣ орждия да бждатъ готови, за да откриятъ огънь за спиране*) срещу неочаквани мѣстни действия на противника и придружаващъ огънь за въ полза на гореказанитѣ начални действия на пехотата.

За да е възможно всичките тия действия да се развиватъ съгласувано по пространство и време, и то безъ спирания и безъ празнини, като бждатъ насочвани споредъ плана за маневъра, нужно е да се извърши активна и непрекъснатата размѣна на сведения за разположението на противника, за действията, които се развиватъ, за новитѣ цели, които постепенно се разкриватъ и за резултатитѣ, които последователно се достигатъ.

122. — Цѣлата на подготовката, изразяваща се въ стремение да се направи възможно и бързо напредването на пехотата за атаката, изисква, давайки възможност още въ началото да се развие огънь отъ контръ-батареи (срещу неприятелската артилерия и пр.), да се омаломощи неприятелската контраподготовка (О. Н. 222 и след.), въ сжщото време да може по-скоро да се развие съ най-голѣма сила огънь за разрушение, насоченъ да открие върху избранитѣ участъци отъ фронта широки брешове за нахлуване презъ тѣхъ на пехотата.

Затова, макаръ че всичката артилерия, която е предназначена да развива огънь отъ контръ-батареи (за борба съ неприятелската артилерия — пр.), ще бжде въ началото на тази фаза заета напълно съ тази своя дейностъ, необходимо е една частъ отъ нея да засили разрушителния огънь, щомъ като е постигнато върху неприятелската артилерия неутрали-

*) Може да се оприличи на „преградния“ огънь.

зиране, достатъчно за да може артилерията на атакующия да почувствава необходимата свобода на действие.

Даването на заповѣди за подобно засилване на разрушителния огънь съ частъ отъ артилерията, която води огънь отъ конгъръ-батареи, е отъ компетентностъ на командира на армейския корпусъ.

Засилването на артилерията, която произвежда разрушителния огънь, може да почне и въ единъ моментъ установенъ отъ по-рано. Това може да стане, когато развърщането на неприятелската артилерия и, изобщо, отбранителното разположение на противника сж били достатъчно установени презъ фазата на организирането на атаката.

Тогава, когато се развива разрушителния огънь, артилерията, която е назначена да води огънь отъ конгъръ-батареи, поддържа неутрализирането на неприятелската артилерия, срещу която води борбата, и се държи готова да се намѣси срещу оная друга неприятелска артилерия, която би се появила по-късно.

123.—Като урежда дейността по воденето на разрушителния огънь, командирътъ на дивизията трѣбва да има предвидъ, че най-напредъ е необходимо да бждатъ бити целитѣ, които ще бждатъ по-опасни за атакуващата пехота; при еднаквостъ пъкъ въ тия условия, да бждатъ бити онѣзи цели, върху които се очаква да се достигне най-траенъ резултатъ.

Въ неукрепена мѣстностъ не е винаги умѣстно да се предпочитатъ целитѣ, чието унищожаване изглежда по-бавно и трудно, особено когато се разполага съ малко време, а срѣдствата не сж изобилни. Срещу цели, които мжчно се откриватъ, а въ фазата на подготовката сж малко уязвими или пъкъ сж съставени отъ хора и оржжия, непринудени още отъ хода на борбата да стоятъ на бойнитѣ си мѣста и, следователно, сж свободни за да се прикриватъ, е предпочително да се действува не въ началото на подготовката, но преди началото на атаката и съ огънь, съсрѣдоточенъ отъ разни посоки и то толкова по-ненадеенъ мощенъ и кратъкъ, колкото е по-лесно на целитѣ да се скриятъ.

Да не се изпуска изъ видъ, че при по-малка отъ една дадена продължителностъ, различна въ зависимостъ отъ материалитѣ, бойнитѣ припаси, отъ естеството, размѣритѣ и разположението на целитѣ, съсрѣдоточението на огъня нѣма да достигне резултати, които биха оправдали разхода на бойнитѣ припаси, а така сжщо, че промѣната на целитѣ изисква известно време, зависяще, освенъ отъ техническата особеностъ на артилерията, но така сжщо и отъ степенята на предварителната подготовка на стрелбата (О. Н. 141).

124.—Презъ време на разрушителния огънь търсенето на нови цели за биене трѣбва да продължава най-упорито съ всичкитѣ разполагаеми срѣдства за наблюдение. Коман-

дирътъ на дивизията трѣбва да има предвидъ, че разрушаването на неприятелскитѣ съпротиви, което не би могло да бжде извършено презъ време на тази фаза, ще трѣбва да стане презъ време на изпълнението на атаката и, следователно, при неблагоприятни условия, защото тогава артилерията не ще има винаги време и възможностъ за да го извърши.

Отъ своя страна, командиритѣ на артилерийскитѣ единици трѣбва, заради сжщата целъ, да упражняватъ активно наблюдение, използвайки съгласуваната дейностъ на своитѣ наблюдатели, а така сжщо и патрулитѣ, изпратени при пехотата. Командиритѣ на подгрупитѣ, въ границитѣ на директивитѣ получени отъ командира на дивизионната артилерия, иматъ правото да действуватъ по свой починъ, щомъ откриятъ нови цели отъ опредѣлено естество и характеръ.

125.—Ако презъ време на действията се появи необходимостта да се разрушатъ непредвидени материални препятствия или други обекти годни за голѣма съпротива, които сиха препятствували на напредването на пехотата, командирътъ на дивизията, щомъ не може да извърши това съ срѣдствата, съ които разполага, трѣбва да поиска подходяще огнево засилване отъ командира на армейския корпусъ.

Аналогично трѣбва да постъпи този последниятъ къмъ армейското командване, когато изпълнението на задачитѣ на конгъръ-батареи (за борба срещу неприятелската артилерия — пр.) надминава възможността на неговата артилерия.

Искането на подкрепа въ низходяща посока на тактическата иерархия е изключено и се оправдава само когато се касае за цели отъ голѣма и неотложима важностъ.

126.—Така сжщо, ако презъ време на подготовката, нѣкое отъ действията на артилерията закъснѣ спрямо другитѣ такива действия, налага се, съ целъ да се избѣгне едно дълго спиране на пехотата подъ неприятелския огънь, да се засили това действие чрезъ подкрепа отъ онази артилерия, която съ по-малка вреда може да се отклони отъ нормалната си задача.

127.—Въ участъцитѣ, където се смѣта да се атакува съ помощта на *бойни кола*, предварително неутрализиране на съпротивителнитѣ центрове и разрушаване на препятствията не е необходимо, обаче отъ голѣма важностъ е да се постигне неутрализиране или поне отслабване на неприятелския артилерийски огънь. Предварителното изваждане отъ строя на неприятелскитѣ оржжия, разположени за действие отъ засада, не е винаги възможно; понекога тѣзи оржжия могатъ да бждатъ неутрализирани чрезъ едно мощно съдействие отъ артилерия, развито въ подходящия моментъ върху участъка отъ фронта, гдето ще се произведе действието на бойнитѣ кола. Тѣзи последнитѣ, употребени въ маса

и ненадейно, могат да съкратят подгостозката, облекчавайки задачите ѝ.

128.— *Въздушните сили* могат понякога да открият, през време на подготовката и особено към края ѝ, много важни неприятелски елементи, които, поради това, че сж били скрити за погледа и за стрелбата, поради подвижността и отдалечеността им, сж останали ненапълно и не сж нуждната бързина поразени от артилерията. Въз такива случаи ще бжде от голѣма полза тѣ да бждат сериозно поразени от въздуха веднага щом бждат открити, възнъ от това, че за тѣхъ трѣбва да бжде донесено на съответните командувания за надлежни действия.

129.— Съ развитието на подготовката, командирът на дивизията дава на командирите на колоните последните заповѣди за атаката.

Пехотата от първия ешелонъ използва тази фаза, за да напредне към линията на неприятелската съпротива възможно по-близо, но сж огледъ да не прѣчи на разрушителния огънь на своята артилерия. Особеностите на мѣстността трѣбва, въ всеки случай, да бждат използвани от пехотата, сж целъ да се избѣгне необходимостта, щото тя да изминава въ края на подготовката дълбоки открити участъци, за да отиде въ атака на линията на неприятелската съпротива; тамъ, където това не може да бжде избѣгнато, налага се особена грижа, за да се неутрализират предварително огневите елементи на отбраната.

От този моментъ подгрупите, придадени на колоните, се оставят въ пълно разпореждане на командирите на последните, а така сжщо и всичките други такива, назначени въ подкрепа, се употребяват за да приковат и неутрализират целите, които биха могли да прѣчат на пехотата.

По този начинъ разрушителниятъ огънь се преобрѣща постепенно въ подкрепа, а пъкъ сж приготвянето на пехотата за атака се завързват тукъ-тамъ първите епизоди на атаката (О. Н. 153).

130.— Промѣните въ подготовката, които се проявяват сж постепенния нейнъ развой, трѣбва да се следятъ внимателно не само от командира на дивизията, но сжщо и от командирите на колоните. През време на подготовката стават действително такива дълбоки промѣни въ известната първоначална обстановка, която, може би, само отчасти е отговаряла на действителността, че е необходимо всеки заинтересованъ командиръ да държи сметка за тѣхъ сж целъ да е въ състояние да опредѣли подробностите въ държането на войските въ последующия развой на действията. Затуй през време на цялата подготовка токътъ на

сведенията върху постепенно достигнатите резултати трѣбва да продължи непрекъснато въ двете посоки.

131.— Нужно е, щото подготовката да се последва непосредно от атаката; едно забавяне между първата и втората е винаги вредно. Ако, обаче, особени обстоятелства (гъста мъгла, неочаквано продължение на подготовката до вечерята) наложат да се забави атаката, тогава достигнатите резултати трѣбва да се поддържат чрезъ огневи нападения сж твърде различни интервали и изпълнени предпочително сж бърза стрелба от малокалибрна артилерия.

По-големите калибри могат да бждат употребявани срещу обширни цели, видими и ношемъ.

Б. Изпълнение на атаката.

132.— Заповѣдта за започване настѣпването за атаката на пехотата от първия ешелонъ на дивизията въ първа линия се издава от командира на сжщата, като се държи сметка за указанията от командира на армейския корпусъ по осигуряване взаимодействието между съседните дивизии. Започването на това движение, което е *встъпление към атаката*, предшества, обикновено, края на подготовката и може да бжде едновременно за всичките колонии на дивизията, освенъ когато планътъ на маневъра не налага едновременно започване на главните и второстепенните действия. Въ дивизията тази разновременност, обаче, е изключение и се допуска само въ особени случаи, по-често въ планинска мѣстност.

Моментата, когато пехотата започва да употребява своето оръжие, за да може да напредва, означава началото на атаката (О. Н. 154).

Това може да не бжде едновременно по цялия фронтъ, зависейки от резултата на неутрализирането, постигнато през време на подготовката и, следователно, от различната бързина на движението, за което се говори по-горе; където би се указала необходимостъ да се засили артилерийския огънь, поради предизвиканите от самото движение неприятелски противодействия, тамъ намѣсата на артилерията трѣбва да става незабавно, сж целъ да се избѣгнатъ закъснения, които биха причинили разкъсване на общото действие. Въ този случай се дава предпочитание на онова огнево действие, което застѣга напредването на главната колона.

133.— *Извършването на атаката се поглѣща от действията на главната колона, въ полза на която трѣбва да се насочватъ всички други усилия, тѣсно съгласувани от командира на дивизията.*

Последниятъ, благодарение на службата за наблюдение и свръзка, уредена, усъвършенствуванa и поддържана сж

всички грижи през време на действията, следи развой на борбата, съществува да предвиди нейния ход и да бъде в състояние да я ръководи; маневрира съ огъня на дивизионната артилерия; предизвиквана мѣсата на артилерията отъ армейския корпусъ и армията, като взема мѣрки службитѣ да се развиватъ съобразно съ хода и нуждитѣ на боя; донася на командира на корпуса за развой на действията и съобщава на командиритѣ на съседнитѣ дивизии сведенията, които могатъ непосредно да ги интересуватъ; държи готовъ резерваси за да го употреби въ подходящия моментъ.

Командиритѣ на колонитѣ ръководятъ действията на подчиненитѣ имъ войски, насочвайки ги строго споредъ целта, определена за всѣка колона и въ установената посока, а така сжщо и въ духа на общитѣ действия, който трѣбва да имъ е известенъ. Съгласно полученитѣ заповѣди и съ огледъ на постигнатитѣ резултати отъ артилерийския огънь, тѣзи командири ангажирватъ своя първи ешелонъ, ръководятъ напредването на втория, като предвиждатъ и извършватъ неговата употреба, и предизвикватъ (101) намѣсата на дивизионната артилерия; тѣ освѣтляватъ така сжщо командира на дивизията относно положението на своята колона.

134. Важно е за благоприятния развой на атаката щото артилерийскиятъ огънь върху единъ даденъ неприятелски елементъ да се последва отъ огневата дейность и движението на пехотата, преди този елементъ да има време да се свърземе (О. Н. 156).

Пехотата отбелязва хода на общитѣ действия; дълго се налага на всичкитѣ други части да проявяватъ въ нея най-пълно самоотречение.

Корпусната и армейската артилерии, следъ като ссигурятъ съответно достатъченъ огънь за контръ-батареи (за борба съ неприятелската артилерия и пр.) и унищожителенъ такъвъ, съ целъ да неутрализиратъ артилерията на отбраняющия и да изолиратъ неговата съпротивителна позиция, насочватъ възможно най-силенъ огънь срещу тази последната, особено срещу най-упорититѣ ѝ участъци, или срещу малко издаденитѣ такива, или срещу добре прикрититѣ за наблюдението и стрелбата на дивизионната артилерия; въздушнитѣ сили на по висшитѣ голѣми единици наблюдаватъ една обширна зона предъ фронта и по фланговетѣ на дивизиитѣ отъ първата линия за да откриятъ и изпреварятъ непредвиденитѣ и опасни противодействия (контръ-атаки); противовъздушната артилерия съдействува, заедно съ ловджийскитѣ единици, за да се поддържа въздушното пространство чисто отъ неприятелски апарати, като охранява най-грижливо пооткрититѣ елементи или онѣзи, които сж по-важни за неприятелското разузнаване или за неговото настѣпване.

Дивизионната артилерия съдействува на атакуещата пехота, като бие елементитѣ, които по-непосредно прѣчатъ за напредването ѝ, и я закриля презъ време на спиранията; тя задушава контръ-атакитѣ. Всичко това трѣбва да ограничава нейнитѣ действия съ огледъ на близкитѣ интереси на атакуещитѣ колони и особено на тѣхнитѣ първи ешелони.

Бойнитѣ кола ускоряватъ започването на проникването въ неприятелската позиция и улесняватъ неговия развой, като разрушаватъ и преодоляватъ препятствията, придружавайки съ огънь по-напредналитѣ подѣления.

Пионерно-минорнитѣ подѣления прокарватъ нови пътища, подобряватъ посокитѣ за движение на артилерията, на —коларскитѣ и товарни, обозитѣ на хората, извършватъ разрушения, засилватъ завладѣнитѣ точки, които иматъ специална важность.

Телеграфнитѣ подѣления, свѣтлиннитѣ групи, ядрата разносвачи и сигналисти продължаватъ осѣта на свързкитѣ, подобряватъ, поправятъ и премѣстватъ напредъ свързочната мрежа.

Въздушнитѣ сили, придадени на дивизията, наблюдаватъ противника тамъ, където не могатъ да достигнатъ наблюдателитѣ; донасятъ на командира на дивизията за положението на пехотата отъ първи ешелонъ, като го и свързватъ съ последната, когато това е необходимо; наблюдаватъ нѣкои артилерийски стрелби и снематъ резултатитѣ върху по важнитѣ цели.

Ядрото на близкото разузнаване, прикрито на подходяще мѣсто, се държи готово за да използва успѣха, преследвайки противника или пъкъ да прикрива едно принудено спирание на частитѣ, ако то се наложи.

Ръководнитѣ органи и подѣленията на *службитѣ* осигуряватъ съ цената на всѣкакви жертви всичко, което е необходимо за частитѣ, които водятъ борбата, имайки предвидъ, че тѣхната сигурность и резултатътъ отъ сражението се постига само когато войскитѣ, които се борятъ, сж нахранени, нуждитѣ имъ задоволени и когато сжщитѣ сж освободени отъ всичко, което имъ е непотрѣбно.

135. Първитѣ движения на атакуещитѣ колони не се различаватъ значително отъ онѣзи, които пехотата е извършвала презъ време на боя на предната охрана. Това се обяснява съ обстоятелството, че неприятелскитѣ съпротивителни центрове, които още сж, изобщо, рѣдки и отчасти неутрализирани отъ разрушителния огънь, представятъ често пжти доста широки междини, позволяващи проникването, при което артилерийскиятъ огънь продължава върху центроветѣ, проявяващи още активность.

Това благоприятно условие се прекъсва бързо с последователното съгласяване на неприятелските съпротивителни центрове. Въ този момент действията се засилват и започва да има значение подготовката на войските и добрата организация на атаката.

Важно е да се осигури възможно най-голяма бързина, за напредването на пехотата, без да бъде изложена на лишни загуби, които биха намалили нейния морал и биха задушили бойния ѝ дух.

Средствата за това сж: на първо място, намъсата на артилерията, готова да се отзове на исканията за откриване огъня от страна на командирите на атакуещите колони (или по тяхна заповед, ако се касае за артилерия, дадена въ тяхно непосредно разпореждане), съ цел да се неутрализира активните още неприятелски съпротивителни центрове или групи от такива; последователното премъстване на огъня върху други центрове, щомъ като е постигнато неутрализиране на първите такива; вкарването въ действие, въ помощ или въ замъна на артилерията, на пехотните огневи средства, особено на бомбохвъргачките, употребени въ маса; бързото напредване на пехотните бойци подъ закрилата на единия и другия огън и на тоя отъ тяхните тежки картечници, съ цел да се доближатъ за стрелба съ пушечни бомби и отъ тукъ да започнатъ напредване на скокове по групи до като противникътъ бжде притиснатъ на ударно разстояние.

Разпореждания отъ командирите на колоните относно употребата на картечните подълнения отъ армейския корпусъ, които биха били придадени къмъ колоните, както и на бомбохвъргачките, съгласуване на тази употреба съ намъсата на артилерията, която би била придадена къмъ колоните, а сжщо и чрезъ изискване огъня отъ командира на дивизията, маневриране отъ страна на този последния съ огъня на непосредно подчинената му артилерия — всичко това тръбва да осигури рационалното използването на разполагаемите огневи средства, за да се ускори проникването на пехотата въ неприятелското разположение.

136. При употребата на *картечните подълнения отъ армейския корпусъ*, които биха били придадени къмъ колоните, тръбва да се държи смътка да не се изтощатъ тѣ преждевременно. Въ началото може да бжде доста полезно (83) тѣзи подълнения да се употребятъ само отдалечъ за добре подготвени предварително стрелби, та да бждатъ тѣ после на разположение, когато ще тръбва да се предотвратятъ или отблъскватъ контръ-атаки, или когато тръбва да се засили достигнатата позиция, следъ като опредълениятъ обектъ е завладянъ и пехотата пристига изтощена и изморена, толкова повече, че артилерията не е въ сигурна свързка съ нея и е чувствително поразявана отъ не-

приятелската такава. Това съображение влияе, изобщо, и за употребата на пехотните орждия, а така сжщо, макаръ въ по слаба степенъ, и за другите тежки орждия, съ които разполагатъ командирите на полковете и дружините.

137. Ако първите опити за проникване се пречупятъ отъ живото противодействие на противника, не е умъстно да се тласкатъ веднага напредъ поддръжките, натрупвайки съ това хора срещу добре поставените и удогръбени орждия. Тръбва, напротивъ, да се упорствува съ артилерийския огънъ, като се направи той по-точенъ и по-действителенъ, чрезъ по-върно опредъляне на целите и чрезъ поправки. Специалните артилерийски патрули, изпратени при предните пехотни елементи, тръбва да изпратятъ на своите единици сведения, които да спомогнатъ за да се увеличи действителността на огъня.

Може да се случи, щото въ нѣкои междини, за които се е мислило, че не сж заети отъ противникъ и е изглеждало, че сж отбранявани само чрезъ фланкиращите действия отъ страничните съпротивителни центрове, да се появятъ въ последния моментъ добре закрити и много дейни неприятелски елементи, които сж много близко и е вече твърде късно за да бждатъ бити отъ дивизионната артилерия. Срещу тѣзи цели тръбва да се действува незабавно съ кратъкъ и силенъ огънъ отъ тежки картечници, отъ бомбохвъргачки и отъ пехотни орждия.

Тѣзи орждия, за да не попръчатъ съ своя огънъ на едновременно напредване на пехотните подълнения, тръбва да се държатъ винаги готови за действие въ много облически посоки; за сжщата целъ тѣ, използвайки моментите, когато не е толкова належаща намъсата имъ, напредватъ въ наскоци, чрезъ последователни ешелони къмъ междините на срещущият се елементи.

138. — *Умъстно е да се има предъ видъ, че въ стремеша да се осигури надмощие въ огъня, грижата за икономия въ средствата не тръбва никога да се забравя; защото липсата на всичко онова, което по-рано е било изразходвано безъ абсолютна необходимостъ, ще се чувствува тежко по-късно, когато пехотата, стигнала въ обсега на неприятелската съпротива, ще бжде изложена на най-силните противодействия на отбраняющия. Необходимо е, все пакъ, щото всички командири да запазятъ, сжщо и въ ожесточението на близката борба, истинското чувство на мърка, изразяваща се въ основното съображение: да се дава огънъ само колкото е необходимо; да се настъпва щомъ е възможно; никога да нѣма колебание и отъ ударното разстояние да се налита съ ржчни бомби и хладно оржие.*

139. — *Поддръжките* се употребяватъ за отблъсване на мѣстни контръ-атаки, за замъстване подъ-

ления, изтощени и станали неспособни да се съпротивляватъ съ полза въ борбата и, най-после, да засилятъ единиците, още способни за напредване, но негодни за едно бързо и решително усилие. Въ последния случай въпросътъ се касае да се използва, съ надмощие въ силитъ, едно благоприятно мѣстно положение, преди да се измѣни то въ вреда на атакующия; необходимо е, обаче, да се внимава да не се сгъстятъ подѣленията тамъ, където неприятелското противодействие е по силно и по този начинъ се даде възможностъ на противника да нанесе голѣми загуби на атакующия.

Съ постепенното проникване въ неприятелската позиция, когато преднитъ еламенти, които сж извършили проникването, напредватъ решително, на поддръжкитъ се възлага да унищожаватъ надминатитъ отъ преднитъ подѣления неприятелски отбранителни елементи, а така сжщо, да охраняватъ фланговетъ и тила на своитъ предни части.

Отъ всичко това става ясно, че най-доброто мѣсто на поддръжкитъ въ строя за атаката е срещу междинитъ или срещу точкитъ, където се свързватъ преднитъ подѣления; отъ това мѣсто се улеснява използването на тѣхния огънь въ подкрепа на предстоящитъ елементи.

140. — Разстоянието между преднитъ подѣления и поддръжкитъ се обуславя отъ необходимостта шото последнитъ да бждатъ, до колкото е възможно, вѣнъ отъ пушечния и картеченъ огънь, насоченъ върху отпредъ стоящитъ части; при това, поддръжкитъ трѣбва винаги да сж готови да се намѣсятъ бързо въ подкрепа на преднитъ подѣления. Това разстояние зависи отъ голѣмината на единицата, за която става дума, отъ обширността на нейния фронтъ и отъ мѣстността, като се държи смѣтка за казаното въ т. 86.

Най-добри закрития за поддръжкитъ представляватъ близкитъ подстъпи до неприятелскитъ съпротивителни центрове; неприятелската артилерия ще се колебае обикновено да ги поразява, защото ще смѣта, че тамъ може да се намира нейната пехота; това колебание означава подходящ моментъ за извършване наскокъ и за хвърляне въ ударъ. Умѣстно е, съ цель да се продължи тази несигурностъ за противника, изтеглянето на пленницитъ да се извърши по-скоро и по-закрити пжтища.

141. — Поддръжката, която трѣбва да замѣсти единъ твърде изтощень елементъ, за да продължи той успѣшно борбата, взема неговото мѣсто и поема задачата му, като се е доближила закрито подъ закрилата на огъня отъ артилерията, тежкитъ картечници и бомбохвъргачкитъ. Поддръжката, която трѣбва да се противопостави на една контръ-атака, насочена върху фланговетъ или въ тила на преднитъ подѣления и която е останала скрита за артилерийското наблюдение трѣбва най-напредъ да спре настъпающия съ

огънь, откритъ отъ такова разстояние, което осигурява неговата действителностъ, после да го атакува въ флангъ или въ тилъ; огънь не се открива, само когато може да се врѣхлети върху противника ненадейно.

Поддръжка, която трѣбва да засили едно предно подѣление, способно да упорствава още въ борбата, намѣсва се обикновено, като удѣлжава единия отъ фланговетъ му, следъ като то е стѣснило, предпочитително чрезъ напредване фронта си, съобразно съ намаления си съставъ.

Необходимо е, въ всѣки случай, да се избѣгва размѣсване на различни подѣления.

142. — Съ постепенното напредване на преднитъ подѣления и на поддръжкитъ по изложения начинъ, трѣбва да продължи непрекъснато предъ фронта разузнаването на мѣстността и на противника, извършвано отъ пехотнитъ разузнавачи.

Непосрѣдното разузнаване отъ страна на командиритъ е полезно и необходимо, когато не ги принуждава да напускатъ своето командно мѣсто, откъдето тѣ могатъ да развиятъ по най-добъръ начинъ своята дейностъ на подтикване, съгласуване и наблюдение.

Разузнаването на мѣстността, на противника и неутрализирането на срещуположнитъ огневи елементи трѣбва да бжде извършено особено дейно, когато предстои да се започне отново движението напредъ следъ едно спиране.

143. Презъ време на борбата, която се развива въ редъ последователни усилия при упорито противодействие отъ противника, правилността на строеветъ се промѣня дълбоко, разстоянията и междинитъ се измѣняватъ, организационитъ свързки се разслабватъ, ориентирането става временно, като дори се и загубва.

Дългъ се налага на командиритъ да взематъ отново въ ржцетъ си своитъ единици и да ги реорганизируютъ по-скоро. Това се постига обикновено презъ време на настъпването, като се използватъ моментитъ, когато неприятелското противодействие е по-слабо; не трѣбва, за тази цель, да се използватъ спиранията, презъ които се засилва неприятелския артилерийски огънь и се проявяватъ контръ-атакитъ му. Ако обстановката позволява, най-преднитъ подѣления, намиращи се въ благоприятни условия, се ангажирватъ силно за да улеснятъ останелитъ назадъ подѣления, които иматъ неотложна нужда да бждатъ възстановени. Когато се наложи спиране съ цель за преорганизиране, то трѣбва да се прикрива отъ артилерийски огънь, като се засили и огънятъ на контръ-батареитъ.

144. — Може да се случи, шото противникътъ, чрезъ бързо използване благоприятнитъ мѣстни условия, да е създалъ препятствия, които бидейки открити ненадейно и въ последния моментъ, налагатъ на атакуващитъ колони да се отклонятъ,

което пъкъ ги излага повече на огъня и на контъръ-атакитъ на отбраняющия. Щомъ се появи такъвъ случай, трѣбва веднага да се донесе на командира на дивизията.

Най-добриятъ начинъ за да се осуетятъ тѣзи неприятелски действия е да се преодолеятъ решително препятствията. Най-подходящитъ срѣдства за тази цѣль, въ зависимостъ отъ естеството на препятствията, сж: масовъ артилерийски огънь, употреба на технически персоналъ, инструменти и подходящи способности; употреба на щатенъ и подржченъ материалъ.

Ако усилието за преминаване на препятствията не успѣе или, въ особени случаи, ако командирътъ възнамѣрява да го измѣсти въ друга посока, минутното спиране предъ препятствията трѣбва да бжде покровителствувано отъ силна артилерийска дейностъ срещу неприятелскитъ огневи елементи, които иматъ задача да покровителствуватъ препятствията (контъръ-батареи, огънь за подкрепа).

Пехотата не трѣбва да се сгъстява срещу препятствията за да не увеличава своята уязвимостъ.

Срещу химическо нападение отъ страна на отбраняющия войскитъ не трѣбва да се спиратъ; зоркото наблюдение и незабавното вземане на предвиденитъ охранителни мѣрки за въ такъвъ случай позволяватъ на командуванията и на войскитъ да упорствуватъ успѣшно и да противопоставятъ на организираната неприятелска изненада една сигурна и тежка изненада — неуспѣха на противниковия опигъ.

145.—*Вториятъ ешелонъ и резервътъ.* Подѣленията отъ втория ешелонъ и тѣзи отъ резерва настѣпватъ на скокове, съгласно заповѣдитъ, съответно дадени отъ командира на колоната или отъ тоя на дивизията. Гѣнкитъ на мѣстността, покрититъ участъци, планинскитъ гребени отбелязватъ етапитъ на настѣплението на тѣзи подѣления, за които особено е важно да запазятъ сплотеностъ, свежестъ на физическа енергия и нападателенъ духъ.

Подѣленията отъ втория ешелонъ иматъ задача да допълнятъ и разширятъ резултатитъ, постигнати отъ подѣленията на първия ешелонъ. Случаятъ, когато вториятъ ешелонъ на една колона трѣбва да се намѣси, за да отблъсне една мѣстна контъръ-атака, ще бжде толкова по-рѣдкъ, колкото по-дейни и по-готови сж, по отношение на бдителностъ и противодействие, артилерията и поддржкитъ; този случай, обаче, ще стане по-вѣроятенъ, когато колоната е напреднала по решително отъ съседната такава и то до толкова, че е образувала единъ издатъкъ, ясно изпъкналъ срещу неприятелското разположение. Въ такъвъ случай ще се намѣси втория ешелонъ на засрашената колона; като изключение, ще се намѣси, по заповѣдъ на командира на дивизията, вто-

рия ешелонъ на съседната колона, или ще сторятъ сжщото подѣления отъ дивизонния резервъ. Тази намѣса, извършена обикновено срещу фланговетъ и тила на контъръ-атакующия противникъ, трѣбва да бжде подкрепена отъ едно подходящо артилерийско действие (О. Н. 165).

146.—Подѣленията отъ втория ешелонъ могатъ да бждатъ употребени да замѣстятъ или да задминатъ подѣленията отъ първия ешелонъ, които сж станали неспособни да продължаватъ борбата.

Замѣстването е рѣдко оправдателно въ обсега на дивизията, защото не трѣбва да се чака пълното изтощаване на подѣленията, за да бждатъ освободени отъ задачата, изпълнението на която ги е изтощила. Настояването да се тласка напредъ едно подѣление, вече изтощено отъ проявеното усилие, освенъ че причинява риска да се извърши на това мѣсто едно опасно отстъпване, но така сжщо продължава и засилва изтощението на елемента, който трѣбва да го замѣсти, намалявайки предварително неговата способностъ за проникване.

Обикновено въ района на дивизията ще се извършва *задмичаването*. За извършване на това последното, както и замѣстването, ако такова се наложи, е необходимо да се направи едно спиране, по възможностъ на позиция, закрыта отъ погледа, ако не и отъ неприятелския огънь; това спиране трѣбва така сжщо да бжде благоприятствувано отъ решителното напредване на страничните елементи и да е закрыляно отъ огъня на артилерията (включително и този отъ контъръ-батареитъ), която трѣбва да се държи готова да подкрепи непосредно задминаването или замѣстването, щомъ се появи необходимостъ за това, безъ да е необходимо да се произвежда продължителенъ огънь, защото такъвъ огънь, безъ належаща нужда, причинява опасенъ разходъ на бойни припаси.

Закриването и тайната спомагатъ много за добрия изходъ на задминаването, нужни сж сжщо: редъ и дисциплина; бързината, сжщо така, е много ценна. Задминатото подѣление остава на мѣстото си и минава въ разпореждане на командира, отъ когото зависи онова подѣление, което го е задминало.

147.—Въ планината тласването напредъ на втория ешелонъ и на резерва може да предрешитъ тѣхната бждеща употреба по начинъ, че да направи колебливи командири на колоната и тоя на дивизията. Срещу такова колебание трѣбва да се противодействува, защото да се оставятъ назадъ тѣзи подѣления значи да не бждатъ тѣ готови за въ момента на нуждата, и то въ никоя посока.

Най-доброто решение въ този случай е да се отива на право къмъ цѣльта, настоявайки на първоначалната идея.

148.— *Дивизионният резерв* е последното средство в разпореждане на командира на голъмата единица, за да постигне окончателния резултат от проявените усилия за разрешаване на борбата. Изборът на момента, посоката и начинът за употребата на резерва зависи изключително от точното познаване на обстановката, от сигурното намиране на най-добрият за неговата употреба възможности, между които трябва да се включи и стремението да се постигне успех там, където едно второстепенно действие може да доведе, макар и непредвидено, решителен развой.

Употребата на дивизионния резерв за отбиване на една опасна контръ-атака, която би станала причина да се загубят достигнатите предимства, е решение твърде тежко, защото налага да се направи отказ от решителната цел; затова такова решение трябва да се вземе само, ако то се наложи по най-абсолютен начин от обстоятелствата. Но и в такъв случай командирът на дивизията трябва да се стреми да насочи общите усилия с оглед да разреши борбата съгласно основната му идея, или поне да се приближи към това; като твърде важно средство съ което трябва да се разполага във всеки момент, като резултат на предварителна организация, е *маневъра съ артилерийския огън*.

Това ще позволи на командира на дивизията да подготви съ подходящо артилерийско действие на мястата на резерва, съсредоточавайки срещу избрания участък всички огъни, които може да се отнеме без риск от другите действия. Когато се предвижда, че само чрез огневия маневър не може да се постигне достатъчно надмощие в желаното място, трябва, без колебание, да се преместват бързо и на време необходимите батареи, които от по-ранните си позиции не биха могли да съдействуват.

149.— Съ постепенния развой на действията, командирът на дивизионната артилерия разучва и дава разпореждания, когато е необходимо за *изместването напред на батареите*, въ свързка съ предвижданата необходимост за борбата. Това засъга: намиране, разузнаване и подготвяне на пътища, позиции и наблюдателни места; приготвяне на хора и средства за свързка; разузнаване начин за движението, особено по отношение голъмината и последователността на ешелоните; необходими разпореждания по снабдяването.

При установяването на тези премествания трябва да се избъгва, до колкото е възможно, да се измънява подчинеността, задачите и зоните за действие на отделните единици; това, обаче, не може да се достигне винаги въ планинска и покрита местност.

Скокът на артилерията трябва да почва и да завършва по начин, че да не съвпада съ нъкой важен скок на пехотата; това е необходимо за да не се разстрои подкрепата на пехотата. Нуждно е, обаче, да се избъгва твърде късното му извършване, т. е. останалият на място ешелон да не бжде толкова далеч, че да не може да продължава огъня съ необходимата действителност.

150.— *Бойните кола* напредват въ атаката едновременно върху широк фронт, съ цел да принудят неприятелската артилерия да разпръсне огъня си. Тъхното действие трябва да бжде поддържано от силен артилерийски огън, целящ да неутрализира главно средствата на отбраняющия, които съ предназначени да спират бойните кола. За да се придаде на действието на бойните кола достатъчна продължителност и необходимата непрекъснатост, съ цел да се направи тъхното проникване действително и решително, необходимо е да се употребят повече ешелони от бойни кола, изпреварвайки се чрез задминаване. Съ цел да се избъгнат опасни натрупвания от пехота и бойни кола на открито, задминаването трябва да става обикновено на онъзи местни линии, които съ съответно избрани; когато за същата цел се наложи спиране, то трябва да се закрия съ артилерийски огън и съ въздушни действия.

Когато стане необходимо да се измъни или да се възстанови посоката на атаката от страна на бойните кола, които съ вече въ действие, тогава това обикновено нма да се изисква съ напредналия ешелон, но ще се постигне чрез подходящо насочване на последующия ешелон.

151.— *Въ гориста и гъсто закрита местност* загубите, които артилерията може да нанесе на отбраняющия, се ограничават значително, главно защото гъстата гора пръчи на далечния огън, освен на голъмокалибърните и съ стръмна траектория оржжия. Наопаки, отбраняющият може, поради закритието на местността и поради предварителната подготовка на последната, да действува ненадейно съ близък огън и съ контръ-атаки, срещу които атакующият не може, обикновено, да достигне голъма действителност на артилерийския огън от отдалечени позиции.

Затова дивизията или колоната, принудени да атакуват въ гора, разполагат силите си въ събрани и добре свързани помежду си строеве, заобиколени от едно дейно наблюдение от патрули, напредвайки подъ закрилата на силен огън от артилерия, много маневрена и употребена на най-близки разстояния; въ същото време върху по далечните цели ще действува артилерията на армейския корпус и на отделната армия, предимно съ стръмна стрелба.

152.— Ако артилерията и разполагаемите бойни припаси не съ достатъчни, за да се приложи горния начин, налага

се да се действува съ търпелива похватност, съ хитрина и съ изненада, стремейки се да се определят единъ по единъ неприятелскитѣ спротивителни центрове, да се извърши предпазливо преближаването до тѣхъ и да се атакуватъ следъ най-кратка подготовка съ пехотенъ огънь и съ такъвъ отъ малокалибрни орджия, употребени на най-близки разстояние. Постигнатъ резултатътъ, войскитѣ се прикриватъ незабавно съ целъ да се съпротивляватъ срещу контръ-атаки и за да продължатъ, следъ това съ методъ и при нова ориентировка дейността си за нова подготовка и новъ скокъ.

Атаката, произведена по този начинъ, е бавна и изтощителна. Артилерията, обаче, може да бжде полезно употребена за да откъсне атакувания участъкъ и да разстрои, по този начинъ, съпротивителната способност на отбраняющия.

За изхода на действията на такава мѣстностъ има голѣмо значение обучението на малкитѣ подѣления и единичната подготовка. Действията на разузнавачитѣ трѣбва да бждатъ много развити и грижливо извършени; ориентирането трѣбва да е осигурено съ бусолата; свързката да бжде организирана съ радио-срѣдства и съ разпредѣление на единицитѣ и хората по начинъ, че да се виждатъ взаимно.

Преди да се излѣзе отъ крайнината на гористата мѣстностъ, необходимо е да предшествува на известно разстояние едно грижливо разузнаване, защото често пѣти вънъ отъ гората може да се намира развърнато ядрото на неприятелскитѣ сили, осигурявано отъ действителния огънь на неговата малокалибрна артилерия.

Излизането отъ гората, следователно, трѣбва да бжде предшествувано, обикновено, отъ едно спиране, презъ време на което да не се заема гѣсто крайнината на гората, която може да бжде обстрелвана отъ силенъ артилерийски огънь.

153. — *Достигнатъ обектътъ на атаката* и направенъ въ неприятелската съпротивителна линия пробивъ отъ достатъчна голѣмина (О. Н. 115), войскитѣ отъ първия ешелонъ се организирватъ бързо на благоприятна за съпротива позиция; войскитѣ отъ последующитѣ ешелони ги задминаватъ, за да започнатъ *използуването на успѣха* въ сѣщата посока, въ която се е развила атаката (220).

Действията въ тилъ на разкъсания неприятелски фронтъ съ целъ да се разшири противниковото отстъпление, сж обикновено задача на голѣмитѣ единици отъ втората и третата линия, които трѣбва да иматъ за непременно условие щото действията по фронта да продължатъ най-усилено.

Напредването отвѣдъ обекта на атаката отъ страна на дивизията отъ първа линия се различава отъ предшествуващето проникване въ зависимостъ отъ по-голѣмата или по-

малката сила на последующитѣ съпротиви, които противникътъ е още способенъ да укаже.

154. — Това напредване трѣбва да бжде решително, но да е изпълнено съ методъ и свързка; картечницитѣ и пехотнитѣ орджия сж твърде полезни поради тѣхната подвижност и бързината имъ за влизане въ действие; необходимо е сжщо артилерията да се разпредѣли въ по-широка мѣрка между колонитѣ, съ целъ да могатъ тѣ да отговарятъ на характера на действията, които сж по разкъсани и не могатъ да се ръководятъ отъ едно централизирано командване.

Командирътъ на дивизията възлага на въздушнитѣ сили да разузнаватъ мѣстността и противника по-далечъ отъ обсега на непосреднитѣ действия на колонитѣ; той организира наблюдение върху фланговетѣ на последнитѣ и тласка напредъ артилерията, която му е непосредно подчинена, къмъ която по нѣкога се присъединява и такава, изпратена напредъ отъ командира на армейския корпусъ; сжщиятъ държи събрано и готово ядрото на близкото разузнаване и другитѣ бързоходни войски, които сж дадени въ негово разпореждане и използуютъ благоприятния моментъ и мѣсто за тѣхната употреба.

Той трѣбва да гледа на непрекъснатитѣ линии отъ естествени препятствия като на вѣроятни задни позиции на противника, отъ кждето би могло да се устроятъ изненади за колонитѣ, настѣпващи твърде бързо; въ зависимостъ отъ тѣхното по-малко или по-голѣмо отдалечение ще се нареди да бждатъ тѣ разузнати отъ пехотни елементи на колонитѣ, или отъ ядрото на близкото разузнаване, което така ще влѣзе отново въ ролята си по охраната и разузнаването, бидейки готово да бжде тласкано, при започване на преследването, върху фланговетѣ и тила на противника.

155. — Постепенно, щомъ като стане очевидно, че противнитѣ съпротиви се оттеглятъ и че противникътъ е неспособенъ да се реорганизира съ достатъчна бързина, използването на успѣха въ дълбочина се обръща въ *преследване*.

Заедно съ това колонитѣ се засилватъ съ артилерия и съ леки бойни кола, ако се разполага съ такива; посочватъ се най-важнитѣ посоки, установени чрезъ сведения отъ разни източници, особено отъ въздушнитѣ сили; тласкатъ се бързоходнитѣ войски да пресѣкатъ пѣтищата на по-голѣмитѣ отстъпающии неприятелски ядра; предотвратяватъ се или се извършватъ разрушения отъ пионерни подѣления, изпратени напредъ съ бързи срѣдства.

Колонитѣ използуютъ всѣкакъвъ пѣтъ и всѣкакво срѣдство, за да напредватъ бързо; понеже е вече престанала необходимостта отъ едно дълбоко ешелониране, то дружинитѣ и групи отъ такива, съ съответна артилерия, се насоч-

ватъ по отдѣлни посоки. Щомъ стане сблъскване съ неприятелскитѣ съпротиви, тѣ се ангажирватъ по фронта, до колкото е необходимо, за да бждатъ обходени и задминати; така отрѣзанитѣ елементи ще паднатъ въ пленъ рано или късно, при което сж достатъчни малко сили, за да ги приковатъ и ги обезвредятъ до като се предадатъ. При това, командирътъ на дивизията трѣбва да припомни на частитѣ, че само изпреварването и отрѣзването на главнитѣ сили на отстъпающия противникъ докарва решителни резултати.

Противникътъ ще се стреми да открива огънь отъ далечъ, срещу който трѣбва да се действува съ огънь отъ контръ-батареи, подпомогнати отъ въздушно наблюдение, като въ сжщото време съ унищожителенъ огънь се правятъ недостъпни задължителнитѣ мѣста за преминаване (мостове, тѣснини, пѣтища презъ населени мѣста, желѣзници).

Важно начало за преследването е: да се напредва, кжде-то е възможно, безъ да се държи смѣтка за съседа и безъ боязнь, че може да се загуби свързката. Фланговиятъ маневъръ, възможенъ при едновременната употреба на огънь за неутрализиране, дава бързи и сигурни резултати. Крайнитѣ усилия, напрегнати дори до изтощение, сж наложителни, възнаграждавайки се широко.

156.—*Рѣдко една дивизия отъ първа линия ще извършва сама обходенъ маневъръ върху срещустоящото неприятелско крило.*

Обикновено тя бива натоварена да прикове това крило, а въ сжщото време бързоходни войски и голѣми единици отъ втората линия извършватъ единъ широкъ обходъ, съ стремехъ да се поставятъ върху фланга и тила на противника възможно повече войски.

Когато пространството и силитѣ не прѣчатъ, противодействието отъ страна на отбраняющия създава условия за едно състезание въ бързина между двамата противници въ което побеждава този, който разполага свободно съ единици по бързи и по-силни, съответно ешелонирани задъ крилото и вънъ отъ него.

Приковаването на неприятелското крило се изразява, главно, въ достигането на:

а) сигурностъ на своя изложенъ флангъ (наблюдение, разузнаване, ешелониране въ дълбочина и вънъ отъ фланга), въ всѣки моментъ на действието;

б) максимално ангажиране на неприятелскитѣ сили по фронта;

в) голѣмо надмощие въ огъня, въ облическа посока, особено силно по резервитѣ и по пѣтищата, по които биха могли да пристигнатъ подкрепления за удължаване на застрашеното крило;

г) бързо движение на своитѣ задни ешелони, засилени винаги, когато е възможно, съ многобройна лека артилерия.

Обектитѣ за атака на колонитѣ трѣбва да сж избрани по начинъ, че да е възможно да бжде дезорганизирана масата на леката неприятелска артилерия.

Постигнатъ успѣхътъ, най-подходящи единици за да започнатъ преследването сж онѣзи, които сж извършили обхода.

157.—*Когато дивизията, следъ като е употребила резерва си, не е успѣла да достигне опредѣления ѝ обектъ, тя може да получи заповѣдь да се организира за отбрана на достигнатата линия или пъкъ да се сгъсти върху едното крило, съ цель да открие мѣсто на друга дивизия, изпратена въ първа линия или пъкъ, най-после, може да бжде замѣстена или задмината.*

Организирането за отбрана въ време на боя се състои главно въ използване на мѣстността и отчасти на материялитѣ, което се изразява въ минимално движение и намаление размѣстването на войскитѣ, — само доколкото е необходимо да се постигне едно достатъчно ешелониране въ дълбочина.

Въ останалото и особено по отношение организирането на пехотния огънь, нѣма никаква съществена разлика отъ изложеното въ глава V отъ този правилникъ.

Въ сжщия моментъ артилерията не трѣбва да се мѣсти, дори ако нейното разположение е малко напредъ; най-голѣмата нужда при това положение е да се разполага съ всички оръдия, готови да откриятъ действителенъ огънь.

158.—*Действията, свързани съ преминаването въ първа линия на една задна дивизия, съ цель да замѣсти, да задмине или да заеме изпразненъ участъкъ отъ сгъстени встра-ни войски, сж изложени въ глава VI отъ този правилникъ.*

ЧАСТЪ II.

Отбранителни действия и дейността на дивизията от втора линия.

ГЛАВА V.

Отбранителни действия на включената дивизия от първата линия на неукрепена мѣстност.

A. — Общи сведения.

159. Включената дивизия от първата линия преминава към отбрана само по заповѣд на по-висшето ерархическо командване. Това последното може въ опредѣлени случаи и на опредѣлена мѣстност (планинска или гориста) да заповѣда на дивизията да отбранява единъ участъкъ отъ своя фронтъ и да настѣпва на останалия участъкъ отъ сѣщия фронтъ.

Въ всѣки случай, органирайки отбраната, следва да се има предъ видъ, че трѣбва да се мине въ нападение щомъ това стане възможно; поради това, използвайки напълно мѣстността, дивизията трѣбва да избѣгва да бжде прикована къмъ нея.

160. Отбранителнитѣ действия на една дивизия отъ първата линия върху една опредѣлена съпротивителна позиция се развиватъ включено въ действията на съседнитѣ голѣми войскови единици и въ действията на непосредствено повисшата единица.

Предъ фронта *въздушното разузнаване* открива главнитѣ посоки на неприятелското настѣпване; сѣщото дава сведения, поне въ общи линии, за разпредѣлението на вражескитѣ сили и допълва земното разузнаване.

Далечното разузнаване, ако сѣществува таково, безпокои и забавя походътъ на противника, уточнява подробноститѣ върху този походъ, спира или отклонява неприятелскитѣ разузнавателни части отъ обектитѣ имъ, допринася за да се заблуди атакуващия, предизвиква преждевременното му развърщане и прави приближаването му бавно и трудно.

Близкото разузнаване осигурява дивизиитѣ отъ първата линия, като освѣтлява мѣстността и предупреждава за неприятелското напредване къмъ тѣхния фронтъ и къмъ фланговетѣ имъ; изобщо събира сведения за противника (О. Н. 86 и след.).

Армейската артилерия и тази на армейския корпусъ съдействуватъ съ далечния си огънь за да разстроятъ неприятелскитѣ колони, за да забавятъ напредването имъ и да ги заблудятъ върху положението на съпротивителната позиция, (О. Н. 216).

Въ сѣщото време въ тила на дивизиитѣ отъ първата линия започва, по нареждане на командира на армейския корпусъ, подготовката на втората позиция, съ огледъ да бжде готова възможно по скоро; тамъ се притеглятъ единицитѣ отъ втората линия; развърща се тежката и тежката полска артилерия, като се организира стрелбата имъ; подобряватъ се пѣжнитѣ съобщения; устройватъ се свръзочнитѣ мрежи; организираатъ се службитѣ и се приготвятъ превознитѣ сръдства за пренасяне на армейскитѣ резерви.

161. — Въ границитѣ на така описанитѣ действия, *дивизиитѣ отъ първата линия получаватъ задачата да отбраняватъ съпротивителната позиция до последния имъ човѣкъ.* (О. Н. 229). Тази проста задача не може да бжде измѣнявана било чрезъ смегчаване, било чрезъ приспособяване; тя може да бжде измѣнявана само съ заповѣд отъ по-високото командване.

Сѣществениитѣ сръдства на отбраната сѣж: *огънятъ и контръ-атаката.* Употрѣбата на тѣзи сръдства ще бжде толкова по-резултатна, колкото повече се действува чрезъ изненада, основана главно върху тайната въ разпорежданията и върху събирането на грижливи сведения за противника.

162. Развоятъ на огъня, при който действията на артилерията и на пехотата трѣбва да бждатъ съгласувани съ съображението за икономия въ сръдствата, като се държи смѣтка и за особеноститѣ на мѣстността, изисква една грижлива организация на наблюдението и свръзкитѣ; първото и вторитѣ сѣж необходими и за организирането на контръ-атакитѣ.

Ето защо, системата: наблюдение — свръзки — огънь, е необходимата основа за доброто организиране на отбраната.

Затова командирътъ на армейския корпусъ, който дава заповѣдта на подчиненитѣ си дивизии отъ първата линия за да преминатъ къмъ отбранителни действия върху една опредѣлена позиция, трѣбва да имъ достави, на първо мѣсто, онѣзи данни, които имъ сѣж необходими за да създадатъ посочената по-горе тройна система; командирътъ на всѣка дивизия е длъженъ да опредѣли въ най-кратко време, какво-

е необходимо за достигането на тази цел и да даде беззабава съответните заповеди.

163. Оперативната заповед или заповеди на командира на армейския корпус, в този случай, обемат:

а) Своето и на противника положение; задачите на армейския корпус и на съседните му голъми войскови единици; своята идея за действие (включително контър-атаките съ резервите);

б) Очертание на съпротивителната линия и дълбочина на съпротивителната позиция; очертание на охранителната линия и на междинната позиция; назначение фронта на всяка дивизия от първата линия, очертание на втората позиция; точки за скопване на дивизиите от първата линия върху всяка от гореказаните линии и позиции (определяне границите на дивизионните участъци);

в) Засилване подчинените дивизии съ артилерия, съ други войски и съ различни средства;

г) Общи указания за организирането на огъня, наблюдението, свързките и за употребата на въздушните сили.

д) Задачите на армейската артилерия и на тази на армейския корпус; подпомагане съ огънь между съседните голъми войскове единици;

е) Директиви за развоя на отбранителните действия; разузнавания; контър-подготовка; посоки, по които е желателно да бжде насочен атакующият;

ж) Състав и мѣсторазположение на резерва на армейския корпус;

з) Наредване за развоя на укрепителните работи;

и) Указания за дисциплината на движението въ тила на дивизиите от първата линия;

Указанията за организирането и за функционирането на службите се помѣстват въ отдѣлна заповед (О. Н. 62).

Б. — Организиране на отбраната.

164. Планът за отбраната на командира на дивизията от първата линия е основанъ върху данитѣ и нарежданията, които се съдържатъ въ заповѣдта на по-висшето командуване. Той отразява идеята за употреба на дивизията и е съставенъ следъ предварително запознаване съ мѣстността и съ най-вѣроятния начинъ за действие отъ страна на противника.

Този планъ, както при атаката, се съставя отъ началото въ общи линии и после, съ подробното запознаване съ мѣстността и съ последователно събраните сведения, се осъвършенствува, като се разработва подробно, колкото съ повече време се разполага за тази цел.

Въ зависимост отъ това, дали заповѣдта за преминаване къмъ отбрана се получава въ дивизията отъ първата линия, когато тя е спрѣна до съпротивителната позиция или пъкъ когато е спрѣна или е въ движение на известно разстояние отъ сжщата позиция, командирътъ на дивизията определя последователността на първоначалните действия, които има да се извършатъ. Такива, въ всеки случай, сж: по-нататъшните действия на ядрото отъ близкото разузнаване (О. Н. 210), разузнаването на охранителната линия и на съпротивителната позиция, едно първоначално разпредѣление на силите и на фронта, а сжщо и насочване на подѣленията, назначени да заематъ охранителната линия, съ целъ да може подъ тяхната закрила да се устроятъ останалите сили върху съпротивителната позиция и да се извършватъ всичките други мѣроприятия, които се налагатъ отъ обстановката и отъ получената задача. Въ сжщото време точно се установява охранителната линия и тази за съпротивата, съ целъ да се устрои системата: наблюдение, свързки, огънь (162).

Въ всичко това командирътъ на дивизията се подпомага отъ командира на пехотната бригада и отъ командира на артилерията; последниятъ го подпомага въ организиране на артилерийския огънь, първиятъ — въ разузнаване и осъвършенствуване на охранителната и съпротивителната линии и въ организиране на пехотния огънь; следъ като бждатъ разрешени тези задачи, последниятъ получава отъ командира на дивизията друго поръчение, което при специални условия може да се състои въ организиране и въ водене на контър-атаката (198).

Командирътъ на пехотната бригада може, когато е необходимо, да поеме командването на най-важния участъкъ

165. — *Ядрото на близкото разузнаване* трѣбва да бжде спрѣно на една линия предпочително непрекъснатата, благоприятна за наблюдение; тукъ то наблюдава движението на противника, като се стреми да забави, колкото е възможно, неговото напредване и да залови пленници. Когато е принудено да се оттегли, то извършва това бавно, запазвайки съприкосновението съ противника и, споредъ получените заповѣди, отива да засили охранителната линия или пъкъ се прибира задъ нея, за да се преустрои. Когато задачата на войските върху охранителната линия е сведена само въ едно просто наблюдение, ядрото на близкото разузнаване отива за да се преустрои задъ казаната линия. Необходимо е то да се държи обикновено на това мѣсто, докато войските отъ охранителната линия бждатъ оттеглени, съ целъ да образува поддръжка на сжщата линия, да вземе участие, щомъ е необходимо, или когато получи заповѣдъ, въ действията, за които се говори въ точка 188.

Ядрото на близкото разузнаване се събира през време на отбраната обикновено около междинната позиция.

Всичко това трябва да бъде указано, доколкото е възможно, още в първите заповеди, дадени на ядрото от командира на дивизията.

Важно условие за доброто изпълнение е ясното означаване на последователните места за събиране на ядрото и познаването на тези места, а така също и на пътищата до тях, от страна на подъленията на това ядро, за да могат те да отидат тамъ.

166. — *Съпротивителната линия* се установява по-точно от командира на дивизията чрез данните, които той притежава за местността, като е изучил картата и от веднага извършените разузнавания, имайки предъ видъ да се включатъ въ тази линия и удобните за наблюдение точки от местността. Подчинените командири, щомъ пристигнатъ на местото, трябва да установятъ най-малките подробности отъ тази линия, всеки въ съответния му участъкъ отъ фронта, съ огледъ да се осигури максимална действителност на огъня. При това те трябва да иматъ предъ видъ, че пехотниятъ огънь, особено фланговиятъ отъ картечниците, е единъ отъ най-важните фактори на съпротивата и че цѣлия фронтъ трябва да бъде битъ отъ този огънь съ най-голяма действителностъ. Същото е желателно да се извърши и отъ дивизионната артилерия, обаче, недостатъчната ѝ гъстота по отношение обширността на дивизионния участъкъ може да отслаби огъня ѝ, ако бъде той равномерно разпредѣленъ. Затова този огънь трябва да се съсредоточава върху по-изложениите и по-важните участъци, ограничавайки го, или, като изключение, съвършено премахвайки го, където една силна неприятелска атака е малко вѣроятна или малко опасна.

Охранителната линия (О. Н. 210) се определя въ подробности отъ командирите на подъленията, които съж назначени да я заематъ, като се държи смѣтка главно за необходимостта отъ едно добро наблюдение върху подлежащата местностъ, обстоятелство, което налага нейното по-далечно изнасяне напредъ.

На пресѣчена или равна местностъ дълбочината на съпротивителната позиция ще бъде около хиляда метра (О. Н. 208); тази на *охранителната зона* е различна въ зависимостъ отъ нуждите на наблюдението и на свързките; *зоната за развърщането* се простира до пет или шест километра задъ съпротивителната линия (О. Н. 209), а въ нея *междинната позиция* се намира на 2—3000 м. отъ тая линия, съ огледъ на съображенията посочени въ О. Н. точка 209. Не е нужно тази позиция да бъде господствующа, но е достатъчно да обладава обширенъ обзоръ и обстрелъ; ще бъде доста благоприятно условие, ако тя бъде избрана

вдлъжъ на една линия отъ естествено препятствие, макаръ и съ малки размѣри (вижъ точка 186).

Въ планинска местностъ горните числа могатъ да се разнятъ значително, стига да бъдатъ задоволени съществените условия, на които трябва да отговаря всѣкой отъ тези елементи на отбранителната система (О. Н. 206 и след.)

167. — Определена задачата на ядрото отъ близкото разузнаване, установено също първото разпредѣление на силите и на фронта, както и охранителната и съпротивителна линии, отбранителния проектъ на командира на дивизията ще обема главно:

а) Усъвършенстване на горепосоченото разпредѣление, разграничаване на съответните участъци, систематизиране и ешелониране на силите, назначени на съпротивителната позиция;

б) Посочване на кратко междинната позиция и определяне елементите, които трябва да се разположатъ на нея (О. Н. 209).

в) *Организиране на огньовете*;

г) Мѣрки за разузнаването, за *наблюдението* (балонно и отъ аероплани) и за *свързките*;

д) Нареджания за контър-подготовката, за съпротивата и за контър-атаките.

е) Нареджания за отбранителните работи;

ж) Нареджания за снабдяването и за функционирането на другите служби;

Основните документи на отбранителния проектъ, които трябва да се приготвятъ последователно, съж: *плана за организиране на огньовете*, *този за наблюдението* и *този за свързките* (173, 184).

168. — *Разпредѣление на силите и на фронта* Силата на войските, които трябва да се назначатъ на охранителната линия, зависи отъ задачата, която се възнамява да имъ се възложи (О. Н. 210). Последната зависи главно отъ обстановката и предимно отъ времето, което трябва да се спечели, до като се завърши организирането на отбраната. Когато последното е завършено, силата на войските на охранителната линия може да бъде намалена до колкото е необходимо само за едно просто наблюдение. Въ този случай войските отъ охранителната линия, при приближаването на противника, следъ като прикриятъ ядрото на близкото разузнаване, оттеглятъ се бавно върху съпротивителната позиция, поддържайки съприкосновението съ противника.

Заемането на охранителната линия съ определените за тази целъ войски е първото действие отъ систематизирането на отбраната. Това трябва да става толкова по-бързо, колкото по-малко е разстоянието до предните елементи на про-

тивника, дори и когато предъ фронта се намиратъ бързоходни елементи съ задача за разузнаване.

Войскитѣ, назначени да заематъ охранителната линия, се разполагатъ по начинъ, че всичкитѣ или почти всичкитѣ имъ разполагаеми автоматични оржжия да бждатъ поставени още отъ началото съ целъ да биятъ съ полегати кръстосани огнове подлежащата мѣстность. Близко назадъ се държатъ поддръжкитѣ, съ назначение да засилятъ охранителната линия или, когато е необходимо, да атакуватъ. Наблюдателнитѣ постове ще бждатъ, изобщо, върху така заетата охранителна линия, или задъ нея, и само въ изключителенъ случай предъ нея. (За подчинеността на тѣзи войски вж. точка 170.)

Обикновено войскитѣ на охранителната линия по своята сила не трѣбва да надминаватъ $\frac{1}{3}$ отъ пехотата на дивизията; поддѣленията, които влизатъ въ тѣхния съставъ, иматъ при себе си пехотнитѣ оржжия отъ съответнитѣ полкове.

169.—Войскитѣ, които заематъ съпротивителната позиция, се подѣлятъ обикновено на два ешелона (О. Н. 205). *Силата на войскитѣ отъ първия ешелонъ се определя отъ необходимостта да се развие вдлъжъ на съпротивителната линия една система отъ непрекъснати полегати и кръстосани огнове, способни да спиратъ атакующия въ най-близката зона, където огънятъ на автоматичнитѣ пехотни оржжия има най-голяма действителность* (О. Н. 207.)

Другата частъ отъ войскитѣ остава въ втори ешелонъ, задачата на който е да се противопостави въ случай, когато едно неочаквано надмощие на огънь въ непредвидена посока, или пъкъ употреба на начини или срѣдства, още непознати за отбраняющия, дадатъ възможность на врага да се вреже дълбоко въ съпротивителната позиция; сжщиятъ ешелонъ има задачата да използва благоприятния случай, който би се представилъ въ самия ходъ на действията, за разстройване или за отблъсване на врага. Командирътъ на дивизията може да разпорежи щото вториятъ ешелонъ, цѣлия или частъ отъ него, да остане въ негово разпореждане, като дивизионенъ резервъ за контръ-атака. Особено сж пригодни за тази задача, поради гъвкавостта въ организацията имъ, дружинитѣ черноризици.

Ешелонитѣ ще бждатъ три, когато фронтътъ е свършенно тѣсенъ или единицата е на фланга, или пъкъ когато е необходимо да се възложи на двата първи ешелона (преднитѣ дружини и частнитѣ резерви) да се съпротивляватъ въ дадения имъ участъкъ и да произвеждатъ мѣстни контръ-атаки, а на третия ешелонъ (дивизионния резервъ) да се

възложи едно специално действие въ посока ексцентрична по отношение мѣстото на борбата на двата първи ешелони.

При общия случай на развърщане въ два ешелона, първиятъ обема приблизително отъ $\frac{2}{3}$ до $\frac{3}{4}$ отъ пехотата на дивизията, а втория—отъ $\frac{1}{3}$ до $\frac{1}{4}$. Не е изключено, поради специални изисквания или за да не се разкъса единството на дружината, да се нарушатъ малко посоченитѣ граници. Вториятъ ешелонъ може да бжде съставенъ, цѣлиятъ или частъ отъ него, отъ войскитѣ, оттеглени отъ охранителната линия. (168). За *междинната позиция* вижъ точки 166, 186.

170.—Разпредѣлението на дивизионния фронтъ (4—5 клм. О. Н. 204), се извършва съ огледъ, че на всѣка отъ най-вѣроятнитѣ посоки за атака противникътъ да срещне цѣла единица. Загова разпредѣлението не е равномерно.

То се извършва като се посочатъ точкитѣ на скопчването между съседнитѣ единици; тѣзи точки не трѣбва да попаднатъ върху характерни линии, защото срещу тѣзи последнитѣ командуването трѣбва да бжде единно, а така сжщо тамъ трѣбва да бжде готово съсредоточението на огъня и на поддръжкитѣ за контръ-атака.

Разпредѣлението на фронта се извършва, следвайки едни и сжщи съображения, предъ и задъ съпротивителната линия—до охранителната линия и задъ междинната позиция. Така определенитѣ граници ще преминатъ освенъ презъ точкитѣ на скопчването, които сж върху казанитѣ по-горе линии, но още и презъ нѣкои междинни точки, ясно очертани на мѣстностьта. Отъ това ще произлѣзе едно подраздѣление дивизионния участъкъ на полкови и дружинни участъци. Разграничаването на ротни участъци, където е необходимо, ще се извършва само върху съпротивителната позиция и като изключение ще бжде продължено до междинната позиция. *Всѣки командиръ на полкъ ще има въ свое подчинение войскитѣ отъ охранителната линия, разположени въ съответния участъкъ.*

Въ планината подчинеността се установява предпочително по дружинни участъци, а по нѣкога и по ротни.

На равнинна и хълмиста мѣстность, фронтътъ на отдѣлитѣ дружини по съпротивителната линия се простира отъ 600—1000 метра приблизително; въ планината по-големия предѣлъ може да бжде надминатъ.

171.—Въ участъцитѣ, където вѣроятностьта за неприятелскитѣ действия се представя по-опасна, фронтътъ ще бжде обикновено по-тѣсенъ и войскитѣ повече ешелонирани въ дълбочина; при по-голяма несигурность за начина на неприятелскитѣ действия трѣбва да се назначаватъ по-силни поддръжки, а сжщо и по-силенъ втори ешелонъ.

Поддръжките и частните резерви трябва да се държат по начинъ, че да могат да се насочатъ въ флангъ на противника, който би проникналъ въ позицията.

Въ планината дивизионниятъ резервъ ще бжде понѣкога раздѣленъ въ зависимост не само отъ формата на мѣстността, но сжщо и отъ неигурността по отношение действията на противника (О. Н. 213).

172 — *Организация на огньзветъ.* Тя има за целъ да се извадѣче най-голяма полза отъ всичките разполагаеми огневи срѣдства, за да може да се забави, въ началото, напредването на врага въ подалечната зона и по този начинъ да се направи уморително неговото приближаване, а после, въ по-близката зона, да бжде той подложенъ на съвмѣстния пехотенъ и артилерийски огнь до степенъ да се разстрой атаката му.

Въ случай пъкъ, че съпротивителната позиция бжде пробита отъ врага, организирането на огньоветъ трябва да направи възможно да се спре нападателя и да се подготви и подкрепи контръ-атаката.

173. — *За да се постигне най-голяма действителностъ на пехотния огнь,* необходимо е пехотата отъ първия ешелонъ да се разполага по начинъ, че да бжде улесненъ фланговиятъ огнь отъ оржжията съ полегата стрелба и предимно фронталниятъ огнь на оржжията съ стрѣмна траектория (уреди за хвърляне бомби отъ пушките, бомбохвъргачки). Затова тази пехота трябва да бжде разположена шахматобразно въ съпротивителни центрове (О. Н. 208.), всѣки отъ които да обема огневи елементи и такива за контръ-атака; нормално, въ всѣки центръ трябва да се разполагатъ една или две леки картечници и едно до три ударни отдѣления. Съпротивителните центрове трябва да бждатъ свързани чрезъ естествени пжтища или съ окопи (свързочни), чието направление и профилъ трябва да бждатъ избрани и приспособени съ огледъ да бжде улесненъ огньтъ и движението. Свързочните окопи ще служатъ като закритие на елементите, които ще контръ-атакуватъ и като втора позиция за войските отъ онѣзи съпротивителни центрове, които ще бждатъ олучени отъ неприятелския огнь.

Положението на всѣки центръ трябва да позволява откриването фланговъ огнь по фронта и въ междините до съседните центрове, а така сжщо да бжде улеснена контръ-атаката срещу противникъ, който би се опиталъ да обхване сжщия центръ.

Тежките картечници отъ първия ешелонъ трябва да бждатъ разположени въ дълбочина и поставени по начинъ, че да допълватъ фланкирането на съпротивителните центрове.

174. — Това ешелонизиране въ дълбочина на тежките пехотни оржжия се допълва чрезъ разполагането тѣзи отъ втория

ешелонъ по начинъ, че тѣ да могатъ да съдействуватъ съ действителенъ огнь за подкрепата на съпротивителната линия; тежките картечници отъ третия ешелонъ, кждето той съществува, оставатъ, съ изключение при твърде благоприятни условия, при своите подѣления (О. Н. 205.).

Намѣсата на тѣзи тежки оржжия не оправдава никога едно тѣхно отдѣляне отъ дружините или полковете имъ до степенъ, че после да стане несигурно тѣхното бързо възвръщане, когато тѣзи дружини или полкове ще трябва отъ своя страна да се намѣсятъ въ борбата.

Целите, разпредѣлянето и вида на огня на задните елементи въ полза на предните подѣления се установяватъ отъ онзи командиръ, който е непосредно по-високъ отъ командира на частите, които даватъ и получаватъ подкрепата.

Командирътъ на дивизията и командирътъ на всѣки подчиненъ участъкъ до командира на дружината съставятъ, когато систематизирането е завършено, една схема за организирането на огньоветъ, съдържаща и указания относно взаимната подкрепа на съседните участъци.

Тази схема ще бжде дадена сжщо и на артилерията или ще бжде съставена съ взаимно съгласие. Командирите на дивизионната артилерия, на артилерийските полкове, на групите и подгрупите трябва да държатъ смѣтка за тази схема при съставянето на съответните планове.

Отъ голѣма важностъ е щото имената на мѣстните предмети (взети отъ картата или опредѣлени споредъ обстоятелствата) да бждатъ добре известни на всички, за да не се пораждатъ недоразумения между разните командири и между разните родове войски.

175. — *За да се осигури навремеността и действителността на артилерийските действия, трябва:* (О. Н. 216).

а) Щомъ се земе охранителната линия, отдѣлни далекобойни батареи, разположени, ако е необходимо и възможно, предъ съпротивителната линия, да безпокоятъ похода и приближаването на противника (за тази целъ се назначаватъ батареи отъ артилерията на армейския корпусъ, специално за тази задача придадени на дивизията. Тази артилерия се оттегля постепенно, по ешелонно, съ напредването на противника).

б) Развръщането на дивизионната артилерия задъ съпротивителната линия да осигурява достатъчна подкрепа на войските отъ съпротивителната линия; за тази целъ нѣкои батареи може да бждатъ поставяни дори предъ съпротивителната линия.

в) Дълбочината на развръщането и отдалечението му отъ съпротивителната позиция да осигурява общото разположение при чувствителни колебания на съпротивителната

линия и да гарантира достатъчно огнени средства за въслучай на частични оттегляния от тази линия; важно е за тази цел съотношението между позицията на разполагаемата артилерийска маса и местоположението на междинната позиция (О. Н. 209).

176. Командирът на дивизията не може на неукрепена местност да назначи предварително целите за обстрелване от артилерията. Затова той, като съобщава на командирът на дивизионната артилерия директивите за развърщането, посочва му само въщи линии задачите, които възнамярява да му възложи, действията, които желае да извърши артилерията въ разните отбранителни участъци, а така същопо-важните и по-чувствителните участъци, които тя тръбва да наблюдава и да подкрепя.

Като получи тѣзи директиви, командирът на артилерията разпредѣля подчинените единици, като ги групира, ако е необходимо, съобразно задачите, които има да разрешава; той установява позициите на същитѣ и подѣля местността на участъци за нормално действие и участъци за спомагателно действие. Въ първите участъци съответни единици тръбва да извършват наблюдението чрез наблюдатели, поставени, ако е необходимо, и вън от съответните нормални участъци.

При извърщването на това разпредѣление, командирът на артилерията тръбва да се грижи, щото поне участъците за нормално действие да се приспособят, до колкото е възможно, къмъ съответните участъци на отбранителната организация; той тръбва да се стреми същщо, щото видимите участъци от наблюдателите взаимно да се допълват и въски наблюдател при нужда да бжде въ свързка съ съседните единици, съ целъ да ги подпомага върху участъците, които тѣ самите не могат да наблюдават. Това налага да се използва една свързочна мрежа по възможност отдѣлна от другите и специална за тази целъ или поне да се направи едно подходяще използване на телефонните линии и централите или, най-после, едно грижливо опредѣляне длъжините на вълните, когато се употребят радиоапарати.

Действителна помощ на наблюдението и за уточняването на стрелбата дават артилерийските патрули, изпратени при предните пехотни подѣления.

Батареите и подгрупите уреждат близката отбрана на своите позиции, като ги заобикалят, ако е възможно, съ телена мръжа.

177. При установяване подчинеността на артилерийските единици тръбва да се избѣгва да се създават командования непредвидени въ организацията, защото, вън от другото, това разстройва онѣзи подѣления, от които се отнемат офицери, специализиранъ персонал и разни принадлежности.

Тръбва, обаче, да се обединяват подъ едно тактическо командование артилерийските единици, които биха били назначени да действуват подъ непосредната зависимост на единъ командиръ на участъкъ.

178. Огневите поддръжки, дадени въ разпореждане на дивизията от командира на армейския корпусъ, а същщо и огневата подкрепа от страна на съседните дивизии тръбва да бждат използвани обикновено съ целъ да се направи по-гъста и по-дълбока подкрепата на по-важните и по-чувствителните участъци. Въ всѣки случай, тѣхната употреба тръбва да бжде съобразена съ условието, щото да не се яви никаква празнота въ подкрепата на дивизията, ако законѣе пристигането имъ или ако стане нужда презъ време на самите действия, поради сериозни нужди въ други участъци, да бждат тѣ отнети отъ по-горното командование.

179. — *Налагането единъ върху другъ на пехотния и артилерийски огньове* тръбва да се постигне, най напредъ, въ по-опасните участъци, съ целъ да се осигури съ това една първа подкрепа на съпротивителната линия, въ случай на неочаквана атака, до като обстановката не е разяснена; веднага следъ това тръбва да се осигури възможността за съсрѣдоточавания и за по-обширни налагания на тѣзи огньове, когато и кждето ще се окаже такава необходимостъ.

Най-големите мъжнотии за едно сигурно налагане единъ върху другъ огньовете на двата рода войски се явяват въ планинска местност, а по нѣкога и въ хълмиста такава, кждето необходимостта за сигурност на пехотата, по отношение огъня на артилерията, който минава надъ нея, налага често да се създават необстрелвани обширни зони; това може да се избѣгне, поне отчасти, чрезъ едно много разтегнато по линията на фронта разпредѣление на артилерията върху местността; ето защо, разполагането на нѣкои групи въ участъците на други единици може да се допусне стига, да бжде осигурено наблюдението и свързките.

Въ нѣкои случаи, съ целъ да се запази готовностъ за посрещане атаката, преди отбраната да бжде достатъчно систематизирана, може да бжде умѣстно да се извърши първоначално едно изнесено напредъ развърщане на артилерията, което после да се отдръпне постепенно съ последователното усвършенствуване на отбранителната организация.

180. — При добри условия за наблюдение, противникътъ, щомъ бжде забелязанъ на съответни разстояние, може да бжде подложенъ на съсрѣдоточенъ артилерийски огънь (*далечна зона*), къмъ който се прибавя последователно огънятъ на пехотата (*близка зона*); по този начинъ се разполага съ време за прогресивното изтощаване

на врага и за спирането му, преди да се хвърли на ударъ (172).

Обаче, въ тъмнина, мъгла, или въ изкуственъ димъ, огънятъ трѣбва да се ограничи съ огледъ да се развие бързо една госта и непрекъсната защита непосредствено предъ съпротивителната позиция, и то веднага щомъ се забележи напредването на противника. За тази форма на защита, коситѣ посоки на стрелбата сж полезни и дори необходими, а страничните посоки, за сжщата целъ, сж свършени.

За постигането на тази целъ трѣбва да се стремятъ всичките командири: отъ този на дивизията до тия на отдѣлните пехотни взводове, всѣки за оржията, които му сж непосредствено подчинени. Всички оржия, когато не сж ангажирани, трѣбва да се държатъ насочени готови за откриване огънь въ посоката, която е установена за всѣко оржие съ огледъ всичките оржия да образуватъ непрекъсната, мъчно преодолима преграда.

181. — Като приблизителна срѣдна данна може да се счита, че една батарея отъ дивизионната артилерия може да подкрепя сигурно единъ участъкъ по фронта отъ около 150 м. и единъ участъкъ съ страниченъ огънь отъ 300—400 м.

Когато една пехотна дружина трѣбва да вземе мѣрки за осигуряване на своя участъкъ съ собственитѣ си оржия, умѣстно е да ѝ се придаде отъ полка взводъ техотни оржия и поне единъ взводъ бомбохвъргачки, а така сжщо да се стѣсни участъка ѝ подъ минималнитѣ му предѣли отъ 600 м., освенъ ако е възможно да бжде засилена дружината съ една частъ отъ картечната дружина на армейския корпусъ.

182. — *Съдействието между пехотата и артилерията се осигурява:*

а) Като се поставятъ въ непосредно съприкосновение командиритѣ на единиците отъ двата родове войски, които действуватъ въ сжщия участъкъ; за тази целъ служатъ артилерийските парули и създаденитѣ свързки между двамата командири чрезъ мѣрките на артилерийския, а най-добре и то винаги щомъ е възможно, като се намиратъ двамата командири на едно и сжщо мѣсто.

б) Като се употребятъ прости сигнали;

в) Като се съгласуватъ чрезъ непосредно уговарване, бележитѣ точки, по които се указватъ целитѣ, по които ставатъ исканията за откриване, премѣстване и поправка на огъня; като се съставятъ и размѣняватъ схеми, планове и други графически срѣдства, което е твърде полезно за ясно-то и бързо разбиране. За това, винаги, щомъ се разполага съ време горното трѣбва да бжде направено.

183. — На всѣки командиръ на участъкъ до командиръ на дружина (въ планината до командиръ на рота) включително, трѣбва да се посочи:

а) кои артилерийски единици ще действуватъ нормално или спомагателно въ съответния участъкъ, въ кой моментъ, съ какви сигнали и съ какъвъ видъ огънь;

б) къде сж разположени тѣзи единици и къде се намиратъ съответните командири;

в) какъ трѣбва да се развиятъ нормалните свързки и какъ спомагателните.

г) на кои артилерийски единици могатъ да се правятъ искания за откриване огънь.

Командирътъ на артилерийската единица трѣбва винаги да отговори на това искане за откриване огънь, щомъ то произхожда отъ командира на пехотната единица, въ помощъ на която действува, стига това съдействие да не е противно на друго едно искане за откриване огънь, направено отъ командиръ, отъ когото зависятъ тактически и двамата командири.

184. — Съ постепенното напредване въ организацията на отбраната следва непрекъснато отъ страна на командира на дивизията и на подчиненитѣ му командири, подробното изучаване на мѣстността и търсенето сведения за противника. Сведенията, които последователно изпращатъ командирътъ на армейския корпусъ и разузнавателнитѣ елементи, усъвършенствуватъ ориентирането на командира на дивизията и му подсказватъ новитѣ задачи, които трѣбва да се възложатъ на въздушнитѣ сили, на ядрото на близкото разузнаване и на патрулитѣ.

Наблюдателната и свързочната мрежи се допълватъ съ огледъ да не остане ненаблюдавано пространство и да се предотврати каквото и да било прекъсване въ тѣзи две сжществени за боя служби. Двете мрежи трѣбва да се насаятъ върху отдѣлни схеми, които да се съобщятъ на командиритѣ на съответните участъци.

Главнитѣ наблюдателни мѣста на командуването и на артилерията трѣбва да се разполагатъ на съпротивителната позиция и да бждатъ отбранявани. Аеропланитѣ части наблюдаватъ движението на противника, балонитѣ допълватъ системата на земнитѣ наблюдатели въ полза, главно на артилерията. Противовъздушната отбрана се урежда съгласно изложеното въ О. Н. 220.

Понеже е възможно атакующия да измени своето разположение, разпредѣлението на силитѣ си и посоката на своето движение, нужно е преднитѣ елементи, особено ядрото на близкото разузнаване и войскитѣ отъ охранителната линия да запазятъ до последния моментъ съприкосновението съ противника.

185. — *Разпореданията за контър атакитъ* се отнасят, на първо място, до систематизирането на поддръжките, на второ — до разположението и задачите на втория и, като изключение, на третия ешелони.

Систематизирането на поддръжките се извършва от командирите на отделните участъци, които трябва да вземат мерки също и за подделенията от втория ешелонъ, които биха били оставени въ тяхно разпоредане. (169). Командирът на дивизията може да даде по този въпросъ специални директиви, когато е необходимо да се съгласува дейността на поддръжките съ предвидената употреба на резерва.

Въпросът за употребата на резерва се усложнява поради необходимостта той да бъде вкаранъ въ действие въ маса, поради несигурността за намъренията на противника и за възможните резултати от неговите действия и поради обстоятелството, че е умѣстно да бъде предшествувана намѣсата му отъ подходяща артилерийска подготовка; елементитъ за вземане подходяще решение въ този случай ще бъдат дадени отъ всичките данни, които се събиратъ отъ изследването на мѣстността и отъ състоянието на отбраната въ разните участъци на съпротивителната позиция.

Като правило мѣсторазположението на дружинитъ отъ резерва трябва да позволява тѣ да бъдатъ готови за контър-атака отъ какво разстояние върху фланга на най-въроятните посоки за пробивъ отъ страна на противника (въ дивизиитъ, разположени на фланга — задъ открития флангъ) и да бъдатъ запазени отъ огънь презъ време на подготовката на контър-атаката. По въпроса за ориентирането на началницитъ и за подчинеността — гл. точка 198. Контър-атаката ще се развие въ толкова по-добри условия, колкото повече мѣстността ще улесни нейния ходъ.

Ако дивизията разполага съ *бойни кола*, тѣ се запазватъ обикновено за контър-атаката; въ този случай трябва да се подготви вкарването имъ въ действие по начинъ, че то да може да се извърши така, както е изложено въ точка 150 за нападателните действия.

Може да бъде употребено въ контър-атаката също и ядрото на близкото разузнаване, ако е необходимо, използвайки въ този случай бързината за премѣстване, която то може да развие.

186. — За извършването на *отбранителните работи* важи казаното въ О. Н. 221.

Най-доброто използване на мѣстността, съ огледъ да се намалятъ до минимумъ работитъ, които трябва да се извършатъ, е важна длъжностъ на всички.

Командирътъ на дивизията, следъ като получи отъ този на армейския корпусъ директивитъ, относно същността и последователността на работитъ, които трябва да се извър-

шатъ, дава на командиритъ на отделните участъци необходимитъ заповѣди. Въ границитъ на всеки участъкъ се извършватъ следъ това онѣзи работи, които се смѣтатъ като необходими, за да се засили живавостта на съпротивата, изключвайки всяка друга работа, която не допринася непосредно за тази целъ. Тѣзи работи трябва да се извършватъ последователно, на етапи, съ огледъ да може да се използватъ въ всеки моментъ щомъ се появи неприятелска дейностъ. Въ всеки етапъ редътъ за въздигане на разните работи зависи отъ степенъта на тяхната неотложностъ, а именно: наблюдение, свързки, огънь, маскиране, препятствия, закрития, закрити съобщения.

Използването на инженерните войски въ тѣзи работи става споредъ съображенията, изложени въ точка 112.

Между най-неотложните работи се включватъ, ако случаятъ налага, изброенитъ въ точка 221 отъ О. Н. срещу бойнитъ кола.

Когато не може да се изключи употребата на нападателни химически сръдства отъ страна на противника, тогава защитителните мерки срещу тѣзи сръдства трябва да предимствуватъ устройването на закритията.

Относно *междинната позиция*, достатъчно е обикновено да се посочатъ, чрезъ добре видими знаци, по-важните точки отъ тази позиция и главнитъ пѣтища за нея. Тази дейностъ принадлежи на спомагателните елементи на дивизията, подъ ръководството на офицери, назначени за тази целъ. Подделения отъ инженерните войски, щомъ останатъ свободни, извършватъ малкото работи, които командирътъ на дивизията счита необходими и които въ повечето случаи ще се състоятъ, поне на първо време, въ поставянето на нѣкоя телена мрежа и въ подобренито на пѣтищата.

187. — Относно *службитъ* е въ сила изложеното въ общи линии при нападателните действия.

Отбранителната дейностъ улеснява разположението и функционирането на службитъ, позволявайки устройството на складове близко до войскитъ и приготвянето на покрити пѣтища за снабдяването. Това улеснява благосъстоянието на войскитъ и спомага да се държатъ високо тѣхните физически и духовни сили.

В. Контър-подготовка, съпротива, контър-атака.

188. — *Контър-подготовка.* Тя се развива по начина посоченъ въ О. Н. 222 и следующитъ.

Действията на пехотата. Предвиденитъ действия (222), сж възможни и полезни, само ако сж добре уредени отъ по-рано въ форма на изненада въ посокитъ, които се явяватъ твърде въроятни за задължително минаване на преднитъ не-

приятелски елементи; затова е нужно, обаче, дивизията да бжде на позицията от достатъчно време, за да може да уреди тези действия след грижливо изучаване на мѣстността. Тези действия трѣба да се развият предимно въ вътрешността на охранителната зона, ако тя е достатъчно дълбока, отъ подѣления добре маскирани и прикрити, към които могат да се отдръпнатъ, по предварително дадени имъ ясни упътвания, отстъпающитѣ подѣления отъ охранителната линия; тези действия трѣба да бждатъ предшествувани и подкрепени отъ силни съсредоточения на артилерийски огънь, откритъ въ благоприятната минута по установени отъ по-рано сигнали.

Отъ това ще произлѣзе за преднитѣ атакующи войски известна несигурностъ и моментно спиране; за отбраняющия заваането на пленници може да достави ценни сведения за предстоящата неприятелска атака.

При подходящи условия на мѣстността може да бждатъ употребени въ тези действия бързоходнитѣ войски отъ ядрото на близкото разузнаване, преди да бждатъ оттеглени задъ съпротивителната позиция (165).

Главната частъ отъ контъръ-подготовката принадлежи, въ всѣки случай, на артилерията.

189. — Началото на контъръ-подготовката може да бжде заповѣдано отъ командующия армията, отъ тоя на армейския корпусъ или отъ оня на дивизията — въ зависимостъ отъ ширината на отбранителния фронтъ и отъ свързката, която контъръ-подготовката може да има съ действията, които се развиватъ на съседнитѣ фронтове.

Контъръ-подготовката се започва отъ армейската артилерия и отъ тази на армейския корпусъ чрезъ унищожителенъ огънь и такъвъ срещу неприятелската артилерия. Само по-късно необходимостта да бждатъ поддържани своитѣ предни елементи (войскитѣ отъ охранителната линия) или повзата на неприятелска пехота въ уязвими строеве, макаръ далечъ, налага намѣсата на дивизионната артилерия.

Последната влиза въ действие, като държи смѣтка за указанията, дадени отъ командира на армейския корпусъ, насочвайки огъня си срещу войскитѣ, които сж въ движение или на мѣсто, а сжщо и срещу работитѣ на атакующия, при което прибѣгва до гъсти съсредоточения на огъня, импровизирани, кжси, бързо премѣствани, ако е необходимо, отъ единъ на другъ обектъ; обикновено не трѣбва да се открива систематиченъ огънь върху мѣстни точки, кждето не е сигурно присѣствието на важенъ неприятелски елементъ.

Всички разузнавателни и наблюдателни срдства трѣбва да бждатъ употребени съ най-голяма интензивностъ, съ

цель да се открие разположението, естеството и сжщността на разнитѣ цели.

Чрезъ контъръ-подготовката, която ще бжде въ зависимостъ отъ разполагаемото време, повече или по-малко подробно уредена, при съдействието на всички органи, зависящи отъ дивизионното командване и отъ по-висшитѣ командувания, се събиратъ плодоветѣ на извършената добра организация; колкото последната е по-грижливо извършена, толкова по-тежъкъ ще бжде, въ зависимостъ отъ разполагаемитѣ срдства, ударътъ върху нападателната способност на атакующия и върху напора на неговитѣ действия.

190. — Контъръ-подготовката ще има съвършено другъ характеръ и продължителностъ въ случай на изненада отъ страна на противника, извършена, напр. подъ закрилата на тъмнината. Въ този случай тя ще се изрази досежно неприятелската пехота въ закъснителни действия отъ страна на войскитѣ на охранителната линия; дивизионната артилерия ще подкрепи тези войски до колкото видимостта ще ѝ позволи, като ще се приготви да развие, съ постепенното приближаване на неприятелската пехота, най-силенъ огънь въ по-близката зона. Ако противникитѣ разполага съ бойни кола, дивизионната артилерия ще се държи готова да съсредоточава бързо огъня си, предварително организиранъ, по най-вѣроятнитѣ посоки за тѣхното напредване.

Артилерията, предназначена за действие срещу неприятелската такава, ще извършва нередовно огневи съсредоточения върху батареитѣ, които сж установени съ сигурностъ и които не сж били по-рано неутрализирани. Съ унищожителенъ огънь трѣбва да се биятъ задължителнитѣ за минаване мѣста или важнитѣ снабдителни центрове.

Пехотата ще се държи готова да открие кръстосанъ огънь за подкрепа, съгласно установения планъ, веднага щомъ се подаде опредѣления сигналъ.

Трѣбва да се засили бдителността отъ страна на всички, прибѣгвайки, кждето е възможно, до срдства за осветляване мѣстността.

Ще се постъпи по сжщия начинъ, когато ношътата или мракътъ прекъсватъ видимостта презъ време на развоя на контъръ-подготовката.

191. — *Съпротивата.* — Съ постепенната проява на атаката, контъръ-подготовката преминава последователно въ разнитѣ артилерийски действия, предвидени за съпротивата (О. Н. 227).

Контъръ-батареята (артилерията предназначена за борба съ неприятелската такава — пр.) се намалява постепенно, като остава отъ нея колкото е необходимо за да поддържа неутрализирана неприятелската артилерия вече приведена въ

мълчание и за да неутрализира онази, която е вредна за пехотата на отбраната.

На неприятелската контъръ-батарея (неприятелската артилерия предназначена за борба с тази на отбраната и пр.) артилерията на отбраната противопоставя установените от по-рано подкрепителни мърки (постепенно промъняване на позициите, лъжливи батареи, противогазови защитителни средства и др.).

Унищожителният огън се насочва за да попречи за пристигането на нови сили към местността на пехотната борба.

Всичката дивизионна артилерия и онази от другата, която не участва в гореказаните действия, съсредоточава огъня си върху предния ешелон от неприятелската пехота.

192. — *Пехотата*, изпълнявайки своята задача (О. Н. 299), трябва да спре противника с огън и с контъръ-атака от поддръжките, с цел да му попречи да проникне в съпротивителната позиция и да го изтощи докато се прояви контъръ-атаката от дивизионния резерв.

Тя затуй, след като е развила едно непрекъснато разузнаване върху противника, открива последователно огън с своите различни оръжия, щом като неприятелската пехота се приближи на разстояние за действителен огън на всичко от тези оръжия.

Дивизионната артилерия следи приближаването на най-предните пехотни части, като засилва съсредоточението на огъня си, съобразно с това — до колко те стават застрашителни и съобразно с исканията на своята пехота. Там където местността представя закрити участъци, артилерията трябва да бие близките изходи; където пък местността е равна и открита, битите зони се разширяват, като се привличат също и тежките картечници с цел да се компенсират, с по-голямата гъстота на огъня бързината, с която неприятелската пехота ще се стреми да премине лишените от закрития пространства.

Сведенията, които предните подълнения изпращат назад в тази фаза, доставят окончателните елементи върху обстановката и позволяват на командирите на участъците и на командира на дивизията да уредят вкарването в действие на оневи средства и на силите, с които разполагат.

193. — Артилерийският и пехотният огън, доста силен и добре ръководен, успява обикновено да спре предните подълнения на атакующия, особено ако контъръ-подготовката е била действителна, а също ако пред съпротивителната линия обзорът и обстрелът с достатъчно обширни. В този момент, с цел да възстанови силите и движе-

нието си, атакующият привлича поддръжките си, върху които отбраната трябва да засили своето огнево действие.

Ако предната линия на противника се е доближила на толкова кратко разстояние, че не е възможно да бъде бит от артилерията, тогава задачата нейното задържане принадлежи само на пехотата; артилерията в същия момент съсредоточва огъня си върху предните поддръжки.

Ако това действие за спиране успее, контъръ-атака, произведена веднага вгн от съпротивителната линия, може да даде значителни местни резултати. Ако спирането не успее, то, с постепенното напредване на неприятелската пехота към съпротивителната линия, пехотата на отбраната съсредоточава върху нея всички си огън, а артилерията действа върху задните ешелони, за да им попречи да засилват боя.

194. — Ако неприятелската атака се произведе ненадейно, след едно повече или по-малко продължително, спиране дейността на артилерията се проявява на първо време в форма на една непрекъсната подкрепа, силна и почната незабавно. Тази непрекъсната подкрепа не може да трае дълго време. Нужно е насъ по-скоро да се вземат въ ржка разните оневи средства и да се уреди дейността им, споредъ разположението и силата на неприятелските елементи, които трябва да се бият.

195. — Отбраняющийият трябва да се пази от стремеза да се задържат неизмъняеми: ходът на отбраната, битите зони, видът на огъня, особено когато, поради ограничената видимост на целите, може да изглежда по-удобно и по-бързо, ако се бие местността, където противникът е задължен да мине. Това би значило да се противопостави един пасивен схематизъм на ловките действия на противника, които стават толкова по-силни, колкото повече атакующият се доближава.

Трѣбва, напротивъ, отбраняющийият да търси съ всички средства необстрелваните цели, да подобрява недостатъчно действителния си огън, да отстранява недостатъците на своите действия, контролирайки наблюдението, включително въздушните средства, използвайки основно и съ най-голяма бързина всичко разузнавателно средство, на първо място за ловените пленници.

Контъръ-атаките, произведени от поддръжките там където противникът е успѣлъ да се вреже въ съпротивителната линия, съставляватъ частъ отъ гореказаното подобряване на действията, или сж неговъ резултатъ, и то толкова повече, колкото тѣ използватъ артилерийския огън бързо откритъ предъ онези точки отъ съпротивителната линия, които сж се показали по-чувствителни.

196 — *Командирът на дивизията, следейки съ всички разполагаеми средства развоя на боя, маневрира съ елементите, които сж му непосредно подчинени, разпределяйки вида и количеството на огъня, съ цель да отговори на случайнитъ нужди на съпротивата. Употрѣбата на дивизионния резервъ, (който е предназначенъ за контъръ-атака) за засилване, или пъкъ за замѣняване подѣленията на първия ешелонъ, е едно тежко решение. То може да бжде оправдано, само ако се предвижда едно опасно оттегляне отъ съпротивителната линия, срещу което, ако се произведе, би се оказала недействителна или несигурна една контъръ-атака, произведена само съ разполагаемитъ сили.*

Ако засилването или замѣняването на изтощенитъ единици се укаже необходимо, това трѣбва да стане презъ време на една пауза на боя. Такава пауза може да се създаде, при необходимостъ, чрезъ едно мощно усилие на съседнитъ единици срещу противника; на това ще съдействуватъ съ полза артилерията, тежкитъ картечници и бомбохвъргачкитъ.

Засилването на съпротивителната линия не ще бжде вредно за контъръ-атаката въ единствения случай, когато се търси разрешението на боя върху позицията на засиленитъ предни части. Този случай, обаче, е изключителенъ. Той може да бжде умѣстенъ, когато контъръ-подготовката е постигнала необикновено благоприятни резултати.

197. — *Контъръ-атаката.* — Целитъ и начинътъ на произвеждането на контъръ-атаката сж посочени въ О. Н. точка 231 и последнитъ.

Контъръ-атаката отъ страна на дивизионния резервъ трѣбва да бжде уредена и подготвена както едно нападение въ онѣзи граници отъ време, които сж позволени отъ обстановката. Трѣбва да се има предъ видъ, обаче, че безредната прибързаностъ ще бжде всѣкога източникъ на неуспѣхъ и признакъ, че организацията на отбраната и воденето на съпротивата не сж били сполучливи.

198. — *Важно условие за добрия изходъ на контъръ-атаката е предварително да се ориентиратъ началницитъ, които ще я произведатъ.* За тази цель тѣзи началници трѣбва на време да произведатъ разузнаване на мѣстността, чрезъ което да се изследватъ най-древнитъ подробности, имащи значение за действието, което предстои да се развие. Всичко това трѣбва да се извърши за всѣко отъ допустимитъ предположения, ако за контъръ-атаката се очертаватъ нѣколко посоки.

Предпочита се винаги, когато има време, войскитъ, назначени за контъръ-атаката, да преминатъ въ подчинение на командира на участъка, въ който трѣбва да действуватъ.

Ако, обаче, резервътъ, назначенъ за контъръ-атаката, е много силенъ, командването му може да бжде повѣрено на командира на пехотната бригада (164); това се налага особено когато този резервъ се засили отъ армейския корпусъ. Въ този случай войскитъ отъ участъка, където ще се развие контъръ-атаката, трѣбва да минатъ въ подчинение на командира, който има задача да произведе сжщата.

199. — *Най добритъ посоки за контъръ-атаката сж онѣзи, които съответствуватъ на основата на издадения жгълъ, образуванъ отъ неприятелското проникване.*

Да се атакуватъ, обаче, двата края на тази основа изисква едно съвпадение на усилията, което мжно може да се постигне въ кипежа на борбата, безъ да се загуби ценно време. Препоръчва, се обикновено, да се атакува въ маса по една само посока, ангажирайки и приковавайки врага навсѣкжде чрезъ една кжса, но силна подготовка, придружена, където е възможно, отъ мѣстни контъръ-атаки. Контъръ-атаката съ дивизионния резервъ се развива както нападателнитъ действия, като приема напълно тѣхния характеръ и начина на произвеждението имъ.

Съ предварителна директива отъ командира на армейския корпусъ трѣбва да се посочи—дали и къде трѣбва да се насочи и спре, въ случай на успѣхъ, напредването на дивизията.

200. — Само въ случай, когато атакующиятъ проникне въ съпротивителната позиция толкова бързо и дълбоко, че да стане малко вѣроятенъ успѣха на контъръ-атаката, резервътъ може, като изключение, да бжде употребенъ по начинъ, че да се съпротивлява на мѣстото си.

Тази употреба на резерва ще бжде по-резултатна, ако първоначалното му разположение или последующитъ му премѣствания презъ време на действията сж го довели близко до мѣстото на неговата вѣроятна употреба чрезъ, което ще се избѣгне едно негово мжно и изтощително премѣстване въ минутата на необходимостта.

ГЛАВА VI

Дивизията отъ втората линия.

201. — Въ нападателнитъ действия, *дивизията отъ втората линия* влиза въ състава, обикновено, на резерва на армейския корпусъ; въ отбранителнитъ действия тя принадлежи, обикновено, къмъ резерва на армията

Изложеното въ тази глава се отнася сжщо и за дивизията отъ трета линия, когато настъпи за нея момента да излѣзе на фронта за да се ангажира.

202. — Дивизията от втората линия може да бъде употребена с цел:

а) да се намести и продължи една атака, която е вече в ход (нападателни действия);

б) да заеме предварително една междинна или една втора позиция в нъ от всъкакъв натиск на противника (отбранителни действия);

в) да контър атакува в фланг войски, които нахлуват през нъкой пробия или да запълни една празнина с задача да укаже фронтална съпротива (отбранителни действия);

г) да допълни един успъх, който се проявява и да го използва, или пък да засили и ускори едно започнато преследване; това може да бъде последица, както на едно нападателно действие, така също и на отбранително такова, щастливо завършено с контър-атака.

Не бива да се употреби дивизията от втората линия с цел да бъде повторена една атака, която малко по рано е напълно пропаднала върху сжщия участък от фронта (О. Н. 164).

Дивизията от втората линия, която се намира на фланг, може да бъде употребена да произведе или пък да отблъсне една флангова атака.

Първоначалното положение на дивизията от втората линия се избира с оглед на характера на действията, в които ще вземе участие; или в зависимост от въроятната посока на неприятелската атака.

203. — Каквато и да бъде задачата на дивизията от втората линия, тя следва установенитъ правила за настъпване и отбрана.

Главнитъ действия, които тя извършва, сж:

а) поход близу до противника;

б) първоначално разположение;

в) приближаване;

г) заемане на очаквателна позиция;

д) организиране на действието (атака, отбрана, контър-атака);

е) подготовка и контър-подготовка;

ж) начало и развой на действието, т. е.

заминаване предстоящитъ войски и атака;

замъстване на една изтощена голъма единица и отбрана, контър-атака;

вливаче в първата линия, с цел за участване в действието, което се развива (атака, използване на успъха и преследване, отбрана, контър-атака).

204. — *Походът близу до противника* се различава от този на голъмата единица от първа линия (О. Н., глава III) по това, че посоката му не е винаги перпендикулярна на

фронтата и че понекога тази посока се изменява през време на движението; различава се още по необходимитъ спирания с цел да се разясни обстановката, с оглед дали да се настоява на първоначалната идея или да бъде тя изменена; различава се също поради наличността на завесата, образувана от първата линия, която, ангажирайки противника, осигурява движението и позволява да бъде то продължено и по-близу от 15—18 клм. (206, О. Н. 122)

Когато тази завеса липсва, дивизията се намира в условията на една голъма войска единица от първата линия.

205. — Въръки прикритието, образувано от първата линия, дивизията може да бъде наблюдавана или нападена от въздуха, да бъде обстрелвана на голъмо разстояние от голъмо калибрна артилерия или да бъде изложена на набежи от бързоходни войски.

Противовъздушната охрана се осигурява от средствата на армейския корпус и на отдълната армия, а така също и от мъркитъ, взети от самата дивизия за маскировка и за активна отбрана през време на похода и спиранията.

Често пъти е необходимо и почти винаги е полезно, щото движението на дивизията от втората линия да се извършва, като се превозва тя по желъзница, с моторни коли или пък смъсено. Това движение се организира и извършва по правилата, прокарани в специална инструкция; то тръбва да бъде осигурено, освен с изложенитъ по-горе мърки, но така също и с едно непосредно прикритие, целяще да запази мътото на разтоварването; това прикритие може да бъде съставено от войскови части, които се намират на това мътото, от бързоходни или такива които сж се движили по-напредъ. Мътото за разтоварването тръбва да се избира така, че да не бъде изложено поне на действителния огън от неприятелската полска артилерия.

Сжщо и в този случай е необходимо да се разчлени войсковата маса, която се пренася, и то не само с цел да се улесни превоза, но така също и с цел да се осигури безопасността на движението и за по-лесното преминаване към приближаването.

Преходитъ тръбва да се извършватъ ношемъ; при движението и спиранията тръбва да се пази най-строга дисциплина, особено по отношение на маскировката.

Плтищата за движение, квартиритъ и мъркитъ за запазване силитъ, редътъ и свързката, тръбва да бждатъ установени на време, да бждатъ съобщени на всички и да бждатъ грижливо спазвани.

206. — Изборътъ на първоначалното разположение на дивизията от втората линия се извършва от командира на

армейския корпус или на отделната армия; комуто тази дивизия е непосредно подчинена.

При това, взематъ се за основа следнитъ съображения: да се осигури непрекъснатостъ въ действията; да не се разкъса дивизията.

Това разположение на дивизията, освенъ че трѣбва да бжде закрито, безопасно, да има удобни посоки за движение, но то трѣбва да позволява бързата намѣса на дивизията тамъ, където бжде необходимо.

Ясно е, че изборътъ само на една вѣроятна посока за употребата на дивизията представлява твърде просто разрешаване на въпроса, но тази посока лесно може да бжде открита отъ противника; затова при първоначалното разположение на дивизията трѣбва да се иматъ предвидъ обикновено нѣколко предположения, вследствие на което се държи смѣтка за нѣколко посоки за вѣроятна употреба на дивизията.

Голѣмината на фронта, закритието на мѣстността, проходимостта ѝ, съпротивителната способност на предстоящитъ дивизии, възможността да се вземе по-бавно или по-бързо решение за употребата на резерва — всичко това, съ огледъ на силата, поведението и разположението на противника, влияе върху опредѣлянето на първоначалното разположение на дивизията. На обикновена мѣстностъ, и когато не се разполага съ бързи превозни сръдства, това разположение бива обикновено между 5 и 10 клм. отъ фронта на дивизиитъ отъ първата линия.

Препоръчва се придържане къмъ голѣмия предѣлъ, когато е много неопредѣлено мѣстото, където по-после резервътъ ще трѣбва да се намѣси. Това се налага и затуй, защото е необходимо да се намалятъ неудобствата отъ едно облическо движение къмъ фронта, когато ще се наложи употребата на резерва.

207.—При първоначалното разположение на дивизията командирътъ на същата разполага войскитъ си по начинъ, че да могатъ да преминатъ съ най-голѣма скоростъ къмъ приближаването; затуй тукъ се дава предпочитание на съображенията за употребата на дивизията.

Ако презъ време на спирането станатъ събития, които измѣняватъ идеята, или посоката за употреба на дивизията, или ако стане едното или другото едновременно, тогава необходимитъ измѣнения въ построението на голѣмата войскава единица се извършватъ обикновено, при започването на приближаването.

За тази целъ и, изобщо, за да може да вземе правилно решение за последующитъ действия, командирътъ на дивизията се държи въ свръзка съ командиритъ на голѣмитъ войскави единици отъ първата линия, като събира сведения

за мѣстността, на която може да се развие борбата и поддържитъ по нея; за хода на действията, които се разиграватъ; за поведението на противника; за наблюдението, свързките, службитъ; за възможността за действие на бойни кола, ако се разполага съ такива.

Подчиненитъ командири, особено командирътъ на пехотната бригада, на артилерията, на инженернитъ и въздухоплавателнитъ войски, също се ориентиратъ върху условията, които имъ сж необходими, за да си разяснятъ по-добре задачитъ и начина за действие на съответнитъ родове войски; тѣ извършватъ или поръчватъ да се извършатъ въ духа на полученитъ заповѣди, необходимитъ разузнавания.

Същото ще направятъ, доколкото ги засѣга, началниците на свръзочнитъ отдѣления и тѣзи на разнитъ служби и особено на санитарната и на полицейската служби.

По възможностъ, еднитъ и другитъ не трѣбва да се обременяватъ въ прекалени разузнавания, обаче трѣбва да имъ се дадатъ необходимитъ за тази целъ сръдства, особено за въздушнитъ части (Ж. Н. 22).

Командирътъ на дивизията трѣбва да съгласува и улесни тази дейностъ на своитъ подчинени командири, като ги снабди съ необходимитъ сръдства, сведения и предупреждения, полезни за да бжде казаната дейностъ по-резултатна.

208.—Влизането въ действие на дивизията отъ втората линия става по заповѣдъ на командира на онази голѣма войскава единица, на когото тя е непосредно подчинена.

Като изключение, това може да стане по инициатива на командира на дивизията, когато много важни събития го наложатъ и свръзката съ по-висшето командване липсва.

Заповѣдта за влизане въ действие на дивизията отъ втората линия трѣбва да бжде дадена на време, като се държи смѣтка за мъжнотията и бавността на изпълнението и за възможнитъ измѣнения на обстановката.

Тази заповѣдъ трѣбва да съдържа, изобщо:

а) положението на противника и на голѣмитъ войскави единици отъ първата линия;

б) участъкъ, задачи, обекти, които се възлагатъ на дивизията;

в) очаквателна позиция (ако е необходимо);

г) часъ за започване подготовката (или контръ-подготовката);

д) елементи отъ първата линия, които ще останатъ въ действие;

е) отношения между командиритъ на дивизиитъ, които трѣбва да се подпомагатъ презъ време на действията; часъ, когато командирътъ на дивизията отъ втората линия трѣбва да поеме ръководенето на действията и отговорността за тѣхъ.

Заповѣдта или заповѣдите, що командирѣтъ на дивизията отъ втората линия издава за действията, които трѣбва да се развиятъ, трѣбва да съдържатъ подробнитѣ мѣропріятія за уреждане на отношенията, за размѣната на сведенията, на материалитѣ и на даннитѣ, съ подѣленията, които сж вече на мѣсто; тѣзи заповѣди трѣбва да установяватъ съображенията, които могатъ или трѣбва да бждатъ предметъ за непосредствено разбирателство; тѣ трѣбва да уточнятъ механизма за влизане въ действие.

Въ останалото, разглеждатъ се въ тѣзи заповѣди въпроси еднакви съ онѣзи, които вече се разгледаха за дивизията отъ първа линия (глава III и V).

209.—*Приближаването* и тукъ има сжшо за целъ да заведе постепенно дивизията въ съприкосновение съ противника, при най благоприятни условия за развитие на боя. Въ изпълнението, обаче, то се различава значително отъ онава на дивизията отъ първата линия.

Ако войскитѣ, които стоятъ отпредъ, сж въ състояние да се съпротивляватъ и могатъ да осигурятъ движението на заднитѣ войски, то приближаването се извършва предпочително нощемъ. Началницитѣ трѣбва да извършватъ предварително разузнаване на пѣтищата и мѣстносттата. Мѣрките, които при това се взематъ за охрана, трѣбва да зависятъ, въ всѣки отдѣленъ случай, отъ възможността за неприятелски нападения, отъ условията на освѣтлението и отъ закритието. Построението на дивизията, установено още въ началото, въз основа на една възприета идея за употребата на войскитѣ, не трѣбва да бжде чувствително измѣнявано презъ време на приближаването. Разстоянието за изминаване между първоначалното разположение на дивизията и очаквателната позиция ще бжде обикновено значително по-малко отъ установеното—15 до 18 клм. за дивизията отъ първата линия (206); движението, обаче, ще бжде по-мѣтно, и то поради едновременното извършване върху общата мѣстность на подвозъ и отвозъ за войскитѣ, които сж разположени отпредъ, поради унищожителния огънь на противника, въздушнитѣ нападения и необходимостта за маскиране, ако тъмнината не е достатъчна.

Развърщането на по-малкитѣ подѣления може да бжде забавено до когато действителността на неприятелския огънь започне да се чувствува. Артилерията, личниятъ съставъ на щабовѣтъ и на свързкитѣ трѣбва да предшествуватъ пехотата, щомъ не е вѣроятно фронтѣтъ да остѣпи. Въ всѣки случай не трѣбва да се инколонирагъ заедно двата рода войска. По тази причина трѣбва да се избиратъ отдѣлни посоки за движение и да се взематъ водачи, кждето е необходимо.

Позициитѣ трѣбва да бждатъ избрани на време отъ изпратенитѣ напредъ хора, които да започнатъ и подготовката на стрелбата. Когато обстановката е малко сигурна, ще се напредва на скокове; пехотата ще настѣпва, предшествувана отъ многобройни патрули и поддържана отъ единъ ешелонъ артилерия, разположенъ на позиция. Този начинъ за движение е задължителенъ на закрыта мѣстность и въ планината, кждето трѣбва да се преминагъ последователно различни гребени.

210. Спирането на *очаквателна позиция* (79) е почти винаги необходимо за дивизията отъ втората линия, съ целъ да се подготвятъ отъ тамъ действията за задминаване или замѣстване; по-рѣдко ще е необходимо щото това спиране да бжде предшествувано отъ едно сгстяване на заднитѣ подѣления къмъ преднитѣ на частитѣ отъ фронта.

Очаквателната позиция трѣбва да бжде избрана задъ предния ешелонъ (понѣкога той става единственъ) на дивизиитѣ отъ първата линия, защитена и закрыта, покровителствуванна, доколкото е възможно, съ всички срдства (маскировка, противовоздушна отбрана, артилерия), отдалечена отъ линията на съприкосновението съ противника, колкото е необходимо, за да не бжде изложена на неговия мощенъ пехотенъ и артилерийски огънь, безъ, обаче, да наседне на линията на своята артилерия.

Даже и когато се осществягъ напълно тѣзи благоприятни условия, препорѣчва се спирането да бжде колкото е възможно по-кратко.

Когато задминаването или замѣстването ще се извърши нощемъ, очаквателната позиция се избира близу задъ преднитѣ подѣления на първата линия; денемъ мѣстността ще ни покаже за всѣки отдѣленъ случай за тази позиция една линия по-вече или по-малко назадъ. Сжщата позиция трѣбва да има многобройни изходи, покрити откъмъ предстоящитѣ войски; когато такива на мѣстносттата липсватъ, тѣ трѣбва да се направятъ.

Дивизията отъ втора линия се разполага върху очаквателната позиция, развърната за атака; когато е нужно да използва едно добро закритие, тя може да намали разстоянията и междинитѣ, които при започването на атаката трѣбва да бждатъ възстановени.

Въ сжщото време артилерията, било че е предшествувала, било че е следвала пехотата, извършава своето развърщане (213).

Пионеро-миньоритѣ се използватъ за по-специалнитѣ съоружения отъ очаквателната позиция или въ помощъ на артилерията.

Бойнитѣ кола избиратъ и при възможность заематъ позицията, отъ която трѣбва да тръгнатъ въ атака.

Въздушните сили се употребяват, за да събират необходимите за организиране на действията сведения, нуждни, било за командира на дивизията, било за командира на артилерията. Препоръчва се по-рядко летене с цел да не се открива преждевременно присъствието на дивизията; това рядко летене се замънява с разузнаване от земните наблюдатели и от балоните, които сж вече въ действие за смътка на командването на армейския корпусъ или на дивизията, които сж вече ангажирани.

211. — Когато дивизията от втора линия тръбва да се приготви за да се съпротивлява дълго време на една линия по-задна от она, на която се води боя, тогава приближаването се скъсява много, а понекога дори и не се произвежда такова. Въ този случай, очаквателната позиция съвпада с позицията за отбрана; при това, затишието, което е позволено от събитията, се използва напълно за организиране на съпротивата (огънь, наблюдение, свързка, укрепителни работи.)

212. — *Организирането на атаката* започва още преди приближаването, развива се едновременно с последното и се завършва на очаквателната позиция (въ толкова по-кратко време, колкото обстановката е по-ясна), като въ сжщото време се извършва и подготовката на атаката (74 и след.)

Тази подготовка, макаръ сведена до строго необходимото, нѣма да бжде изключена почти никога, като ще бжде улеснена от разполагаемите сведения и от събраните данни, проверени и поправени от дивизията от първата линия. Нейната сжществена характеристика е сжщата, изложена въ гл. IV.

Замъстването, въ рядките случаи, когато става денемъ, се извършва предпочително въ периода на подготовката; *задминаването*, напротивъ, съвпада с първите наскоци на атаката; *вливането* предшества винаги подготовката.

Добрата организация на атаката изисква, всички началници да бждат най-подробно ориентирани върху онова, което тръбва да извършатъ.

Затова командирътъ на дивизията поставя непосредно подчинените си командири въ течение на обстановката, на задачите на голѣмата войскова единица и на съседните такива, разпредѣля пехотата въ ешелони, по-задниятъ от които образува резерва, запазенъ въ свои рѣце; той разпредѣля другите ешелони въ атакуващи колони, на които опредѣля посоките и обектите; установява начина на задминаването предната линия, за замъстването или пъкъ за вливането въ сжщата; назначава задачите на артилерията, като установява главните линии и границите на нейното раз-

върщане, давайки директивите за организирането на огневия маневъръ; съобщава на въздушните сили най-характерното по отношение дейността на голѣмата войскова единица въ нейната цѣлостъ; сжщото за всѣка отдѣлна колона и за артилерията въ подробности, като установява и нови задачи на въздушните сили; дава указания за необходимите укрепителни работи, като за по-сложните назначава подѣления отъ пионери; дава директиви за функционирането на

Командирите на колоните или на участъците, следъ това, влизатъ въ съгласие съ командирите на подѣленията, които тръбва да бждатъ задминати или замѣнени, разузнават мѣстността, избиратъ наблюдателни мѣста, разпореждатъ да се поставятъ нови свързки или да се осъвършенствуватъ съществуващите такива, взематъ мѣрки за ориентирание на подчинените, за извършване на укрепителните работи и за организиране на службите.

213. — Артилерията на дивизията от втора линия получава от онази, която е вече на позиция, всичките необходими данни за бързото откриване на огъня (91 и след.)

Споредъ това, дали двете артилерийски маси тръбва да се съединятъ въ една маса или тръбва да се замѣнятъ, наблюдателните и свързочните мрежи, които сж въ действие, тръбва да се разширатъ или взаимно да си отсѣпятъ материалите, които лесно не могатъ да се събиратъ.

Обикновено новопристигналите батареи нѣматъ много време на разположение до откриването на огъня. Възможно най-бързо или на разсъмване, ако развърщането е станало нощемъ, започва подготовката на артилерията (218), включвайки се постепенно въ предшестващата дейност на артилерията, която е вече на позиция.

214. — *Организирането на отбраната* се извършва при различни условия и по различни начини, въ зависимост отъ това — дали тръбва да се земе една задна позиция, която е вънъ отъ непосредното влияние на боя или пъкъ ще тръбва се посрещне единъ противникъ, който не е спрѣнъ достатъчно здраво.

Въ първия случай, предстоящите войски даватъ сигурност и пълно ориентирание на дивизията, която, въ този случай, действува съгласно казаното въ глава V.

Въ втория случай дивизията от втора линия тръбва да се предшества отъ силна предна охрана, която, спирайки се бързо върху линията, където се води боя и закриляна отъ силенъ артилерийски огънь, спечелва време и свобода за главните сили, за да се устроятъ на непосредно предстоящата мѣстностъ.

Въ последния случай се предпочита почти винаги цѣлата дивизия да се хвърли въ контръ-атака, за да използва неизбѣжната умора и безредие у противника, последица отъ проявеното негово усилие, макаръ и победоносно (221).

215. — При *замѣстването* не всички елементи отъ замѣстената дивизия трѣбва да се отдрѣпнатъ едновременно; това става съ цель да не се забележи движението отъ противника и за да се оставятъ за дивизията, която пристига, поне на първо време, елементи добре ориентирани въ обстановката и способни за съпротива.

Най-напредъ се оттеглятъ службитѣ, после чувствително пострадалитѣ подѣления, следватъ веднага щомъ бждатъ замѣнени, другитѣ пехотни единици, картечнитѣ роти на армейския корпусъ, артилерията, която не е назначена да остане на старитѣ си позиции, пионеритѣ, бързоходнитѣ войски.

Замѣстването се извършва презъ време на едно спиране, предпочитателно нощемъ и, ако е възможно, върху една линия ясно опредѣлена и закриляна, ако е необходимо, отъ огъня на автоматични оржжия и на артилерията.

Прѣснитѣ дружини излизатъ на закрито и безшумно до позицитѣ на подрѣжкитѣ на преднитѣ линии; тѣзи подрѣжки, ако още съществуватъ, веднага биватъ оттегляни; ротитѣ, назначени въ бойна часть, изпращатъ напредъ своитѣ взводове, за да замѣнятъ сжщитѣ отъ бойната часть.

Позицитѣ на артилерията, която трѣбва да бжде замѣнена, биватъ заемани последователно — батареи следъ батареи; новитѣ позиции биватъ заемани бързо по цѣли подгрупи.

Пионернитѣ подѣления, наблюдателниятъ и свързочниятъ персоналъ и службитѣ заематъ опредѣленитѣ имъ мѣста, започвайки веднага съответната си работа.

Никой елементъ не трѣбва да се отегля, до като този който го замѣства, не е готовъ да действа; приемствеността въ действията и способността за действие, въ случай на неприятелско нападение, не трѣбва да бждатъ намалявани; *предварителното ориентирание на началницитѣ трѣбва да осигури бързината въ действията*, чиято крайна деликатностъ изисква добросъвестна прилежностъ отъ всички.

Противника не трѣбва да знае онова, което се извършва; трѣбва да се взематъ всички необходими мѣрки за да се попрѣчи на задръствания, шумъ, свѣтлина, проникване на чужди елементи, доближаване на неприятелски патрули и пр.

216 — Въ *задминаването* не става обикновено размиѣна между елементитѣ на дивизитѣ отъ първата и втората линии, понеже първитѣ трѣбва да минатъ въ резервъ — въ разпорѣждане на старшия началникъ.

Този последния обаче, може да направи нѣкое изключение отъ времененъ характеръ и въ строго необходимата мѣрка, като, обаче, винаги щомъ е възможно, трѣбва да установи цѣлостта на оттеглената дивизия, преди да бжде тя отново употребена (в. сжщо О. Н. 144).

Дружинитѣ отъ втората дивизия могатъ да гласнатъ преднитѣ си роти въ междинитѣ на онѣзи, които още стоятъ на едно мѣсто, или пъкъ непосредно задъ последнитѣ и колкото е възможно на закрито отъ огъня и отъ погледа на противника.

Първиятъ начинъ намалява опасността отъ сгжстването; вториятъ става по-скритъ за противника, но може да причини голѣми загуби.

Мѣстността, по-голѣмиятъ или по-малкиятъ натискъ на противника, необходимостта да се намали, или да се избѣгне всѣко спиране, състоянието на пехотата, която трѣбва да се задмине — всичко това съветва веднажъ единия, другъ пъкъ втория начинъ, а понѣкога и двата едновременно и то въ зависимостъ отъ различнитѣ изисквания.

Необходими сж сжщитѣ предпазителни мѣрки, които се изложиха въ предшествоващия параграфъ.

Трѣбва, при това, да се извърши активно наблюдение и интензивно разузнаване — въздушно и земно.

217. — При *вливането* дивизията се намира почти въ сжщото положение, както онази отъ първата линия, при предимството, че когато тя ще вземе участие въ използване на успѣха или въ преследването, ще бжде предварително ориентирана върху обстановката. Когато тя трѣбва да запълни една празнина, необходимо е да бжде предшествована отъ едно дейно разузнаване, въздушно или земно, съ цель да се събиратъ сведения върху положението и намѣренията на противника. Въ последния случай ще намѣри полезна употреба ядрото на близкото разузнаване, засилено, когато е необходимо, съ други бързоходни войски. (О. Н. 91).

218. — *Подготовката* е, изобщо, доста кратка и се свежда къмъ строго необходимото, когато дивизията отъ втората линия се намѣсва въ нападателнитѣ действия, щомъ успѣхътъ се е проявилъ вече. Подготовката трѣбва да бжде продължителна, съ цель да осигури едно решително превъзходство на огъня, когато първата линия е едва докоснала съпротивителната позиция на противника. И, действително, въ втория случай ще трѣбва да се неутрализиратъ многочисленна артилерия и съпротиви, които не сж били още превъзможнати отъ огъня на атакуващия.

Винаги началото на подготовката ще се изрази въ мощенъ огънь отъ контръ-батареи (огънь отъ свои батареи срещу неприятелскитѣ), което съвпада обикновено съ задминаването или съ замѣстването. Този огънь въ последствие

може да се намали, допускайки, обаче, винаги най-голям развой на разрушителния и унищожителния огънове (144 и след.).

Контър-подготовката не се извършва винаги съизлизането въ предната линия на дивизията от втората линия. Тя зависи от поведението на противника, т. е. въ зависимост е от негова починъ и от намъренията му. Когато се извършва контър-подготовката, тя не се отличава въ нищо от онази, която се произвежда въ голъмитъ войскови единици от първата линия (188 и след.).

Понѣкога, при подготовката на отбраната, може да стане нужда да се открие силенъ огънь съ целъ да се закриля замѣстването или вливането. Намѣсто този начинъ, обаче, който е необходимъ, когато не е възможно да се скрие за врага намѣсата на нови сили, трѣбва да се предпочита, винаги щомъ е възможно, запазването на абсолютната тайна.

219. — *Атаката* не се различава значително от онази на дивизията от първата линия (132 и след.).

Първиятъ скокъ се изразява въ навлизането на преднитъ подѣления въ междинитъ на пехотнитъ ядра, които сж вече въ бойната частъ отъ по-рано. Тѣзи последнитъ, щомъ като бждатъ задминати отъ първия ешелонъ на дивизията, която влиза въ действие, се събиратъ на онѣзи мѣста и по начини, указани имъ предварително, оставайки на закрито, въ очакване на нова заповѣдь.

По сѣщия начинъ постѣпватъ, въ момента означенъ отъ командира на армейския корпусъ, онѣзи елементи, които временно сж оставени въ поддържка на новото действие.

Трѣбва да се припомни, че започването отново или продължаването на една атака, която е вече въ ходъ, става, когато действията на първата линия станатъ несъразмѣрни по своята сила и по своя ходъ спрямо съпротивата на противника. Този начинъ на действие е по-често необходимъ когато охранителната зона на противника е много дълбока или силна, или пъкъ когато задъ една охранителна линия, не преминага предварително отъ разузнавателнитъ елементи, се открие една съпротивителна позиция неочаквано силна. Тѣзи случаи се срещатъ по-често въ организираната за отбрана мѣстность (О. Н. 197).

220. — *Използуването на успѣха*, щомъ е вече осигурено отъ голъмитъ войскови единици отъ първата линия, се постига като въ направения вече отворъ се тласне дивизията отъ втора линия, и то върху фланга и въ тила на неприятелскитъ единици, които още указватъ съпротива, а въ сѣщото време дивизията отъ първа линия напредватъ фронтално, съ целъ да разстроятъ артилерийската система на противника и да попрѣчатъ на бързото създаване задни отбранителни линии.

Въ тѣзи действия артилерията на дивизията отъ втората линия може да развие обикновено твърде на широко страниченъ огънь; тя трѣбва да бжде готова за борба съ неприятелската артилерия, защото последната ще насочи всичкия си огънь, който може да открие, върху пехотата, която, поради посоката на своето напредване, е твърде уязвима.

Бързоходнитъ войски съдействуватъ на тѣзи действия, като се домогватъ да разстроятъ неприятелскитъ батареи, особено онѣзи, които се насочватъ къмъ по-заднитъ позиции.

Преследването започва да се очертава по този начинъ докато премине въ широки размѣри, щомъ като неприятелската пехота, така атакувана, започне и тя да се оттегля, разширявайки отстъпателното движение (122).

221. — *Отбраната* отъ страна на една дивизия отъ втора линия предполага замѣняване отъ последната на елементи отъ първата линия въ единъ моментъ на относително затишие (позицията да е естествено или изкуствено силна чрезъ препятствия, закрития, скрити съобщения, действията да се извършватъ нощемъ следъ методична организация), или заемане отъ казаната дивизия на една задна позиция (втора позиция); по-нататъкъ отбраната се развива споредъ изложението въ гл. V.

Контър-атаката се развива подобно на атаката, но въ посоки, които водятъ къмъ единъ или къмъ двата фланга на противника, който е проникналъ въ отбранителната система.

Пълното познаване на мѣстността и на противника, а така сѣщо силата на огъня на артилерията, която отъ по-рано е на позиция и на онази на дивизията отъ втора линия — всичко това позволява да се съкрати времето, да се отхвърлятъ или да се намалатъ до минимумъ спиранията, да се развие страниченъ огънь и да се произведе ударътъ съ значително надмощие на силитъ въ първия ешелонъ (О. Н. 234).

